

RUKOVĚŤ

ZAHRÁDKÁŘE

2003

Vážení přátelé zahrádkáři, členové Českého zahrádkářského svazu.

Dostáváte do rukou novou odbornou publikaci ČZS s názvem RUKOVĚŤ ZAHŘÁDKÁŘE, určenou všem našim členům v rámci členského příspěvku - tedy bezplatně.

Již delší dobu zaznamenáváme požadavky členů na vydávání odborných tiskovin tak, jak tomu bylo v minulosti (leporela, vzorové přednášky a pod.). Bohužel situace s finančním zajištěním takových tisků je dnes podstatně jiná než tomu bylo před dvaceti a více roky, ať již bereme v úvahu omezené zdroje prostředků ze státního rozpočtu či nárůst nákladů na papír a polygrafickou výrobu. Jinými slovy - prostě na to nemáme. Na druhé straně pak sami cítíme potřebu oslovit jednotlivé členy - být s nimi v užším kontaktu, ať již z organizačního či odborného hlediska. Jedním z návrhů, které představenstvo RR ČZS projednávalo, je forma členského časopisu. Nic nového pod sluncem. Řada národních svazů v Evropské zahrádkářské lize vydává členský časopis (např. Polsko, Francie, Německo, Holandsko, Dánsko, Belgie atd.) a jsou s tím dobré zkušenosti. I u nás, např. Český svaz včelařů má takový časopis. Když jsme však s tímto návrhem oslovili naše členy, nesetkali jsme se s dostatečným porozuměním.

Proto představenstvo RR ČZS i s ohledem na navýšení členského příspěvku od roku 2003 věnovalo pozornost dalšímu návrhu a rozhodlo vydávat jakousi odbornou ročenku, která k Vám bude přicházet vždy spolu s členskými známky na příští rok a bude plná odborných rad ze všech zahradnických oborů, z nichž se poučí jak začínající, tak i pokročilí zahrádkáři. Kromě toho bude přinášet řadu informací o životě naší organizace, o výstavách a množstevních slevách na osiva, přípravy na ochranu rostlin a další výrobky u firem, s nimiž byla tato spolupráce dohodnuta. Tuto tiskovinu zpracovávají pracovníci odborného oddělení ústředí ČZS ve spolupráci s odbornými komisemi RR ČZS, externími odborníky a nakladatelstvím Květ. Distribuována bude prostřednictvím UR ČZS základním organizací a odtud přímo Vám.

Věřím, že nová publikace bude našimi členy dobře přijata, že se stane prostředníkem k vzájemnému předávání informací a zkušeností. Proto rádi uvítáme, když se na její tvorbě svými příspěvky budou podílet sami členové, funkcionáři a odborní instruktoři. Do budoucna by se tak stala poutem sounáležitosti mezi členy a organizačními složkami svazu na všech úrovních, poutem, které přispěje k lepší informovanosti a zvyšování odbornosti našich členů. V tomto prvním výstupu jsme věnovali poněkud větší prostor okrasné problematice, neboť naším cílem je nejen umět pěstovat zdravé ovoce a zeleninu, ale dbát i na to, aby naše zahrádky byly krásné a plnily i estetické a krajinnotvorné funkce životního prostředí.

Váš RNDr. Josef Klimeš - předseda ČZS

www.zahradkari.cz
oficiální internetové stránky ČZS

Technika a její pokrok náš život ovlivňuje stále více, ať si to přejeme nebo ne. Dříve robustní, náročná a drahá technická zařízení se dnes stávají přenosnými dětskými hračkami. Světu techniky vládne mobilita, a tím i její všudypřítomnost. Všudypřítomný se stává i Internet, který dorazil do většiny škol, knihoven, kanceláří a výrobních podniků.

Protože má internet sloužit především k snadnému předávání a šíření informací, zřídil ČZS již v roce 1999 na internetu své oficiální webové stránky www.zahradkari.cz, které mají poskytnout informační servis nejen členům ČZS, ale především oslovit širokou veřejnost se zájmem o zahrádkářství. Na těchto stránkách najdete jak problematiku ČZS, tak knihy, videokazety a programy z našeho nakladatelství Květ a samozřejmě i souhrnné informace o časopisu Zahrádkář. Najdete zde také

informace o zajímavých výstavách, zájezdech, přednáškách, moštámách, vzdělávání členů a mladých zahrádkářů, o Evropské lize a také stránku kontaktů na zahrádkářsky zajímavé firmy a instituce. Při péstitelských problémech vám pomůže odborná poradna a pro výměnu vašich zkušeností na stránkách funguje i diskuzní fórum.

Na těchto stránkách najdete i kompletní ceníky výrobků firem, které nabídnou exkluzivně členům ČZS zvýhodněný nákup zboží při hromadných objednávkách za ZO či UR. Doporučujeme vám tuto cestu, jako nejrychlejší způsob získání podrobných informací.

Přesto, že se snažíme o aktuální stav našich stránek, není to možné bez vaší spolupráce a vzájemného kontaktu. Děkujeme vám za včasné zaslání informací o dění ve vašem regionu. Pomáháte tím v popularizaci nejen své ZO, ale nakonec celého Svazu.

Ing. Miloš Kožešník,
správce stránek ČZS

Komise SZO

Mezi členy našeho Svazu jsou i specialisté, kteří se kromě běžné zahrádkářské praxe dále specializují na pěstování některého druhu rostlin a ve svém oboru většinou dosahují pozoruhodných výsledků.

Vzhledem k tomu, že tito nadšenci jsou většinou rozptýleni po celé republice, ale přitom mají přirozenou potřebu se občas scházet, vyměňovat si své odborné poznatky a popř. i výpěstky byly v rámci našeho Svazu ustaveny tzv. specializované ZO, které ve svých řadách sdružují tyto pěstitele. Aby jejich činnost započala být nějakým způsobem koordinována a zajištěna do celosvazové struktury byla zřízena komise SZO.

Komise přispívá k tomu, aby Svaz v rámci svých možností napomáhal spec. org. v jejich činnosti ať již poskytováním finančních dotací, právní či jinou poradou, přístupem k různým tiskovinám atd.

Komise dále koordinuje účast jednotlivých specializací na různých výstavách, úzce spolupracuje s Botanickou zahradou v Troji, kde každoročně pořádá výjezdní zasedání i s dalšími odbornými ústavami a institucemi.

Téměř všechny SZO vydávají své interní Zpravodaje, které obsahují převážně odborné články většinou na opravdu vysoké úrovni, ale i různé organizační a jiné zprávy. Tyto zpravodaje představují hlavní pojítko mezi členy SZO a jsou pro jejich práci nepostradatelné. Odebírají je – a to zdůrazňuji, rádi všichni členové těchto organizací a v podstatě v malém měřítku představují to co bychom rádi v budoucnu docílili v rámci celého Svazu – aby každý člen odebíral časopis Zahrádkář a ten aby byl na takové úrovni, aby jeho odběr nebyl pro členy povinností, ale potěšením.

MUDr. Josef Kříž, místopředseda ČZS

Specializované organizace ČZS

V ČZS pracuje 14 specializovaných základních organizací, které sdružují členy z celé republiky podle jejich zájmu - specializace.

SZO pořádají výstavy, přednášky, školení a další akce nejen pro své členy, ale i pro širokou veřejnost.

Členem některé z uvedených organizací se můžete stát i vy.

Achillea

Tato organizace nesoucí název po řebříčku sdružuje zájemce o aranžování květin a suchou vazbu. Členská základna se skládá převážně ze zahrádkářů z Mělníka a okolí. Aranžérské práce členů můžete vidět mimo jiné i na výstavách v Lysé n/L.

Kontaktní adresa: Fousová Zdena, Ve Žlábkách 2978, Mělník 276 01, tel: 315 623 821.

Citrusaři

Citrusaři mají celostátní působnost a tvoří je celá řada citrusářských organizací, v nichž se sdružují pěstitele tropických a subtropických rostlin. Svě výpěstky prezentují na mnoha výstavách. Pořádají odborné přednášky a semináře, zájemcům roubují semenáčky. Největší organizace jsou v Brně a v Praze, další v Benešově, Břeclavi, Frýdku-Místku, Kaznějově, Karvině, Kroměříži, Lanškrounu, Liberci, Mladé Boleslavi, Moravských Budějovicích, Náchodě, Ostravě, Lipníku nad Bečvou, Sokolově, Tetíně, Třinci, Uherském Hradišti, Zlíně.

Pro konkrétní kontakt nahlédněte na naše webové stránky nebo se obraťte na ústředí ČZS.

Dagla

Sdružuje pěstitele a šlechtitele jirinek a gladiolů. Tato organizace je pokračovatelem Národní jirinkářské společnosti. Organizace každoročně pořádá výstavy s mezinárodní účastí.

Kontaktní adresa: Ing. Jan Dvořák, Liberecká 626, 463 61 Raspenava.

Gladiris

Sdružuje pěstitele a šlechtitele gladiolů a kosaticů. Členové vystavují jak v naší republice, tak i v zahraničí. Pravidelně vydávají zpravodaj Gladiris. Získat jej mohou i nečlenové organizace. Organizace má celostátní působnost. Sdružuje na 200 členů.

Kontaktní adresa: Václav Bajar, Smetanova 21, 757 01 Valašské Meziříčí.

Hortiklub

Činnost Hortiklubu je rozdělena do samostatných sekcí:

Zahradní architektury - učí se jí na přednáškách a seminářích, jak nejlépe upravit vlastní zahrádku, jaké vybrat rostliny i jak o ně pečovat.

Aranžování květin - členové chtějí mít své příbytky krásné, využívají především své výpěstky na nichž se učí aranžování a vazbu živých květin, ale i jak se některé květiny suší pro suchou vazbu.

Bonsají - členové se zajímají o pěstování okrasných keřů a stromů, ale též o pěstování bonsají a jejich tvarování. Tomu se každý zájemce naučí pod dohledem odborníka. Výstava bonsají se koná pravidelně 2x do roka v centru Prahy.

Zájezdová - pravidelně pořádají autobusové výlety do zajímavých krajinných lokalit a navště-

vují při té příležitosti zahrádky svých členů, aby se poučili, jak to dělají jiní a získali nové inspirace.

Každý člen dostává 4x ročně klubový časopis, s odbornými články našich předních specialistů a informacemi o klubovém životě - připravované akce, zájezdy, přednášky. Dvakrát do roka se koná "Setkání" všech členů informující o celé činnosti.

Kontaktní adresa: Hortiklub - SZO ČZS, pošt. přihrádka 469, 111 21 Praha 1 nebo www.zahradkari.cz/hortiklub.

Chryzantéma

Organizace má působiště v Hlinsku. Sdružuje pěstitelé a šlechtitele chryzantém. Organizace pracuje při ZO ČZS, Kolonie č. 10, Hlinsko.

Kontaktní adresa: Dvořáková Štefana, Budovatelů 1254, 539 01 Hlinsko.

Iris

Organizace Iris Hlučín vznikla v roce 1985. V současné době sdružuje kolem 50 pěstitelů cibulových a hlíznatých květin z celé republiky. Jako hosté jsou registrováni i pěstitelé ze Slovenska a Polska. Z celého spektra cibulových a hlíznatých květin je v současné době věnována největší pozornost pěstování a šlechtění kosatců, lilii a gladiol. Organizace vydává odborný zpravodaj.

Kontaktní adresy: Chlebiš Josef, Mládežnická 7, 748 01 Hlučín, tel.: 695 043 106, Ing. Zdeněk Seidl, Vinohradská 57, 748 01 Hlučín, zdenek.seidl@iol.cz.

Jahodáři

Organizace má domovskou organizaci v Brně a sdružuje pěstitelé jahod. Členové každoročně pořádají výstavu svých výpěstků. Mimo osvědčených, tradičních odrůd, může návštěvník zhlédnout i novinky sortimentu jahodníku.

Kontaktní adresy: Antonín Kolmačka, Staňkova 12 a, 602 00 Brno, Ing. Pokorný Eduard, Riegrova 34, Brno 12, 612 00.

Kaktusáři

Sdružuje pěstitelé kaktusů a sukulentních rostlin. V republice pracuje celá řada klubů a kroužků. Mnohé z nich jsou zaregistrovány v ČZS, svoji činnost propagují na výstavách. Pořádají burzy a odborná sympózia přístupná i pro neorganizované zájemce.

Kontaktní adresy: Fejk Zdeněk, Bílá Třemešná 326, 544 72, Mgr. Viktor Müller, Bezručova 1272, Benešov 256 01.

Lilium

Sdružuje pěstitelé a milovníky lilii z celé České republiky, kteří se zajímají o tyto překrásné květiny. Mimo pěstování a výstavnictví se věnují i šlechtění lilii. Organizace se stará o popularizaci lilii a za tím účelem zasílá členům třikrát ročně odborný zpravodaj Liliářské zprávy. Kromě toho jsou pro členy vydávány další potřebné publikace o lilích.

Kontaktní adresa: Ing. Břetislav Mičulka, 687 06 Velehrad 225.

Martagon

Pěstujte lilie, jsou krásné. Takto se představují členové organizace Martagon. Náplní této organizace je vzdělávání (přednášky a exkurze), výstavy, burza semen, prodej a aukce cibulí. Vydává čtvrtletní zpravodaj **Liliář**, ve kterém jsou publikovány odborné články a zajímavosti, spolkové zprávy a oznámení. Klubovní výstava lilii je pořádána každoročně v Rakovníku, účastní se i dalších výstav v Lednici na Moravě, v Žirovnici, Lysé n. Labem, Hlučíně, Roudnici n. Labem, aj.

Kontaktní adresy: Ing. Stanislav Ševčík, tel. 272 935 792, Ing. Petr Šrůtka, tel. 224 383 726 (v pracovní době), redaktor Liliáře Doc. Dr. Karel Vereš, CSc., tel. 281 860 478.

Narcis

Sdružuje pěstitelé narcisů, tulipánů, denivek a drobných cibulovin. V organizaci pracuje sekce narcisářů a sekce pěstitelů tulipánů. Členové dostávají zpravodaj, pořádají výstavy, burzy, spolupracují se zahraničními pěstiteli.

Kontaktní adresa: Miloš Krupička, Havlíčkova 2926, 272 04 Kladno, tel. 312 263 183.

Pěstitelé klatovských karafiátů

Organizace sdružuje pěstitelé a šlechtitele klatovských karafiátů. Sídlo mají v botanické zahradě v Klatovech, kde organizace pravidelně počátkem července otevírá své brány pro milovníky klatovských karafiátů. Výstava trvá zhruba 14 dnů podle délky kvetení karafiátů.

Kontaktní adresa: SZO ČZS, Pěstitelé klatovských karafiátů, Hostašova ul., 339 01 Klatovy.

Rosa klub

Sdružuje pěstitelé a šlechtitele růží. Organizace má celostátní působnost a skládá se z několika samostatně pracujících klubů. Velmi známé je Rozárium Hradec Králové Chuchleny. Rosa klub je napojen na zahraniční pěstitelé růží.

Kontaktní adresa: Dr. J. Thomas, Livornská 440, 109 00 Praha 15, tel. 274 869 274, nebo josef.thomas@subj.cz.

Věra Chodorová, odb. oddělení, ústředí ČZS

LEDEN

Podle počasí, nikoliv podle astronomů, je leden prostředním měsícem zimy. Průměrné teploty ovzduší jsou -1 °C v nadmořské výšce 200 m a na každých sto metrech se snižují téměř o půl stupně a tak v 600 m je průměr -2,9 °C.

Vegetace je v hlubokém útlumu, půda je promrzlá v celé orniční vrstvě: na povrchu je -1,8 °C, v hloubce 20 cm změříte -0,3 °C, v 60 cm 2,3 °C a ve 100 cm 4,1 °C. Ochlazování pokračuje až do konce ledna o další 2 °C.

Vodní srážky výhradně sněhové činí v průměru 36 mm ve 200 m. n. m., pak po 100 metrech je 39, 42, 48, 58, 68 až v 800 metrech je 73 mm srážek, tedy dvojnásobek než v nížinách. Často se vyskytují námrazy a poledovice.

Den trvá o Novém roce 8,05 hodin, na konci ledna již 9,15 hodiny a slunečního svitu je pouze okolo 50 hodin, což je jen 3 % z celoroční sumy.

Leden jako měsíc hlubokého vegetačního klidu dopřává zahrádkáři ještě relativní odpočinek od intenzivní práce na zahrádce. Každý by si měl důkladně rozmyslet co bude následující rok na své zahrádce pěstovat, s čím byl loni spokojen a čemu se naopak na zahrádce nedařilo. K vašim pěstitelským záměrům mohou významně pomoci **zvyšohodněné nabídky** firem, které umožní členům ČZS nakoupit osivo, hnojivo i přípravky na ochranu rostlin za vaší **ZO se slevou**, a tak vám ušetří nemalé finanční částky. Proto, než se vydáte do prodejen, podívejte se na nabídky uveřejněné na konci této příručky a domluvte se se svými přáteli v ZO co budete společně objednávat. Věříme, že se vám alespoň některé nabídky budou hodit, a že naše jednání s firmami nebylo zbytečné.

Na zahrádce zaměřte svou pozornost na kontrolu neporušenosti oplocení a výšku sněhové pokrývky a zjištěná poškození je třeba hned opravit a přebytečný sníh vyvézt ke starším stromům, nebo na záhony, aby do zahrádky nemohla vniknout zvěř, která by ohryzala stromky - pokud není sníh pamatujte, že zajáci a králci využijí kdejaké skuliny při zemi a pochutnají si i na zazimované zelenině. Současně je třeba setřásat sníh z keřů bobulovin, které jsou náchylné na polámání a též z mladých stromků a ze stromů.

Je nejvhodnější termín odběru roubů peckovin a jádrovin - důležité je odebrat z letorostů vybraných zdravých stromů a míst dostatečně osluněných. Nařezané a jmenovkou řádně označené rouby se ukládají do přiměřeně vlhkého písku v dostatečně chladném sklepě, příp. je zapustíme do země na chladném místě zahrádky (severní strana u stromu, či stavby), podrobněji viz článek – str. 58. Pro jamí množení bobulovin (rybíz, angrešt) můžeme dřevité řízky uchovat obdobně.

Majitelé broskvoní by již nyní měli pamatovat na kadeřavost - ta se sice projeví až na prvních listech, ale ochrana se provádí i pokud jsou přes zimu teplejší období - viz článek - str. 54.

Na zeleninových záhonech přezimují některé druhy kořenových, ale i košťálových zelenin - pastinák a černý kořen, růžičková kapusta, kadeřávek, pór, polniček nebo i špenát. Využíváme jejich mrazuodolnost a podle potřeby je sklízíme za příznivých podmínek postupně až do jara. Kadeřávek sklízíme odřezáváním listů od okraje, společně s růžičkovou kapustou je můžeme sklízet i za mrazu.

Podle potřeby odebíráme ze zahrady i kadeřavou petržel, kterou je dobré před příchodem zimy zakrýt chvojím. I když není k dispozici sklep, poskytně nám zahrádka tuto zeleninu čerstvou během celé zimy. S déletrvajícimi mrazy a sněhovou pokrývkou je nutné předem počítat a část přezimující zeleniny pro kuchyňskou potřebu si připravit v zakrytém paněníšti.

Zelinařit v tomto období může i ten, kdo nemá žádnou zahrádku ani menší záhonek pod oknem, či balkon. V bytě lze narychlit pažitku, která poskytuje čerstvou, zdravou a chutnou nať. Pro své rychlení chce jen teplo a světlé místo. Stačí jí na podzim přesadit do květináče a nyní přenést na teplé a světlé místo. Podobně lze v této době rychlit i nať petržele, naťového celeru, cibuli zimní - sečku, či čekanku salátovou. Postupným výsevem se dá v bytě pěstovat i řeřicha, které jako pěstební substrát stačí vlhká buničitá vata na tácku, či v nepotřebném kelímku. Do vytápěného skleníku, či teplého paněníště můžeme koncem měsíce začít s výsevem celeru, protože má dlouhou vegetační dobu, pro rychlení vyséváme salát (JANTAR, SMARAGD), ředkvičky, rané kedlubny (např. PRAGA, DVORANA nebo modrý AZUR). Ve studeném paněníšti můžete pěstovat i salát HUMIL, který dobře snáší nízké teploty.

Semena skalnicěk, která vyžadují přemrznutí, již v tuto dobu vyséváme.

Pokud dovolí počasí, může vinařící zahrádkář v tuto dobu navážet kompost do viničky, opravit si zdvo terasy, impregnovat kolíky pro jamí výsadbu a podle potřeby opravovat ochranu kminků révy.

Ve sklepě kontroluje víno, které podle potřeby čeří bentonitem.

Pozomost zasněžení a stavu sněhové pokrývky vyžadují i jehličnany, které jsou zvláště choulostivé na polámání tíhou těžkého sněhu (odstraňujeme sniž nejlépe hráběmi a kontrolujeme svázání snadno rozklesávajících druhů dřevin), dále okrasné keře, z nichž jsou některé zvláště choulostivé na holomrazy (tamaryšky, ibišky, či kdoule).

Na podzim vysázené rostliny, zvláště stálezelené dřeviny musíme v bezmrazých dnech zalévat i během zimy - mráz totiž snadno půdu vysuší, hloubku promrznutí půdy můžeme ovlivnit nastláním kořenového balu. Dostatečné přikrytí žádají i tvalky. Na holomrazy je potřebné pamatovat i u skalky a dostatečně ji smrkovým chvojem zakrýt. Pokud není dostatečně vysoká sněhová pokrývka,

je potřebné obdobně ošetřit i růže nastýlkou z listí, nebo chvojí.

Odebíráme dřevité řízky z listnatých keřů a stromů, které chceme namnožit, viz článek – str. 6.

Tvarované živé ploty z listnáčů je možné za bezmrazých dnů stříhat, za příznivého počasí se můžete pustit i do průklestu dřevin. U keřových tvarů bobulovin (angrešt, rybíz) odstraňte čtyřleté a starší výhony - řežte je až u země a nenechávejte pahýly, které bývají napadány houbovými chorobami, tak je udržíte stále v dobré kondici. U stromkových tvarů odstraňte uschlé větve a podle potřeby korunky mímě prosvětlete.

Nezapomeňte na přikmování sýkorek a dalších pěvců, kteří jsou na vaši zahrádce velkými pomocníky v ochraně před škůdci.

Brambory na zahrádce

Přestože brambory nepatří k typickým zahradním plodinám pěstuje, alespoň ty rané většina zahrádkářů.

Pamatujte, že brambory není vhodné pěstovat stále na stejném místě, jinak hrozí zamoření hnilobami, hádátkem i mandelinkou. Ideální je interval 4 roky.

Brambory vyžadují dobře vyhnojený pozemek nejlépe hnojem, alespoň 4 kg/m² a na jaře pak NPK v dávce 80 - 100 g/m². Před výsadbou je nutné prokypření půdy, aby se lépe prohrála, pro rané výsadby se dokonce doporučuje půdu asi týden před výsadbou po přihnojení zakrýt průhlednou fólií, ta zvýší teplotu půdy až o 5 °C a urychlí počáteční růst.

Vzhledově pěkná sadba od známého může být promořena virovými chorobami, které dokáží snížit výnos až na polovinu, proto sadbu používáme raději novou a především uznanou.

Pro rané sklizně brambory předklíčujeme při teplotě 10 - 18 °C po dobu 3 až 4 týdnů. Hlízy rozložíme do bedýnek v jedné vrstvě, nemusíme je zasy-pávat zemí a umístíme je na světle, vytvoří se tak krátké pevné klíčky, často i se zárodky kořínků. Ve většině množství je vhodné sadbu alespoň narašit umístěním do místa s teplotou 15 °C po dobu 14 dnů před výsadbou. Předklíčená sadba poskytne sklizeň o 2-3 týdny dříve, narašená asi o týden. Nejvíce urychlíme sklizeň, kromě výše uvedených opatření, zakrytím porostu po výsadbě průhlednou porofólií nebo netkanou textilií. Textilií ponecháme na porostu až do odeznění jamích mrazů, odkrýváme ji jen při okopávce a přihmování.

Brambory můžeme pěstovat i pod čemou textilií položenou na zemi - hlízy sázíme do sponu 30 x 30 cm do otvorů tvaru T a textilií odstraňujeme až před sklizní. Odpadá kultivace, pletí i nahmování hrůbků.

Termín výsadby brambor je podmíněn příchodem jamích mrazů. Mnozí zahrádkáři spěchají a sází již koncem března, ale u předklíčené sadby a přede-hráté půdy se může snadno i při výsadbě v polovině dubna stát, že mladé rostliny popálí mráz i přes dostatečné přihnutí. Porost je pak vhodné přihnojit dusíkatým hnojivem nebo předem chránit netka-nou textilií.

Brambory nevysazujeme příliš na husto, hustý porost nedá větší výnos, naopak trpí více houbovými chorobami. Optimální spon je 60 x 35 cm (u raných 50 x 30). Hlízy sázíme mělce, 6 - 8 cm, do prohráté povrchové vrstvy půdy. Při výsadbě předklíčených i narašených brambor dbáme na zachování původní orientace hlízy a snažíme se o minimální poškození klíčků.

Během vegetace je nutné u klasického hrůbkového pěstování několikrát okopávat a 2 - 3 x přihnout zem. Hrůbek musí být dostatečně vysoký a shora plochý alespoň 15 cm, jinak se hlízy vytvářejí těsně pod povrchem, snadno zelenají a jsou více napadány plísní bramborovou. Poslední zásah - ať okopávku či přihmování ukončíme před květem rostlin (při výšce porostu 20 - 30 cm), poté již kořínky špatně regenerují a dochází k poškození mladých hlíz.

Nejčastější chorobou je plíseň bramborová. U raných porostů se ochrana neprovádí, ale pokud pěstujete brambory pro uskladnění je nutné preventivně ošetření 1 - 2 x před zapojením porostu a dále postřik 2 - 3 x opakovat vždy při vhodných podmínkách k šíření plísně - teplé počasí po několika denních deštích. Důležité je zabránit přechodu plísně z natě do hlíz. Pokud oxidide chemickou ochranu je nutné včas napadenou nat' z pozemku odstranit - nejlépe pokosením těsně u země, totéž děláme u zdravého porostu asi 14 dnů před plánovanou sklizní. Z povolených přípravků můžeme použít např.: ACROBAT MZ (0,4 %), BRAVO 500

(0,4 - 0,6 %), DITHANE DG i M 45 (0,4 %) nebo TATTOO (0,8 %) a další.

Nejzávažnějším škůdcem je mandelinka bramborová. Pokud pěstujeme brambory opakovaně na stejném pozemku musíme počítat s jejím lhnutím přímo v porostu. V současné době je na trhu dostatek povolených přípravků např.: BANCOL 50 WP (0,1 %), CYPER 10 EM (0,04-0,06 %), DECIS EW 50 (0,02 %), KARATE 2,5 WG (0,06 %), REGENT 800 WG (0,008-0,0125 %), VAZTAK 10 EC (0,125 l; 0,025 %). Optimální zásah je při objevení mladých larev, starší jsou odolnější, a většinou stačí likvidovat jen bodově ohniska výskytu.

Z biologických přípravků je povolen NOVODOR FC (1,5-2 %) fungující na bázi *Bacillus thuringiensis*, ten není pro člověka škodlivý a chrání porost delší dobu.

Při sklizni je nutné hlízy chránit před zbytečným poškozením, 14 dnů před sklizní odstraníme nať a sklízíme za sucha při teplotách nad 12 °C. Sklizené brambory před naskladněním do sklepa necháme 10 - 14 dnů tzv. vydychat na tmavém suchém místě při běžné denní teplotě. Během této doby hlízy zacelí poranění a sniží své dýchání. Před uskladněním nezapomeneme vytřídit poškozené, hnilobami či plísní napadené hlízy.

Ing. Miloš Kožešník, nakl. Květ, ČZS

Bazalky na zahrádce

Ještě před pár lety by mě čtenáři opravili - ne bazalky, ale bazalka. Dnes mohou směle napsat BAZALKY. Tato bylina vkročila do zahrady a do našeho jídelníčku milovými kroky. Lehké italské těstoviny, řecký salát aj. - bez bazalky by to nebylo ono. A bazalka si našla cestu do zeleninových salátů, polévek, fazolí i do masa. Řecké slovo basilou znamená král. A bazalka má všechny předpoklady, aby se i u nás stala královským kořením.

Osivo bazalky je od tohoto roku v Čechách k dispozici minimálně v deseti odrůdách.

Klasické české odrůdy jsou OHŘE a LITRA. Již pár let se však dají koupit semena drobnolisté bazalky - odrůda COMPACT, tvořící kulaté keříky s drobnými zelenými listy. Jejich výhoda je pozdější kvetení a rychlý růst po seříznutí. Keříky této odrůdy jsou zvláště vhodné i pro pěstování na balkónech, v truhlících nebo jiných nádobách.

Odrůda SIAM QUEEN si své pojmenování Siamská královna určitě zaslouží - kompaktní keříky nesou nahloučená květenství tmavě fialových květů. Pro kompaktní růst se jí někdy říká balkónová bazalka. Zkuste ji, jestli máte skutečně omezené prostory k pěstování. V truhlíku splní stoprocentně i estetickou funkci.

Komu učarovali při návštěvě Itálie boloňské těstoviny nebo saláty, určitě dá přednost salátové bazalce odrůdy LETTUCE LEAF. Má bujný růst a široké, bulbinaté ale křehké listy.

Jíte i očima? Hledáte něco, co vaše saláty oživi i jinou barevností? Pro Vás je tu odrůda PURPLE OPAAL s tmavě červenými listy, ale opět typickou bazalkovou vůni.

Pro milovníky barvy je tu jako novinka i vzácná bazalka PURPLE RUFFLES se silně zkadeřenými červenými listy.

Tím však výčet variability bazalky zdaleka nekončí: skořicová bazalka CINMONETTE. Nevěříte? Úhledné keříky této odrůdy se zelenými listy, fialovými stonky a tmavě fialovými květenstvími, plní na záhonu i dekorativní funkci.

Citronová bazalka? Ano, citronová vůně již není pouze doménou meduňky. Tato bazalka, odrůda LIME, se uplatní při přípravě ryb, zeleninových salátů, je však výtečná i do čajových směsí. Citronové aroma je u této odrůdy velice výrazné.

A ještě něco pro skutečné fajnšmekry - vyzkoušejte odrůdu BLUE SPICE. "Modrá vůně", doslovný překlad anglického názvu odrůdy, nejlépe vystihuje výraznou vůni s nádechem skořice, hřebíčku a vanilky. Modrá vůně pardubického perníku a někdo cítí až teplo svařeného vína. Listy této odrůdy jsou výtečné do čajů. A to zde není prostor rozepsat se o thajských svatých bazalkách (*Ocimum sanctum*) či vytvářech afrických bazalkách druhu *Ocimum kilimandsharicum*.

Kde se vzala v bazalce takhle variabilita? Bazalka pochází z tropické Afriky a jihovýchodní Asie. Jako kulturní plodina se však pěstuje po celém světě a za stovky let se u ní vyvinulo na 60 různých kulturních forem.

Všechny bazalky vhodné pro naše klimatické podmínky jsou letničky pěstované ze semene. Vyséváme je koncem dubna do skleníku nebo za okno a předpěstovanou sadbu vysazujeme v druhé polovině května. Bazalka je citlivá na mrazáky a vyžaduje teplou záhradečnou lokalitu. Jinak je však její pěstování jednoduché a bezproblémové. Sklízíte mladé výhony nebo samostatné listy až do začátku kvetení. Pokud nedovolíte rostlině tvořit semena, bude vytvářet další a další listy vhodné ke sběru. Znalci vědí, že sušením ztrácí bazalka významnou část svého aromatu. Zkuste výhony nebo listy bazalky zmrazit podobně jako kopr nebo petrželovou nať. Druhým způsobem je uchování nasekaných lístků bazalky v olivovém oleji (na způsob italské pasty Pesto). Takto naložená bazalka se dá uchovat v lednici nebo ve sklepě po několik měsíců a zachová si aroma bazalky čerstvé.

*Dobrou chuť přeje Ing. Peter Gajdoštin,
SEMO s.r.o.*

Množení dřevin dřevitými řízků

Většina z vás se již pokusila o množení okrasných dřevin během vegetace, ale u mnoha druhů okrasných dřevin, zvláště listnatých okrasných květem je nejjednodušší způsob množení pomocí dřevitých řízků, které odebíráme v zimním období - v prosinci a lednu.

Z rostlin odebíráme silné, vyzrálé letorosty, které rozdělíme na jednotlivé řízky po 3-4 pupenech, postupujeme od spodu a vyřadíme jen nevzrálé vrcholové části. Ve starší zahradnické literatuře najdeme pokyny k pečlivému seříznutí spodní části řízky těsně pod pupenem a nahoře šikmo asi 1 cm nad 3-4. pupenem, je to tak správné, ale dnes víme, že to u mnoha druhů není nutné. Advetivní kořeny se totiž vytvářejí i mimo kalusové pletivo vznikající na řezné ráně. Řízky snadno kořenících druhů se ve velkovýrobě dokonce řezou ve svazcích pásovou pilou a spolehlivě koření.

Odebrané řízky je vhodné stimulovat ať práškovým či tekutým stimulatorem a ve svazcích je založíme zhruba ze dvou třetin výšky do vlhké rašeliny a umístíme do chladného sklepa, s teplotou kolem 6-8 °C, kde vytvoří kalus na řezné ráně. Zjara je napícháme do volné půdy, nebo lépe na záhon překrytý čemou fólií - vyhneme se tak zaplevelení a navíc je zajištěna stabilnější vlhkost půdy. Do léta musí dřevité řízky spolehlivě zakořenit, aby do první zimy dobře vyzrály. V dalším roce je již můžeme u vzrůstnějších druhů přesadit i na konečné stanoviště.

Druhy, které můžeme řezat přímo i ve svazcích: čimišník (*Caragana*), zimolez (*Lonicera*), tavola (*Physocarpus*) topol (*Populus*), mochna (*Potentilla*), meruzalka (*Ribes*), vrba (*Salix*), tavolník (*Spiraea*), pámelník (*Symphoricarpos*), tamaryšek (*Tamarix*).

Druhy dřevin, které raději řežeme přesně: netvařec (*Amorpha*), krásnoplodka (*Callicarpa*), kdoulovec (*Chaenomeles*), klematis (*Clematis montana*), svída - kultivary (*Cornus*), ruj (*Cotinus*), skalník - některé druhy (*Cotoneaster*), trojpek (*Deutzia*), hlošina (*Elaeagnus*), zlatice (*Forsythia*), rakytník (*Hippophae*), hortenzie (*Hydrangea*), štědřenec (*Laburnum*), ptačí zob (*Ligustrum*), přísavník (*Parthenocissus*), pustoryl (*Philadelphus*), platan (*Platanus*), slivoň - některé druhy (*Prunus*), růže - botanické druhy (*Rosa*), šeřík (*Syringa*), jilm (*Ulmus*), kalina (*Viburnum*), vajgélie (*Weigela*).

Z ovocných druhů lze dřevitými řízků množít u jádrovin některé typy podnoží a kdouloň, z drobného ovoce angrešt, rybíz, jostu, borůvku, a révu vinnou. *Ing. Miloš Kožešník, nakl. Květ, ČZS*

Saláty k jídlu i okrase

Salát patří k nejkvětější pěstované zelenině našich zahrádek. Nejvíce se pěstuje pro jamí a podzimní sklizeň, v období dlouhého dne častěji vyběhá do květu.

Při rychlení salátu se používají zasklené plochy nebo foliové kryty. Rozhodujícím faktorem je dostatek světla v relaci k teplotě a vlhkosti. Půdu vyžaduje lehčí, bohatě zásobenou pohotovými živinami. Zavlažujeme pravidelně menšími dávkami vody. Doba výsevu se řídí místními podmínka-

mi a požadovanou dobou sklizně. Sortiment odrůd umožňuje pěstování salátu v průběhu celého roku.

K dispozici jsou odrůdy vhodné pro nejčasnější jamí pěstování ve vytápěných sklenicích (např. Kamex, Rapid, Smaragd, Karát), pro foliové kryty je určen Achát, Jantar, odrůdy Lednický a Král Máje je možno pěstovat jak v nevytápěných folnicích, tak i ve volné půdě. Pro rané polní pěstování je vhodný Major, Podřipan, Herm.

Osvědčenou odrůdou letního salátu je Dětenická Atrakce, velmi odolná vyběhání do květu.

Značné oblíbě se těší "ledové saláty" (Pražan, Krystal), které vytvářejí kulovité hlávky se zkadeřenými listy, rovněž velmi odolné proti vyběhání do květu.

Odrůdy zimního salátu Humil a Altenburský se pěstují z přímého výsevu v srpnu až září, spolehlivě přezimují a sklízí se na jaře příštího roku.

Na trhu je dnes již k dostání salát pro celoroční pěstování. Jsou to většinou odrůdy zahraničního původu, s velkými hlávkami, odolné proti vyběhání i plísním.

Poslední dobou jsou hodně rozšířené saláty listové, které netvoří hlávku, ale růžici silně vykrajovaných a více či méně zkadeřených nebo hladkých listů různých barev (žlutozelené, zelené, načervenalé, červené). Jejich pěstování je shodné s pěstováním salátu polního.

Nejdůležitějším předpokladem pěstitelského úspěchu je volba vhodné odrůdy.

Semena Veleliby a.s.

Příprava méně vzrůstných jableň rychleji a svépomocí

Pro snadnější ošetřování a rychlejší nástup plodnosti pěstujeme nízké tvary jableň na méně vzrůstných podnožích, které však vesměs mělce koření a hůře kotví v půdě. Dobře kotvící podnože jsou zase vzrůstnější. Takovou podnož však lze doplnit tzv. brzdicí vložkou ze slabě rostoucí podnože, která při délce cca 30 cm omezí růst a uspíš plodnost ušlechtilé odrůdy. Zhotovení takového stromku postupným roubováním nebo očkováním lze urychlit ve vlastní podnožové matečnici:

V létě jednoho roku naočkujeme v podnožové matečnici ušlechtilou odrůdu na letorosty slabě rostoucí podnože ve vzdálenosti 30 - 35 cm (ale třeba i nějak jinak, několik oček blíž k sobě). V prosinci z těchto letorostů uděláme a uložíme rouby (nová spící oka jsou v horní části roubů), které v březnu až květnu dalšího roku běžně naroubujeme ve výšce cca 30 cm na vzrůstnější a dobře kotvící podnož. Při běžné péči během roku získáme na podzim použitelný sadbový materiál. *Libor Štecha*

ÚNOR

Poslední zimní měsíc je skutečně chladný, někdy dokonce mrazivější než leden. Průměrná teplota je -0,3 °C v nadmořské výšce 200 metrů a na každých sto metrech se snižší o 0,52 °C, takže ve výšce 600 metrů je průměrně -2,4 °C. Zvyšují se rozdíly teploty mezi dnem a nocí.

Povrchová průměrná teplota půdy v nižších a středních polohách je -1,1 °C, ve 20 cm již -1,8 °C, v 60 cm je teplota již nad nulou 1,1 °C a ve 100 cm 2,6 °C. Ve druhé polovině tohoto měsíce je průměrně nula na povrchu, ale v hloubce 20 cm je ještě chladněji -0,4 °C a v 60 cm stále 1,1 °C. Při těchto teplotách nemohou v půdě růst kořeny žádných rostlin a v semenech probíhá jen stratifikace nikoli klíčení.

Průměrné sněhové srážky jsou 36 mm do výšky 400 m. n. m., pak 42, 47, 52 a 62 v 800 m. n. m.

Slunce v polovině února je nad obzorem 10 hodin, koncem měsíce už 10,45 hodin. Ze slunečního svitu připadá na únor 85 hodin tj. 5 % celoročního úhrnu.

Pokud nám únorové počasí a sněhová pokrývka dovolí, věnujeme se na ovocné zahrádce v únoru mechanické ochraně proti chorobám a škůdcům. Zaschlé a mumifikované plody je třeba ze stromů odstranit, neboť jsou zdrojem šíření moniliózy v době vegetace. Je-li to možné, shrabeme spadlé listy a nahnilé plody s páleným vápnem kompostujeme nebo zakopeme nejméně 1/2 m do země. Také se v tuto dobu odstraňují odumřelé, suché, či mechanicky poškozené větve a dřevo s příznaky rakoviny, strupovitosti a padlí.

Nedočkavci by se rádi již pustili do řezu jaderovin a peckovin, ale pokud máte na zahradě jen pár stromů, počkejte na březem - čím dřívě řežeme vzrůstné odrůdy, tím více pak přirůstají ve dřevě a šetří na plodnosti, zato pro řez rybízu a angreštu je ta pravá chvíle.

Odumřelou borku kmenů stromů je dobré drátěným kartáčem nebo škrabkou důkladně očistit a zbavit tak stromy i příp. mechů a lišejníků. Veškerý materiál seškrabte na folii, rozprostřenou kolem kmenu a ihned po oškrabání spalte. Každý zahrádkář si asi dokáže představit holožír bekyně zlatořitné. Housenky tohoto škůdce se při časně jamí teplotě + 8 °C rozlézají z hnízd, kde přezimují na pupeny, později květy i listy. Při větším výskytu je to pro ovocný strom katastrofa. Proto je třeba při zimním mechanickém ošetřování pamatovat na odstraňování hnízd spletených z několika listů. Kalamitní škůdce je i píďalka podzimní, ta se líhne na podzim. Samičky lezou po kmenech do korun stromů, kde nakladou na větve vajíčka - obvykle bývá 200 vajíček (ze kterých se na jaře líhnou housenky) v jednom hnízdě. Přestože nám zimní postřik vajíčka poměrně spolehlivě likviduje, je mechanická ochrana formou lapacích pásů na kmenech ekologicky šetrným prostředkem, který znemožní samičkám cestu do korun. Lapací pásy se připevňují na podzim a zjara se odstraňují a páli.

Svoje opodstatnění má i nátěr ošetřených kmenů vápenným mlékem. I když podle rostlinolékařů nemá tento zákrok žádný přímý vliv na ome-

zení výskytu škůdců a zárodků chorob, neoddiskutovatelné je jeho kladné ovlivnění ochrany stromů před abnormálním přehřátím. Bílení rovněž pomáhá ničit mechy a lišejníky. Kmen bez bílého nátěru se může vlivem slunečního záření silně přehřát a náhlým poklesem teploty navečer snadno popraskat. Mrazové desky a trhliny se zvláště u starých stromů velice špatně hojí. U meruněk a broskvoní se tohoto efektu odražení slunečních paprsků bílou barvou využívá k oddálení nástupu do jamího rašení, aby se předešlo poškození pozdními jamími mrazíky. Vápenné mléko se připravuje z páleného vápna (1 kg/10 l vody). Z chemických prostředků se na zimní postřik doporučují přípravky: BIOOL v konc. 3,5 %, FOLIOL KONCENTRÁT ve stejné koncentraci, OLEOEKOL 1 %, nebo TORANT v konc. 0,1 %. Když se začínají zvětšovat vrcholové listové pupeny broskvoní (druhá polovina února) postříkejte všechny stromy a keře na zahrádce KUPRIKOLEM. Ten vám v koncentraci 0,6% pomůže proti kadeřavosti broskvoní, moniliózám peckovin, puchovitosti švestek, rakovinnému usychání větví peckovin, omezí příp. výskyt mrtvice meruněk, nektriové rakoviny kůry stromů jaderovin a strupovitosti jaderovin. Postřik se provádí v době, kdy teplota vzduchu vystoupí nad 7 °C.

Uskladněné ovoce je nutné pravidelně prohlížet alespoň 2 x týdně a hned odstraňovat nahnilé plody, které jsou zdrojem infekce. Dosáhne-li teplota ve sklepech více, jak 6 °C, je potřebné větrat. K větrání se využívají bezmrazé dny s teplotou kolem 0 °C. Uskladněná zelenina jak košťálová, tak kořenová vyžaduje také občasnou prohlídku a nesmíme zapomenout i na kontrolu uložených hlíznatých rostlin např. jirín. Včas odstraníme plísň napadené hlízy a pravidelně kontrolujeme i vlhkost substrátu, aby do jara nepřeschly. Pokud přezimujete matečné rostliny např. pelargónii a fuchsii ve sklepech, či studené chodbě nezapomeňte, že potřebují občas, ale jen nepatrně zalévat.

Pro zeleninovou část zahrádky začínáme s předpěstováním sadby v pařeništi, či foliáčku a kdo tyto možnosti nemá, může začít alespoň v malém domě u okna. Nejdříve se vysévají rané kedlubny (DVORANA, MORAVIA, EXPRES, OLMIA), rané zelí (CHESMA, MUSKETER), kapusta, květák (EXPRES, AGORA), salát k rychlení (KAMEX, RAPID, SMARAGD) a celer. Na záhony ve foliáku se vysévají ředkvičky, raný salát, příp. karotka. Máme-li teplý skleniček, můžeme začít s výsevem rajčat a paprik - nebo je předpěstovat za oknem. Na ošetření zimního česneku proti houbomilce česnekové je třeba pamatovat již v únoru, kdy se celý záhon přikryje bílou netkanou textilí, kterou tam ponecháte až do dubna.

Kdo vlastní na zahrádce nějaký keř vinné révy, začíná v únoru postupně řezat. Při řezu

se vychází ze zásady, že plodné révy je takové, které vyrůstá z dvouletého dřeva. Proto se letorosty, které vyrůstají ze starého dřeva odstraňují a jednoleté a dvouleté dřevo se zakrucuje.

Keřové růže je možné postupně za příznivého počasí odhmotovat, namrzlé části odštípnout a výhony zakrátit na tři až čtyři očka.

Některé otužilé letničky je možné koncem měsíce postupně vysévat do volné půdy, pokud to její stav a počasí dovolí. Využívá se toho u druhů, které hůře snášejí přesazování (štěničník, máky, šáter, či měsíček). V únoru je též třeba dát narašit hlíznaté begonie a kany, pod sklo se postupně vysévají letničky, které přesazování vyžadují - astry, afrikány, gazanie, letní karafiáty, petúnie, salvie, či ostálky (*Zinnia*).

Výběr odrůd brambor podle varných typů

Rozhodnutí, jakou odrůdu brambor budete na své zahrádce pěstovat již dnes není snadnou záležitostí. Kromě ranosti, barvy dužniny, barvy slupky, rezistence hádátku přibyl v posledních letech další podstatný parametr - **varný typ**. Navíc počet odrůd je stále větší.

To, že byste si měli každý rok pořídit sadbu novou - uznanou není třeba nijak obhajovat. Brambory snadno onemocní virovými chorobami, které snižují výnos až o 50 %. Vírózy se přenášejí sadbou a v porostu je rozšiřují především mšice, proto i poměrně pěkně vypadající sadba od známého není zárukou jejího dobrého zdravotního stavu, ten zaručuje jen sadba uznaná. Při nákupu sadby dbejte, aby hlízy byly ve velikosti kolem 4,5 cm, zdravé a vždy s označením názvu odrůdy a množitele.

Varný typ udává vlastnosti hlíz po uvaření a tím i konzumní použitelnost brambor.

Typ A - jsou vhodné především do salátů, pro vaření ve slupce na loupáčku a jako příloha - mají hlízy po varu pevné, tuhé, lojovaté - nemouchnatí a nerozváří se ani delší dobou varu.

Typ B - jsou vhodné jako univerzální přílohové, hodí se do salátů, gulášů, polévek a pro restování - po varu se částečně rozspávají a mímě mouchnatí.

Typ C - jsou vhodné především na přípravu kaší a těsta, používají se na výrobu hranolků, bramboráků, bramborových placok - hlízy po varu mouchnatí a rozspávají se, jsou rozvářivé.

Typ D - není pro zahrádkáře významný - jde o odrůdy pro průmyslové zpracování.

Často se můžete setkat s označením přechodných typů - **A-B** nebo **B-C**, neboť hranice není striktně vymezena.

Výběr odrůd podle barvy a varných typů

Odrůda	varný typ	ranost	barva	
			slupky	dužniny
Lenka	AB	PR	žlutá	žlutá
Milva	AB	PR	žlutá	žlutá
Nicola	AB	PP-P	žlutá	žlutá
Colete	BA	VR	žlutá	žlutá
Rosara	BA	VR	červená	tm.žlutá
Cinja	BA	R	žlutá	žlutá
Karin	BA	R	žlutá	žlutá
Marabel	BA-B	R	žlutá	žlutá
Filea	BA	PR	žlutá	tm.žlutá
Keř. rohl.	BA-B	PR	žlutá	žlutá
Kobra	B	R	žlutá	žlutá
Agria	B	PR	žlutá	tm.žlutá
Rosella	B	PR	červená	tm.žlutá
Santé	B	PR	žlutá	žlutá
Solara	B	PR	žlutá	žlutá
Quarta	B	PR	žlutá	žlutá
Marena	B	PP	žlutá	žlutá
Adora	B-BC	VR	žlutá	žlutá
Granola	B-BC	PR	žlutá	žlutá
Korela	B-BC	PR	žlutá	žlutá
Mondial	B-BC	PP	žlutá	sv.žlutá
Desirée	B-BC	PP-P	červená	žlutá
Van Gogh	B-BC	PP-P	žlutá	žlutá
Asterix	BC	PP-P	červená	žlutá
Symfonia	BC	PP-P	červená	žlutá

(VR,PR,R - velmi, polo, rané, PP,P - polopozdní, pozdní)

Výběr odrůd není úplný, v současné době je již povoleno přes 110 odrůd a seznam se každým rokem rozrůstá, jen vy si musíte rozhodnout, kolik kterých odrůd budete potřebovat.

Ing. Miloš Kožešník, nakl. Květ, ČZS

Petúnie pro vaše okna

Výběr květin se za posledních několik let na našem trhu značně zlepšil. Každým rokem přicházejí semenářské firmy s něčím novým. Například s možností vypěstovat si ze semen i ty rostliny, které se běžně množí řízkováním. Výhodou takového pěstování je lepší zdravotní stav rostlin a snížení rizika přenosu chorob. Jedním z takových případů je i převíslá petúnie **Lavina F1** (*Petunia hybrida pendula grandiflora*).

Vyséváme od poloviny ledna do poloviny února, semena nezaspáváme, pouze přitlačíme a opatrně rosíme. Optimální teplota pro klíčení je 18 až 20 °C, za slunečných dnů přistiňujeme, pro udržení vysoké vzdušné vlhkosti přikryjeme sklem nebo igelitem. Výsev nesmí přeschnout. V prvních dnech po výsevu můžeme opatrně povrch půdy zakrýt savým novinovým papírem, který zvlhčíme rosením.

Od konce března a v dubnu sázíme mladé rostliny do květináčů o průměru 8 - 9 cm a v polovině května je sázíme do okenních truhlíků v jedné nebo lépe dvou řadách. Na metr dlouhý truhlík potřebujete asi 8 - 10 rostlin. Během vegetace každých 7-10 dní přihnojujeme plným rozpustným hnojivem. Největšího efektu a bohatého kvetení docílíme na plném slunci.

Pro jednodušší výsev jsou semena petúnií dodávána jako obalované osivo, čímž odpadá nutnost přepichovat rostlinky.

Osivo petúnií převíslých je dodáváno v zlaté řadě GOLDEN LINE, firmy Semena Veleliby a.s.

Mimokořenová výživa zahradních plodin

Už dávno je známo, že rostliny jsou schopny přijímat živiny nejen kořeny, ale i jinými orgány, jako jsou listy, mladé plody, pupeny, kůra apod. Jestliže rostlinám dodáváme živiny tak, že je přijímají jinými orgány než kořeny, hovoříme o mimokořenové výživě.

Mimokořenová výživa močovinou

Druh	Termín postřiku	Koncentrace (%)
Jabloně, hrušně	po odkvětu 2 - 4 x v 8 - 14denních intervalech před opadem listů	0,5 2,0-4,0
Třešně, višně	2 postřiky po odkvětu, před vytvořením pecky	0,5
Slivoně, meruňky	2 postřiky v období vytváření pecky	0,5
Broskvoně	2 - 3 postřiky po odkvětu	1,0 - 2,0
Bobuloviny a jahody	během celého růstu v 10 až 14 denních intervalech	0,5
Fazole, okurky	v raném období vegetace, kdy jsou listy dostatečně velké	0,3
Rajčata, paprika	v raném období vegetace, kdy jsou listy dostatečně velké	0,5
Celer, zelí	v raném období vegetace, kdy jsou listy dostatečně velké	1,0
Mrkev, cibule	v raném období vegetace, kdy jsou listy dostatečně velké	1,2 - 2,5

Poznámka: místo močoviny lze použít kapalné hnojivo DAM 390

Přestože ovocné dřeviny jsou schopny přijímat živiny, (například železo, zinek a bor) i v období vegetačního klidu, v praxi se rozšířila mimokořenová výživa především v době vegetace.

Živiny dodané mimokořenovou výživou působí ihned a rychlost příjmu (asi 50 %) je následující: **dušík** (ve formě močoviny) - za 1 až 4 hodiny, **fosfor** - za 1 až 5 dnů, **draslík** - za 1 až 5 dnů, **vápník** - za 4 dny, **hořčík** - za 5 hodin, **síra** - za 7 až 8 dnů, **mangan** - za 2 dny, **zinek** - za 1 den, **železo** - za 10 dnů

Mimokořenová výživa je prostředkem na rychlé a účinné řešení nedostatku kterékoliv živiny v období vegetace, zejména však dusíku, hořčíku a stopových prvků. Množství základních živin, jež lze dodat mimokořenovou výživou, je omezené, proto nemůže nahradit hnojení do půdy, nýbrž jej pouze vhodně doplňuje.

Při silném nedostatku některé živiny je účinek mimokořenové výživy krátkodobý, a proto zásah musíme vícekrát opakovat. Potřebu jednotlivých živin zjišťujeme hlavně pozorováním pěstovaných rostlin a také rozбором listů (rostlin).

Mimokořenová výživa je vhodná při omezeném přijímání živin ovocnými plodinami, i když je v půdě dostatek živin. Stává se to například po výsadbě, přesazení, když dojde k silnému poškození kořenové soustavy, dále při poškození kůry ohryzem zvěří, při dlouhotrvajícím suchu, po poškození krupobitím apod. Mimokořenová výživa je vhodná i pro překlenutí škod způsobených mrazy, chorobami a škůdci.

K mimokořenové výživě lze použít buď jednotlivé živiny, například močovinu, hofkou sůl (síran horečnatý) a soli stopových prvků (tab. 1 až 3), nebo speciální přípravky s obsahem několika živin, které jsou převážně v kapalné formě a nazývají se listová hnojiva. Jejich výhodou je, že lze najednou odstranit skryté (latentní) nedostatky několika živin, nebo mu předejít. Vhodné jsou také, když jde o ne zcela přesně definovatelný nedostatek živin. Například lze uvést Fytovit, Harmavit, MKH-18 a Vegaflor, které se používají podle návodu zpravidla v koncentraci 0,5 %.

Mimokořenová výživa hořkou solí

Druh	termín postřiku	koncentrace (%)
Brambory	s ochranou rostlin, několikrát	3,0 - 5,0
Košťaloviny	od stádia 6 listů až do poloviční velikosti hlávky	5,0
Luštěniny	před květem	5,0
Ostatní zelenina	s ochranou rostlin	2,0 - 3,0
Rychlené kultury	pomocí kapénkové závlahy	2,0 - 3,0
Ovocné dřeviny	k tvorbě plodů, s ochranou proti strupovitosti, několikrát	2,0 - 3,0
Réva vinná	nejpozději do začátku srpna 1 - 2 x	3,0 - 5,0
Jehličnany	několikrát při žloutnutí a hnědnutí	3,0 - 5,0

Mimokořenová výživa ovocných dřevin stopovými prvky

Prvek / hnojivo	termín postřiku	koncentrace (%)
mangan / síran manganatý	květen - červen	0,3
	na kůru v době vegetačního klidu	4,0 - 5,0
zinek / síran zinečnatý	květen - červen	0,1 - 0,2
	na kůru v době vegetačního klidu	4,0 - 5,0
bór / borax	v plném květu	0,2
	po opadu květních lístků	0,2 - 0,3
	v době tvorby plodů a při červnovém opadu	0,3 - 0,5
	po sklizni nebo před rašením	1,0

Optimální příjem živin se uskutečňuje při teplotě asi 20 °C. Při teplotách nad 25 °C a pod 15 °C příjem živin listy silně klesá. Menší vlhkost vzduchu a zvyšující se teplota zpomalují příjem živin listy. Děšť bezprostředně po postřiku snižuje nebo anuluje účinek mimokořenové výživy. Nejvhodnější denní dobou pro aplikaci mimokořenové výživy je brzo ráno nebo v podvečer za bezvětřného počasí. Úspěšně lze využít i oblačné dny, kdy neprší.

Mimokořenová výživa je hlavní způsob dodávání stopových prvků. *Ing. Miroslav Kalina*

Kompostujeme s pomocí žížal

Snad každý zahrádkář již ví, že mnozí živočichové nám na zahrádce pomáhají, patří mezi ně i žížaly. Pomáhají při zvyšování půdní úrodnosti. Tuto schopnost žížal využívali lidé již před 2000 lety. Využití žížal, především kalifornských, pro urychlení procesu kompostování vešlo do podvědomí širší veřejnosti až v 90. letech, kdy proběhl náš republikou tento hit, ale některé neseriózní firmy dodávající násady žížal neodebíraly vyprodukované násady, nebo chovatelům ani nezaplátily. Chov, který vyžadoval odpovědnou péči se tak stal prakticky přítěží. Přitom vermikompost, produkt kalifornských žížal, které jsou pro tento účel vhodné, je považován za vysoce účinné hnojivo s velkými specifickými účinky.

Vermikompost se skládá z jednotlivých pevných drobtů trusu, proto má velký vnitřní povrch, je homogenní a sypký. Působí tak na vytváření půdní struktury, napomáhá udržet drobtovité agregáty, čímž optimalizuje vodní a vzdušný režim půdy. Zvyšuje schopnost jímat vodu a zároveň kyprost, což má velký význam pro písčité nebo naopak jílovité půdní druhy. Zlepšuje sorpční komplex půdy a rostliny jsou lépe zásobovány živinami. Vermikompost vzhledem ke svému původu obsahuje velké množství mikrobiální složky a enzymy v přírodní formě. Proto zlepšuje klíčení semen, vitalitu mladých rostlinek, tvorbu kořenového systému, zkrácení vegetační doby a nezanedbatelné je i zvýšení úrody.

Profesionálně vedený chov žížal vyžaduje pevné záhony na pevném podkladu, fermentovaný substrát, pravidelné vlhčení a především zimní zateplení.

Pro drobné zahrádkáře jsou kalifornské žížaly neocenitelným pomocníkem při zpracování veškerého biologického odpadu nejen ze zahrádky, ale i z kuchyně. Zpracují podestýlku od králíků a pochutnají si i na padaných nahnilých jablkách. Stačí dát do kompostu násadu a udržovat jej ve vlhkém stavu. Jsou-li komposty různého stáří vedle sebe, žížaly si ze zpracovaného kompostu samy převezou za potravou do nového.

Ing. Zdena Juříčková

BŘEZEN

Je to klimaticky první jarní měsíc. Dlouhodobě průměrné teploty jsou 4 °C v nadmořské výšce 200 m, s výškou teplota klesá o 0,63 °C na každých 100 m, takže v 600 m. n. m. je jen 1,5 °C. Výkyvy teplot jsou častější nejen mezi dnem a nocí, ale i den ze dne.

Půda se konečně otepluje, ale jen na povrchu, kde je na počátku měsíce 1,6 °C, ale v hloubce je stále chladná ve 20 cm je jen 0,6 °C, v 60 cm opět 1,6 °C a v 1 metru 2,5 °C. Do konce měsíce se však teplota půdy podstatně zvýší tak, že na povrchu je 6,8 °C a v uvedených hloubkách je 4,8 °C, 4,4 °C a 3,9 °C. Na povrchu jsou již podmínky pro první výsevy odolnějších druhů a odrůd.

Březnové srážky jsou převážně dešťové, ale nijak vysoké: v nížině 35 mm, pak 40, 43, 46 a v nadmořské výšce 600 m 52 mm, dále 60 a 72 mm. Na písčitých půdách se musí i zalévat.

Délka dne je téměř 11 hodin, pak projde rovnodennost a koncem měsíce je už 12,45 hodin. Podle dohody evropských států se přechází na letní čas v poslední březnové neděli.

Březen představuje pro zahrádkáře po relativně klidném zimním období opět zvýšenou aktivizaci. Již během prvních březnových dnů je třeba rozvést na zahrádce ptačí budky, aby měli ptáci kde hnízdit, staré budky je třeba zkontrolovat.

Jakmile to zem dovolí (oschne a nelepí se), začíná se na zahrádce s výsadbou těch ovocných stromků a keřů, které nebylo možné zasadit na podzim - začínáme rybízem a angreštem, neboť nejdříve raší. Při přípravě a sázení je třeba pamatovat na případné mrazy, které škodí obnaženým kořenům. Mísy u ovocných stromů pohnojíme dobrým kompostem a obilím kmeny stromů tam, kde jsme tak neučinili dříve. Také dokončíme odstranění mechů a lišejníků zvláště v místě rozvětvení, kde může vlivem vyšší vlhkosti docházet k zahánivání kůry.

Kontrolujte zdravotní stav u rybízu - zvětšené pupeny, napadené vlnovníkem rybízovým olamujte a palte. V případě silného výskytu při teplotě nad + 18 °C. ošetřete keře akaricidním přípravkem (OMITE 570 EW). Proti roztočiči jahodníkovému ošetřete jahody přípravkem SUMITHION SUPER. U jádovin se dokončuje průklest podle zásady opatrného zakracování každého letorostu, zvláště u mladých rostlin: Zbytečné zakracování vede k tvalemu bujení neplodných vlků. Řezné rány je třeba ošetřit - u těch větších zahlazením ostrým nožem po okraji a zatřením latexovou barvou s přidavkem fungicidu (FUNDAZOL, DITHANE apod. v dávce cca 20 g na 1 kg barvy). K hojivému ošetření ran se používají přípravky typu Kambilan balsam. Řez provádíme obvykle koncem měsíce, kdy noční teploty již zpravidla neklesají pod -10 °C.

V březnu se též dokončuje přeroubování peckovin a v druhé polovině měsíce se začínají přeroubovávat jádroviny. Je třeba uhlídat nalévání pupenů u broskvoní, kdy je účinné provést ošetření proti kadeřavosti. Za chladného a vlhkého počasí je třeba ošetření v intervalech 10 - 14 dnů opakovat, používají se měďnaté přípravky (KUPRIKOL 50, či CHAMPION). Nezapomeňte se v této době

věnovat rovněž angreštu, u kterého se minulou vegetací vyskytlo americké padlí a proveďte preventivní zásahy (ostříhání, postřik již před květem). K nalákání housenek obaleče jablečného připevňte na kmeny jabloní pásy z vlnité lepenky a nezapomeňte ani na obnovení lepových pásů u peckovin. Po řezu révy je třeba provést vyvážání tažňů, prokypřit a přihnojit půdu u révových keřů. Odřezané révy je možné použít do kompostu.

Pro zeleninové záhony připravíme půdu mělkým zkyplením a uhrabáním po podzimním rytí a tam, kde půda na podzim nebyla zryta, učiníme tak co nejdříve, kdy to stav půdy dovolí, aby se půda před urovnáním stačila slehnout. Ze zelenin vyséváme nejdříve kořenové - mrkev, petržel, pastinák a černý kořen, s raným výsevem nezapomeneme příp. na mák. Oseté záhony se doporučuje utužit širokou lopatou, nebo lehkým válcem. Uspíšení zrání až 12 dnů u v březnu vysazeného salátu je možné docílit zakrytím záhonu netkanou textilií. Také s výsevem ledového salátu (křehké bublinaté listy s kadeřavými okraji) se začíná v březnu. Výsev je obdobný, jako u běžného hlávkového salátu, výhodou je odolnost vybíhání do květu a větší snášenlivost vyšších teplot. Sadbu celeru si zahrádkáři připravují doma v teplé místnosti a teplém pařeništi. Vysévá se nejpozději v první polovině března do truhlíčku a po zakrytí ovlhčeným sklem semenáčky v teple do měsíce vzejdou. Při prvním pravém listu se přepichují do teplého pařeniště 5 x 5 cm a běžně ošetřují, viz str. 13.

V druhé polovině měsíce se sází jamí česnek, koncem měsíce se do volné půdy vysévá ředkvička, vodnice, špenát a kopr. Pro pěstování raných brambor je třeba sadbu předklíčit. Nenarašené hlízy se ukládají v jedné vrstvě do platonků a umísťují se v světlejší místnosti, kde je teplota 12 až 14 °C. Sadba by měla do doby výsadby (s ohledem na polohu a počasí) vytvořit klíčky 1 - 2 cm dlouhé.

Pokud není dosud trávník ošetřen vyhrabáním listů a mechu, tak to provedeme s následným roz-

hozením kompostu, který přidáme rovněž k okrasným dřevinám, vřesovištním rostlinám přisypeme rašelinu. Stále zelené listnáče a rododendrony je třeba zvláště po suchších zimách důkladně zavlažit tak, aby kořenový bal i s okolím bylo zjevně dobře provlhčené. Poslední závlivková dávka se využívá jako přihnojení - do vody se přidává plné hnojivo v množství 3 g na 1 l.

V březnu se také přesazují trvalky a prstokofenné dřeviny (bez balů) - nejlépe těsně před rašením. Přesazují se fuchsie a pelargonie

a k zesílení se přenášejí na světlejší místa. Ještě stále můžeme vysévat petúnie, vysévají se i letničky s delší vegetační dobou (hledíky, salvie, lobelky, nestařec). Pro výzodbu balkonů se řízkují některé balkonovky - např. převislé hybridní petúnie (Surfinie). Pokožkové květiny se v tomto měsíci přihnojují roztokem plyných hnojiv, okenní truhlíky se osazují maceškami již na začátku měsíce. Přezimované hlízy begonií pro osázení okenních truhlíků se koncem měsíce dávají do bedniček s 5 cm vysokou vrstvou vlhké rašelinou.

Kosmídie - novinka sezóny 2002

Kosmídie (*Cosmidium burridgeanum*) je nádherná, žlutooranžová letnička s hnědou skvmou, novinka šlechtitelské stanice ve Veltrusích, vysoká 60 - 65 cm, to je KOSMÍDIE. Letnička která je určena především ke skupinové výsadbě, má při plném nakvetení až 50 květů na rostlině. Kvete téměř celé léto. Obrázek viz obálka.

Její jednoduché osmičetné květy se stejně dobře jako na záhoně budou vyjímat i ve váze. Kosmidii vyséváme přímo do půdy na záhony, má ráda slunnější stanoviště, jinak je celkem nenáročná.

Semena, dodává na náš trh pouze společnost Semena Veleliby a.s.

Pěstujte naťový a řapíkatý celer

V posledních letech se setkáváme stále častěji s naťovou a listovou formou celeru. Na zahrádkách se ale nejčastěji pěstuje celer bulvový - odrůdy Apia, Maxim, Orion aj. pěstovaný pro ztlustlý kořen - bulvu.

Vysévá se v únoru nebo v březnu do malých misek, semena klíčí při teplotě 15 °C dva týdny i déle. Asi za měsíc je nutné sazenice přepíchat na vzdálenost 5 x 5 cm nejlépe do teplého pařeniště a v polovině května je sázíme již na pěstební záhon, nejlépe tam, kde byly v minulém roce brambory, plodová zelenina nebo košťáloviny. Po výsadbě je důkladně zavlažujeme ke kořenům a často okopáváme.

Nejlépe se mu daří na hlubokých, středně těžkých, dostatečně vlhkých půdách a bohatých na humus. Doporučuje se hnojení na podzim, při rytí, rozleželým kompostem. Současně hnojíme superfosfátem a draselnou solí. Na jaře lze použít místo jednosložkových hnojiv Cererit.

S ohledem na septoriovou skvmítoť jej pěstujeme na stejném pozemku nejdříve po 3 letech a používáme mořeně osivo. V oblastech s pravidelným výskytem ošetříme včas přípravkem Champion 50 WP nebo Kuprikol 50 (ošetření po 14 dnech opakujeme).

Celerové bulvy sklízíme před příchodem mrazů, obvykle v první polovině října. Uskladníme je

v bednách s pískem. V mírnějších oblastech se mohou ponechat v zemi přikryté slámo.

Celer řapíkatý

Pěstování sazenic, výsadba a další ošetření je obdobné, jako u bulvového celeru, ale pěstuje se jako naťová zelenina. Od bulvového se liší stavbou listu, má velmi tlustý řapík a hlízy jsou drobné.

Řapíkatý celer má být křehký s výraznou aromatickou chutí a dobře vybělený. Proto se jeho řapíky chrání před sluncem. Nejjednodušší způsob bělení spočívá v tom, že se řapíky nahoře těsně pod listy sváží lýkem nebo provázek a přihmou se zeminou. Tímto způsobem bělení mohou ale řapíky přijmout od země půdní pach. Proto se doporučuje vhodnější metoda. Když jsou řapíky 30-40 cm vysoké obalí se lepenkou nebo černou fólií na dobu 3 týdnů tak, aby venku zůstaly pouze špičky listů. Po uplynutí této doby lze řapíkatý celer sklízet a použít v kuchyni - buď syrový nebo ve slané vodě vařený se upravuje na salát nebo jako příměs do salátů, případně jej lze upravit jako samostatné jídlo.

Práci s bělením si ušetříme výsevem žlutých nebo zelených samobělicích odrůd, jako jsou Golden Self Blanching 3, Greensnap, Latham Self Blanching nebo Victoria. Tyto se pěstují snadněji, protože nevyžadují přihmování zeminou. Vysazují se na plochy, upravený záhon ve sponu 50 x 50 cm. Je to zelenina podzemní a zimní. Sklízíme těchto odrůd se doporučuje od srpna do října. Sklízíme celé rostliny, odřežeme je i s částí kořene. Skladovatelnost řapíkatého celeru je náročná, takže v našich podmínkách je sezónní zeleninou.

Celer listový

Jde o málo rozšířený typ celeru, přitom se poměrně dobře rychle a je jedním ze zajímavých zdrojů čerstvé natě v zimním období. Nať obsahuje aromatickou silici, která příznivě ovlivňuje látkovou výměnu a povzbuzuje chuť k jídlu, používá se jako koření do polévek, omáček, masa a dalších pokrmů. Zelenou nať používáme i ke zdobení salátů.

Celer listový se pěstuje na půdách vlhčích, humózních, hlinitých i těžších. Semeno vyséváme koncem února až začátkem března, protože poměrně dlouho vzchází. Sazenice sázíme do sponu 40 x 30-40 cm, nebo pěstujeme i z přímého výsevu v listopadu, kdy osivo vzchází na jaře. Listy sklízíme průběžně během celé vegetace. Nať řežeme těsně nad srdíčky. Kořen, který ponecháme v zemi přikryjeme na zimu slámou. Na jaře vyraší a můžeme opět sklízet listy, dokud nevyběhne do květu.

Obvykle se veškerá nať odřeže na podzim, sváže do svazků a usuší se, neboť si zachová své typické aroma.

Bulvy po sklizni na podzim uložíme do sklepa nebo pařeniště. V prosinci začneme s rychlením, bulvy sázíme těsně vedle sebe do bedýnek do lehčí pařeništní zeminy a umístíme je v místnosti s teplotou 12-16 °C k oknu. Až do jara tak můžeme sklízet čerstvou nať.

*Ing. Zdena Konradyová,
odb. oddělení, ústředí ČZS*

Dosny jsou také krásné

Kdo z vás neobdivoval vzrůstné, květem i listem barevné rostliny dominující skupinám letniček? Šlechtitelé v posledních letech zaměřili svou pozornost nejen na potřeby velkých sadovnických veřejných ploch, ale i na zahrádkáře. Mnozí zahrádkáři se stali během let nadšenými vyznavači právě těchto květin a jejich zahrady jsou jimi úspěšně zdobeny.

Nejběžnějším způsobem množení dosen je množení hlízkami i když v poslední době jsou také nižší odrůdy (vhodné pro nádoby), které se vysévají.

Svou podstatou jsou dosny teplomilné a pokud nás mají uspokojit bohatým a časným kvetením, musíme jim trochu pomoci. Hlízy již v únoru musíme dát na předpěstování. Skleníky patří dnes ke zcela běžnému vybavení našich zahrad a tak najdeme i kousek místa pro předpěstování dosen. Můžeme je ovšem zkusit předpěstovat i doma za okny. Každý zkušený zahrádkář si jistě poradí.

Hlízy bychom měli rozdělit tak, aby každá část měla dva vzrostné vrcholy. Máme-li možnost položit ve skleníku hlízy na množámu, narovnáme je těsně vedle sebe a zasypeme lehkým substrátem nebo pískem, potom je zalijeme. Při teplotě 18 °C již za 3 týdny hlízy raší. Pokud nemáme množámu, sázíme je rovnou do větších květináčů a po počátečním urychlení růstu je můžeme umístit do studeného skleníku nebo na světlo u okna v chladnější místnosti. Rostliny jen opatrně postříkujeme. Postupně je otužujeme až do doby výsadby na stanoviště. Tímto způsobem urychlíme počátek kvetení.

Při výsadbě se snažíme zajistit dostatek živin pro celou dobu růstu. Závisí na charakteru odrůdy, kterou jsme si oblíbili. Platí však, že ty nejvzrůstnější odrůdy pro solitérní výsadby můžeme s úspěchem

nastýlat kompostovaným chlévským hnojem. Pro přihnojování za vegetace se jeví jako nejlepší ledek nebo kombinované hnojivo Krystalon.

Sázíme zpravidla až koncem května již předpěstované rostliny na stanoviště slunné a chráněné před silným větrem. Odkvetlé květy i se stonky stříháme a tak rostliny bohatěji kvetou.

Některé významné odrůdy:

a) **zelenolisté:** Vltava, Ludmila, Labe, Ami Max Kolb, Gartenschönheit, The President, Reine Charlotte.

b) **tmavolisté:** Miss Mělník, Dukla, Ami Salaun, Feuersauber, Semaphore, Wyoming

Barva květu:

Ludmila - žlutooranžový, nepravidelný žlutý lem
Vltava - žlutý

Labe - červenooranžový

Ami Max Kolb - rumělkově červený, do středu tmavší

Gartenschönheit - světle kamínově růžový

The President - zářivě červený

Reine Charlotte - šarlatově žlutý, zlatožlutý lem a tečkování

Ami Salaun - kamínově růžový

Feuersauber - sytě červený

Semaphore - zlatožlutý

Wyoming - oranžový, kamínově červené žilkování

Hlízy se sklízí po prvních mrazících, uloží se i s balem - nedělit!

Hodně radosti s pěstováním.

Ing. Jan Dvořák, SZO ČZS Dagla

Zelenina pod netkanou textilií

Vývoj plastů otevřel nebyvalé možnosti, jak urychlit vývoj zelenin a rozložit jejich sklizeň. Vedle kompaktních fólií, které se kladou na konstrukci, je neúčinnější bílá netkaná textilie. Mluvíme často o "plochem krytí", protože textilie leží přímo na vyvíjejících se rostlinách. Textilie měly své předchůdce: byly to perforované nebo profezávané tenké PE fólie. Pěstovaným rostlinám sice velmi prospívaly, ale textilie je svou univerzálností, lácí a snadnou manipulovatelností zcela vytlačila nejenom u zahrádkářů, ale i v komerčním výrobě. Prodávají se dva druhy bílé textilie: tenčí PEGAS Agro 17, určená pro běžné krytí, a silnější PEGAS Agro 30, která slouží k ochraně porostů před mrazem. Příznivý vliv textilie na ranost, výnos i kvalitu rostlin spočívá v tom, že snižuje kolísání teploty a zabráňuje tvorbě půdního škraloupu. Protože propouští dešťovou i závlahovou vodu, snižuje i potřebu závlahy. Rostliny udržuje v čistším stavu a usnadňuje jejich sklizeň. Kromě toho ochrání porosty nejen před lijáky a větrem, ale i krupobitím.

Zeleniny vhodné ke krytí. Textilie se osvědčují především u nízkorostoucích druhů zeleniny jako je salát, ředkvička, kedlubny, ředkev, mrkev, vodnice,

špenát, polníček. Nejúčelnější je krytí na jaře, svůj význam má však i na podzim. Na jaře se záhon kryje ihned po výsevu nebo po výsadbě. Záhon by měl být předem dobře odplevelený, protože textilie stimuluje i vývoj přítomných plevelů. Maximální předstih vývoje zeleniny, 10 - 14 dní, se získá při březnových a časných dubnových výsevech a výsadbách. Čím pozdější termín, tím je efekt ranosti nižší.

Jarní krytí. Textilie se lehce pokládá přímo na porost nebo na povrch půdy a na okrajích se upevní buď přihnutím, nebo položením prken či kamenů. Při raném krytí zůstává porost pod textilií až do sklizně. Při postupných sklizních nebo za mimořádného oteplení se textilie částečně odhne nebo úplně odstraní. K rozložení sklizně přispívá, když se textilií kryje jen část porostu a část zůstává nekrytá. Prodloužení sklizňového období se tak docílí i při použití jediné odrůdy a jediného termínu výsevu.

Předpěstování sazenic. Textilie usnadňuje také získávání tzv. seté neboli prostokořenné sadby košťálovin nebo salátů. Okraje výsevního záhonku se zvýší přihnutou zeminou a výsev se přikryje textilií, která se na vnější straně zatíží. Pod textilií jsou vzházející semena chráněná před tvorbou půdního škraloupu.

Podzimní krytí. Pozdější výsev či výsadba nebo nepřímý průběh počasí často způsobují, že podzimní kultury salátů, endivie, hlávkové čekanky, pekingského zelí, hlíznatého fenýklu nebo i kvěťáku či brokolice nestačí dorůst. Takovým porostům pomůže krytí textilií dotáhnout vývoj do sklizňové zralosti.

Ochrana před mrazem. Zejména při holomrazech za slunečných dní krytí textilií omezuje vysychání půdy i vzduchu a tím brání nedostatečnému přísunu vody rostlinám, který vede k jejich usychání. Mechanismus působení textilie je zajímavý: Mrazivý vzduch, padající na textilií, pod níž se udržuje vyšší teplota půdy i vzduchu, totiž způsobuje, že na spodní straně textilie vzniká mrazová krusta. Tato ledová vrstva jako pancíř zabraňuje mrznutí a vysušení půdy pod textilií, zpomaluje zahřívání rostlin a snižuje výpar vody. Tím umožňuje, aby po odeznění mrazu mohly kryté rostliny pokračovat v růstu.

Ochrana před škůdci. Netkaná textilie má ještě další významné využití: zamezuje přístupu škůdců k porostu. I v tomto směru má svého předchůdce: Byly jím jemné sítě s malíčkými oky, zvané Bionet, pro biologickou ochranu, nahrazující chemické přípravky. Krytí textilií chrání ovšem jen proti létajícímu hmyzu. V prvé řadě jsou to mšice, dále dřepčci na listech brukvovitých druhů, nebo mouchy, způsobující "červivost" kořenů - především květilky brukvové a ředkvi, ředkviček, tuřínů a vodnice, dále květilky cibulové a pochmumatky mrkvové. Zkušenost ukazuje, že například ochrana textilií u japonských ředkví před květilkou nebo ochrana pórů, cibule a česneku před rozšířenou vrtalkou pórovou

je jedinou účinnou metodou. Předpokladem úspěchu je krytí porostu naprosto těsně, aby se pod textilií nedostaly létající samičky, a také včasné krytí v době před jejich náletem. Nejvhodnější je krytí porostu po celou vegetaci, protože u řady škůdců, např. pochmumatky, vylétá ještě další generace. Netkaná textilie umožňuje tedy nejekologičtější boj s létajícími škůdci. Při opatrném zacházení a správném skladování v chladnu a ve tmě textilie vydrží i tři roky.

Doc. Eva Pekárková

Modrý kvěťák není kvěťák

Možná jste se s modrým kvěťákem již také setkali, ale ve skutečnosti se jedná o brokolici kvěťákovou, která pochází z přímořských oblastí omývaných Golfským proudem (Bretaň, Anglie). Vytváří jedinou dobře klenutou hruběji zmitou středovou růžici. Převážně se pěstuje jako dvouletá rostlina. Sklízí se v druhém roce na jaře, po prezimování. Nejlépe se jí daří v oblastech s mírnější zimou. V západní Evropě se nejčastěji pěstuje bílý kultivar Walcharen Winter 5. Semena vyséváme od konce července do poloviny srpna do truhlíku nebo na zastíněný výsevní záhon. V hloubce půl centimetru, ve vlhké půdě a při teplotě 15 až 20 stupňů vyklíčí do čtrnácti dnů. Při klíčení musíme půdu udržovat neustále vlhkou a rovnoměrně teplou. To by se na prosluněném záhonu nikdy nepodařilo. Semena by se mohla díky slunečnímu záru "uvařit" a vy byste mohli být zklamáni případným neúspěchem pěstování. Mladé rostlinky přepícháme. Vrostlé sazenice určené pro prezimování na záhonu vysazujeme ve sponu asi 60 x 60 centimetrů. Ty, které budeme na jaře rychlit asi 40 x 40 centimetrů od sebe. Den před přesazováním sazenic truhlík (výsevní záhon) vydatně zalijeme, vlhká půda drží lépe na kořenech, rostlinky méně trpí stresem po přesazení. Před silnými mrazy je ochráníme třeba překrytím slámou, chvojím nebo hrabaným listím. Bez větší újmy tak přečkají i tužší zimu. Pokud chceme sklízet růžice opravdu brzy zjara vyrýpneme před zimou nejsilnější rostliny (i s dostatečným kořenovým balem). Jejich listy zkrátíme asi na deset centimetrů. Kořeny obalené půdou zabalíme do vlhké látky nebo papíru. Takto ošetřené sazenice založíme na chladném místě (ve sklepě), občas je zalijeme. Koncem února (v chladnějších místech později) je postupně (asi po týdnu) vysazujeme do skleníku (foliovníku). Vydatně je zalijeme. Díky teplu a vlhku rychle vyrostou. Jakmile se vytvoří růžice vhodné k jídlu, uřízneme je. Přirychlené kvěťákové brokolice vybíhají časně do květu a mohlo by se stát, že vykvětou dříve než je sníme. Pokud si chceme dobu sklizně prodloužit necháme část rostlin na záhonu a část jich přirychlíme.

Pro okrasu byl vyšlechtěn i jednoletý červenofialový kultivar Violet Queen F1. Vysévá se na jaře a pěstuje se podobně jako brokolice nebo kvěťák.

Jaroslav Našínec, AEV-VS

DUBEN

Počasí nás v dubnu několikrát vyvede aprílem, protože je nestálé ve všech meteorologických hodnotách. Dlouhodobě průměrná teplota je v nadmořské výšce 200 m již 8,4 °C, ta s každými 100 m klesá o 3/4 stupně a tak v 600 m je jen 5,5 °C. Většina rostlin vstupuje do vegetace od kořenů po pupeny, také mikroorganismy v půdě začínají být aktivní.

Půdní teplota se již zvyšuje ve všech profilech, na povrchu se od počátku do konce měsíce změnila z 8,5 na 14 °C a ve 20 cm ze 7 na 11 °C, v 60 cm z 6,5 na 9 °C a v jednom metru z 5,5 na 8 °C.

Dešťové srážky se zvyšují, v nadmořské výšce 200 m naprší 43 mm, dále 45, 48, 52, 63 a v 800 m až 70 mm vodního sloupce. Přesto potřebují nové výsadby a mělce kořenící rostliny závluku.

Slunce je nad horizontem o 100 minut déle, tedy 14,30 hodin a sluneční svit trvá již 160 - 170 hodin a tvoří 9 % celoročního úhrnu. Prodlužuje se také délka rozednívání a soumraku.

V dubnu se den opět výrazněji prodlužuje a vzhled zahrádky se zvláště v jeho druhé polovině mění každým dnem.

Dokončujeme výsadbu ovocných stromků do jam, které jsme si na podzim připravili, aby dokonale vyvětraly. Broskvoň, které sázíme výhradně na jaře, je dobré sázet do teplejší, sluncem prohřáté půdy, kde se lépe ujímají.

Staré ovocné stromy je možné přerubovat, jako technika je nejspěšnější za kůru. Když si během dubna zahřížíte bobuloviny, tak budete mít na zahrádce do podzimu mladé keře. Poškozené dřevo - mrazové poškození, nádory (např. po vlnatce kvavé) je třeba ostrým nožem vyřezat až do zdravého dřeva, nebo kůry a rány zamazat (vosk, nebo latexová barva).

Kmeny po ohryzu zvěří stojí za pokus zachránit - přemostěním (ohryz kolem dokola) nebo zamazáním v případě, že bylo zachováno kambium. Do kaše z hlíny se přidává neslamnatý kravinec (cca 1/3 v hlín. kaši) a ošetřené místo se zaváže pytlou, která se udržuje vlhká. Lepenkové pásy na zachycování květospase jabloňového je třeba každý týden prohlížet.

Stromy s bohatší násadou květních pupenů je dobré přihnojit ještě před květem dusíkem, všechny ovoc. dřeviny se hnojí i fosforečnými a draselnými hnojivy. Nadměrná násada květních pupenů starých stromů (hlavně jádrovin) se redukuje řezem. Málo plodící jádroviny, ale i bujnější rostoucí je vhodné v této době řezat, u meruněk a broskvoní se provádí jamí řez až ve fázi růžového poupěte.

Ve fázi myšího ouška až růžového poupěte se předjámami postříkeme likvidující přezimující škůdci (OLEOEKOL, TORANT, nebo ze starších zásob OLEOEKALUX). Celý strom je důležité pokrýt jemnou mlhou postříkované kapaliny. Proti antraknóze ošetřete rybí DITHANEm.

Je-li tento měsíc chladný a vlhký, ošetřujeme meruňky a višně v době jejich kvetení proti moniliovému úžehu květů a větviček, po odkvětu angreštu je třeba pamatovat ještě na dva postřiky

proti americkému padlí. Také u zeleniny je stále více práce - přihnojování, kypření, odplevelování a okopávání. U vzházejících rostlin je třeba kypřit pouze mělce mezi řádky.

Malé rostlinky kořenové zeleniny žijí z vláhy, kterou půda zachytila během zimy, ale čerstvě vysázenou zeleninu je třeba zalévat. Na připravované záhony pro výsadbu zeleniny se rozhodí plná průmyslová hnojiva (NPK, Cererit ap.), zapraví se mělce do půdy a povrch záhonu se urovná. Vysazují se rané zeleniny (hl. salát, rané zelí, květák, kedlubny, kapusta), cibule a naklíčená sadba brambor (polovina dubna). Proti dřepčikům a plodomorce zelné je dobré košťalovou zeleninu po výsadbě zakrýt netkanou textilií. Po výsadbě je třeba rostliny důkladně zalít.

Pro pozdní sklizeň můžete vysít karotku a na zeleninové záhony se dále vysévá kopr, červená řepa, ředkvička, pažitka, mangold a hrášek. Vysazujeme cibuli a tam, kde jsou příznivé klimatické podmínky, můžeme již v polovině měsíce sklízet čerstvý chřest, či rebarboru. Záhony s vysázenou cibulí a některé další zeleninové záhony (např. mrkve) nakryjte netkanou textilií na ochranu proti květilce zelné a cibulové a proti pochmumatce mrkvové. Zakrýtí netkanou textilií se doporučuje i u raných brambor (stabilizace teploty). O použití netkané textilie se dozvíte více v samostatném článku na str. 14.

V zakrývaných plochách (foliáky, pařeniště, skleničky) přirychlujeme rané zeleniny a v tomto měsíci sklízíme první čerstvý salát a ředkvičky. Koncem měsíce sem vysazujeme předpěstované sazenice rajčat, paprik, lilků, okurek, popř. melounů.

Ještě před vyrašením oček révy (aby nedošlo k poškození) vyvazujeme u keřů tažné, ramena i kmínky a nejpozději hned po vyrašení stříkáme proti akarinoze (OMITE 57 E, nebo vhodné simatové přípravky). Ošetření předjámami postřiky proti přezimujícím škůdcům na révě provádíme těsně po vyrašení. Z okrasných keřů nám na zahrádce začíná vykvétat zlatice, jejíž květy bývají poškozené nočními mrazíky.

Jehličnany se vysazují narašené a pokud možno s kořenovým balem, okrasné keře bez balu je možno sázet do rašení s dodržením hloubky výsadby na úrovni, v jaké byly rostliny dosud pěstovány.

U růží dokončujeme řez, nové keře, či stromky dosazujeme a okrasný živý plot z rostlin Buxusu v této době střiháme. Plamének je třeba chránit u kořenů před přímými slunečními paprsky a proto je třeba v těchto kritických místech chránit rostliny nastýlkou vrstvy kompostu. Letničky vzešlé z březnového výsevu v pařeništi přepichujeme (hledíky, astry, ostálky apod.), letničky určené k výsevu do volné půdy v tuto dobu vyséváme.

Druhá polovina dubna je svými klimatickými podmínkami - pokud není příliš chladno a studená půda - vhodná na výsev travního semene. Vyseté semeno se do půdy zasekává hráběmi, menší plochy se mohou mírně zakrýt prosátou kompostovou zemínou, povrch se upěchuje lopatou. U trávníku přichází během měsíce také první seč. Koncem měsíce se mohou sázet lilie a mečíky. Také je čas přesazování pokojových květin do větších nádob. Jako drenáž se na dno kořenáče používá hrubý písek. U rostlin, pěstovaných v květinovém okně, exponovaném k jihu je třeba mírnit přímé sluneční záření stíněním, neboť rostliny jsou po zimě, kdy bylo slunce nedostatek, zvláště citlivé.

Znáte SZO ČZS Narcis Kladno?

V roce 1985 několik nadšených pěstitelů narcisů a ostatních jamích cibulovin založilo speciální základní organizaci při ČZS v Kladně - SZO Narcis Kladno. Jejím hlavním programem jsou narcisy, i když zde působí, nebo působily sekce tulipánů a ostatních jamích cibulovin. Členská základna má 170 členů z Čech, Slovenska a Polska.

Hlavní činností zůstává pěstování narcisů, kterých se v organizaci podařilo shromáždit přes 2300 odrůd. Velkým pomocníkem v této činnosti je pravidelné vydávání spolkového ZPRAVODAJE 2x v roce a v neposlední řadě je vydání již třetího katalogu narcisů, které jsou pěstovány v ČR. Katalog je určující pomůckou členů pro pěstování, ochranu a orientaci pro eventuální sběratelský zájem. Katalog se také dívá do historie šlechtění. Jeho členění, určování tvarů a návodů k pěstování.

Pro publikaci, kterou právě držíte v rukou, se pokusíme vám pomoci v shmutí zkušeností a rad s pěstováním těchto milých prvních poslů jara.

Říkejme tomu desatero narcisáře:

- Stanovitě narcisů musí být slunné, otevřené (ve stínu málo kvetou), půda propustná, středně těžká, s dobrou drenáží. Půdní reakce má být neutrální až slabě zásaditá.
- Půdu 14 dní před výsadbou zryjeme až do hloubky 25 cm. Hnojíme jen vyzrálým kompostem a nebo průmyslovými hnojivy. Narcisy nikdy nesázíme po rajčatech, bramborách, cibuli, česneku a pórků.
- Narcisy sázíme koncem září až do poloviny října, do hloubky podle velikostí cibulí a to 3x hluboko jako je cibule narcisu, ve sponu 15 x 15 cm a řádků 20-25 cm od sebe. Menší cibule sázíme méně hluboko.
- Po výsadbě narcisy silně zalijeme jednorázově. Při teplejším podzimu po týdnu opakujeme. Voda musí proniknout pod cibule.
- Krátce po prvních mrazících lehce přikryjeme záhon chvojím, borkou nebo i slámou. Tu však

musíme brzy na jaře odstranit, způsobila by vybělování prvních výhonků.

- Narcisy rostou poměrně brzy po rozmrznutí půdy. V té době pohnojíme další dávkou již zmíněných hnojiv a zapravíme. Zalijeme tak, aby se hnojivo dostatečně s vláhou dostalo pod cibuli ke kořenům. Při suchých jarech dostatečně zaléváme i v době kvetení.

- Chorob se narcisů nevyvaruje jako každá milá květina. Jsou to různé fuzariové choroby - fuzariová a sklerociová hniloba a plísně narcisové (botrytida). Používáme proti nim systematické fungicidy na moření a postřik.

- Z přirozených škůdců narcisů je nejnebezpečnější cibulovka narcisová (velká narcisová moucha) a cibulovka zhoubná (malá narcisová moucha), háďátka zhoubná a roztoč narcisový. S některými škůdci mimo velkou mouchou narcisovou se setkáváme velmi zřídka. Hubení těchto škůdců je pracné a účinek slabý. Doporučujeme pozemky střídat. Nikdy nesázíme narcisy po tulipánech.

- Cibule narcisů rostou až po odkvětu. Proto doporučujeme otrhat odkvetlé květy těsně za semeníkem a záhony silně zaléváme, když jsme je před tím dobře přihnojili.

- Sklizeň narcisů provádíme po 2-3 letech. Cibule je zralá, když listy narcisu hnědnou nebo rozklešávají. Kořeny násilím neodstraňujeme. Sušíme ve stínu při teplotě kolem 20 °C. Vidíme-li, že cibule již nasazuje ve větším množství nové (silnější, zduřelejší) kořeny, odložíme sklizeň na příští rok.

Chcete-li se stát členem a dozvědět se více o narcisech, můžete se informovat na SZO Narcis Kladno, Miloš Krupička, Havlíčkova 2926, PŠC 272 04 Kladno 4. *Miloš Krupička*

Řez růží

Jaké práce nás čekají na záhonech růží v předjaří? Hlavně dbáme na to, aby byly růže správně ořezány. Náprava je možná pokud jsou rašící výhony ještě nevelké. Řez růží se vysvětluje někdy složitě, ale základní pravidlo je prosté. Čím má záhonová

růže větší květ, tím více je třeba řezat. Z výhonu mohou zůstat u země jen jedno nebo dvě očka. Pokud jsou zdravá, pro další život růže to stačí. U růží s drobnými květy (polyantky) pak zkracujeme jen nepatrně. Růžím sadovým a pnoucím odstraňujeme jen koncová rozvětvená květenství z loňského roku. Občas pak děláme jakési zmlazení, kdy vyřízneme těsně u země celý starý výhon.

Často se lidé ptají, zda je vůbec řez nutný. V přírodě růže přece také nikdo neřeže. Dnešní prošlechtěné růže se podstatně liší od svých předků. Kdybychom na ně nesáhli nůžkami, zpočátku by rostly do výšky i kvetly. Pak by ovšem začaly být keře přehoustlé, proslché, plné chorob a škůdců. Jedna po druhé by větve usychaly i umrzaly. Nakonec by asi ze země prorostla podnož, a celá růže by nám, jak se říká, zplaněla. Nové výhony jsou pak tenčí, listy mají světlejší zelenou barvu, jsou měkké, nelesklé. Růže roste nápadně do výšky a kvete prázdnými květy podobnými světlé šípkové růži. Když něco takového uvidíte je potřeba odlišné výhony hned odstranit, a to až po povrchu půdy. Každá růže může zplanět, pokud je očkovaná, protože se skládá vlastně ze dvou jedinců. Nahoře vidíme ušlechtilou část, od kořenového krčku níže se skrývá podnož.

Je očkování vůbec nutné, když přináší riziko zplanění? Hlavně dříve byly některé odrůdy ve středoevropských klimatických podmínkách choulostivé a odolná podnož jim zajišťovala dobrou výživu. Všechny růže se ovšem neočkují - třeba pokryvné nebo miniaturní bývají řízkované, botanické druhy se množí výsevem.

Růže se tvorbou šípků, s výjimkou sadových a botanických, oslabují. Proto pokud květy neskončí ve váze, ihned po odkvětu je odstříhneme, a to nejen onen květ, ale ještě také jeden až dva listy pod ním. Jedině tak umožníme růži, aby vyrašily silné nové výhony, které brzo ukáží nová poupata.

Z šípků ušlechtilých odrůd bychom po mnoha letech pěstování dostali směs sice nejrůznějších typů, ale ve zdrucující většině horších, než byla ta naše původní. Podle toho, jak by se růže rozpočetla na své předky, by byly květy měkké, prázdné, nečisté barvy, výhony silně tmité, poléhavé apod. To jsme se už však dostali až k šlechtění růží a vzniku odrůd. U nás se růžem na vysoké odborné úrovni zabývá specializovaná organizace ČSZ Rosa klub, jenž má řadu místních poboček a vydává svůj Zpravodaj.

RNDr. Jiří Žlebčík,
VÚOZ Průhonice

Intenzivní pěstování okurek salátovek

Rád bych se s Vámi podělil o zkušenosti s intenzivním a velmi zajímavým způsobem vedení okurek salátovek - hadovek na provázku. Pokud pěstujete ve fóliovníku či skleníku salátové okurky - hadovky

a máte problémy s padlím, tento způsob vám umožní omezit až úplně odstranit tento problém bez použití chemického postřiku. Mimo to vám poskytne radost z mnohem vyšší úrody vlastních salátovek.

Sazenice vysazujeme v řádku od sebe 60 až 70 cm a navádíme je na provázek upevněný na horním vedení (drátu, konstrukci apod.).

V době kdy rostlina dosáhne 60 - 70 cm, odstraníme řezem všechny listy a plody do výšky 40 - 45 cm, ponecháme pouze 1,5 - 2 cm řapíku z každého odstraněného listu (prevence proti zaschnutí).

Pro zjednodušení návodu si zbývající části vedení rozdělíme na třetiny (příklad: při výšce konstrukce 190 cm, do 40-ti cm výšky odstraníme listy, zbývajících 150 cm rozdělíme na třetiny - tj. 3 x 50 cm).

Rostlina pokračuje v růstu a

– dosahuje horní hranice I. třetiny tj. 90 cm a začíná kvést

– dosahuje horní hranice II. třetiny, tj. 140 cm, s tím, že II. třetina rostliny kvete, v I. třetině narůstají plody. Zároveň v I. třetině začínají růst zálistky, které zaštipujeme za 1. listem

– dosahuje hranice vedení (III. třetiny) a zaštipneme ji. V III. třetině kvete, v II. třetině narůstají plody a v I. třetině jsou plody ke sklizni. Vyrostají zálistky po celé délce, zejména však v II. třetině, opět zaštipujeme za 1. listem. Toto zaštipování zálistku za 1. listem budeme nadále dělat po celou dobu vegetace - pěstování rostliny.

V momentě, kdy sklízíme plod, odstraníme i list, který byl u sklizeného plodu. Listy odstraňujeme i v případě, že plod zaschl, upadl nebo z jiného důvodu chybí. V místě, kde jsme odstranili list, pokračuje v růstu plod a list na zálistku. Po sklizni plodu ze zálistku odstraníme i celý zálistek. Na hlavním stonku zůstanou chvíli pouze zbytky řapíku listu a zálistku. Z tohoto místa začne brzy vyrůstat nový zálistek, který opět zaštipneme za prvním listem. Zde se začne vyvíjet nový plod. List, který nemá u sebe plod, by měl být odstraněn. Dosáhneme tím následujícího střídání vývoje kvetení, narůstání plodu a sklizně.

Jak ukazuje tabulka, opakujeme celou periodu několikrát (3-5 x i vícekrát). Předpokladem je udržení zdravého kořenového systému. Při tomto způsobu je velmi výhodný způsob roubování okurek na tykev fíkolistou (není však podmínkou).

U krátkých salátovek tzv. minisalátovek, zaštipujeme zálistky střídavě za prvním a za druhým listem.

Pro popsany způsob vedení řezu nejsou vhodné všechny odrůdy. Je třeba použít odrůdy ověřené, s výraznou a rychlou schopností vytváření nových zálistků po odstranění původních. Vhodné jsou české odrůdy Superstar F1, Vista F1, holandské Nevada F1, Kameron F1, z krátkých české odrůdy Minisprint F1, Paladinka F1, z holandských Rawa

F1, Taha F1. Nevhodné jsou např. Marta F1, Saladin F1, Sandra F1, Pepinex F1.

Podmínkou úspěchu tohoto způsobu vedení je mimo nutnosti volby vhodné odrůdy také dostatečná výživa a závlaha. Měli bychom mít na paměti, že rostlině odebíráme značné množství plodů a listů.

Výhody popsaného způsobu:

- vzdušný porost (prevence chorob)
- výrazná eliminace napadení padlím (padlí potřebuje k šíření staré přestárlé listy, které při tomto pěstování na rostlině nejsou)
- zajištění optimálního využití světla, staré listy nezastíňují nové, nevytváří se konkurence listů
- možnost regulace tvorby pouze velmi kvalitních plodů - malé a deformované odstraňujeme, abychom umožnili vývoj jiných, kvalitních.

Stupeň vývoje rostliny	ROSTLINA - třetiny		
	I.	II.	III.
	kvetení nárůst	- kvetení	- -
1. perioda	sklizeň kvetení nárůst	nárůst sklizeň kvetení	kvetení nárůst sklizeň
2. perioda	sklizeň kvetení nárůst	nárůst sklizeň kvetení	kvetení nárůst sklizeň

Ing. Jan Prášil, SEMO s.r.o.

Biologická ochrana rostlin ve sklenicích a foliovnících

Zelenina a okrasné rostliny pěstované ve sklenicích, foliovnících nebo zimních zahradách bývají napadány mnoha nepříjemnými škůdci. Jsou jimi nejčastěji molice skleníková, mšice, svilušky, trásněnky. K ochraně rostlin před těmito nezanými hosty se využívá jejich přirozených nepřátel - uměle introdukovaných parazitoidů a predátorů.

Chemickým ošetřením se většinou nepodaří škůdce zcela vyhubit a často se po určité době objeví na rostlinách znovu. Příčin může být mnoho. Tou nejčastější je odolnost škůdce vůči často používaným přípravkům. Navíc je používání chemických přípravků v dnešní době pro řadu zahrádkářů nežádoucí.

Ochrana skleníků pomocí živých predátorů a parazitoidů (dravých roztočů, parazitických vosiček aj.) má několik předností. Nenese žádná rizika ohrožení zdraví lidí, zvířat nebo samotných rostlin, nezatěžuje životní prostředí a má narozdíl od chemických přípravků nulovou ochrannou lhůtu. Další významnou předností je to, že po namnožení užitečného hmyzu či roztočů je kultura dlouhodobě, většinou až do konce vegetace, spolehlivě před

škůdci chráněna. Z tohoto hlediska bývá biologická ochrana levnější než časté používání insekticidů.

Pro dobrou účinnost tohoto způsobu ochrany je nutné správné rozpoznání škůdce, nasazení predátorů v počátku napadení, tedy dříve, než se začnou škůdci intenzivně množit a dojde k jejich kalamitnímu přemnožení. Pokud je v případě přemnožení nebo výskytu chorob nutné použít chemický přípravek, pak jen takový, který je povoleno používat současně s biologickou ochranou.

V současné době se využívá k ochraně rostlin pěstovaných ve sklenicích, foliovnících, zimních zahradách i domácnostech pět hlavních druhů predátorů, kteří pokrývají základní spektrum zde se vyskytujících škůdců. Jde o velmi drobné, pouhým okem téměř neviditelné subtropické organismy, kteří napadají pouze konkrétní druhy škůdců. Člověku ani domácím zvířatům neškodí.

Proti mšicím je to parazitická vosička *Aphidius colemani*, je tmavého zbarvení o velikosti 2 mm. Je dodávána v malé vaničce, kterou ihned po obdržení stačí ve skleníku otevřít a položit na zastíněné místo. Vosička si již sama začne velmi aktivně mšice vyhledávat a klást do nich svá vajíčka. Není ani třeba upravovat režim větrání. Parazitické vosičky, pokud mají ve svém okolí dostatek mšic, nemají tendenci ze skleníku uletět. Uvnitř mšice, která je v důsledku parazitace znehybněna a později zahubena, proběhne celý vývoj larvy a kukly parazita. Parazitované mšice jsou typicky ztmavlé a jakoby nafouklé. Po zhruba 10 dnech se z nich líhnou jedinci další generace, kteří napadají dosud přežívající zbytky mšic. To se opakuje tak dlouho, dokud jsou ve skleníku živé mšice. Jedno použití tohoto mšicomara na začátku sezóny při prvním výskytu mšic tak může vyřešit problém po celou dobu vegetace. Přibližně 100 vosiček pokryje potřebu ošetření běžného zahrádkářského skleníku. Dokáže se velmi dobře přizpůsobit vysokým teplotám ve skleníku a není náročná na vzdušnou vlhkost. Velkou předností vosičky je široké spektrum druhů mšic (mšice broskvoňová, mšice řešetláková, mšice bavlíníková), na kterých parazituje. Při výskytu **kyjatky zahradní** je však nutno použít parazitickou vosičku *Aphidius ervi*.

Proti molicím se nasazuje drobná, tmavě zbarvená vosička *Encarsia formosa* o velikosti 0,5 mm, která parazituje larvy molic, vyskytující se na spodní straně listů. Narozdíl od předchozí vosičky se do skleníku aplikuje v podobě pupáří nalepených na kartičkách, které se vyvěsí na napadené rostliny do blízkosti molic. Vosičky se postupně líhnou a samy vyhledávají svého hostitele - larvy molic, do kterých kladou svá vajíčka. Čemá pupária přitom zůstávají přilepena na kartičce. Zhruba po 10 dnech od parazitace napadená larva molic ztmavne a za dalších 10 dní se líhne nová generace vyhledávající další larvy. To se opakuje po celou

dobu výskytu larev. Jedna samice *Encarsia* klade 10 - 15 vajíček za den, celkem za život až 300 vajíček. Na ošetření běžného zahrádkářského skleníku stačí aplikace 200 vosiček na počátku výskytu larev.

Proti sviluškám je používán dravý roztoč *Phytoseiulus persimilis*. Je asi 0,5 mm velký a aplikuje se na rostliny posypem pilinového substrátu s roztoči, do míst napadených sviluškami. Rychle pohybující se roztoč vyhledává a vysává dospělce, nymfy, larvy a vajíčka svilušek. Denně vysaje až pět dospělých svilušek nebo dvacet nymf a vajíček. Z vajíček dravého roztoče se po 4 dnech vyvíjí nymfy, které jsou rovněž dravé.

Proti trásněnkám se používá dravý roztoč *Amblyseius cucumeris*, aplikuje se na rostliny rovněž posypem pilinového substrátu s obsahem roztočů. Roztoč napadá a vysává jak larvy trásněnek, tak svilušky. Je schopen vyvíjet se i na pylu. Z tohoto důvodu je vhodné vysazení dravého roztoče na začátku sezóny, kdy se trásněnky ještě neobjevují masově a *Amblyseius* kolonizuje rostliny i bez přítomnosti trásněnek.

Aplikaci užitečných organismů je vhodné kombinovat s vyvěšením **žlutých leповých desek**, a to již po výsadbě rostlin. Jsou to optické lapače, které svou barvou lákají hmyz, který se nalepí na vrstvu nevysychavého lepu. Desky sice samy o sobě nezajišťují dokonalou ochranu, ale usnadní zjištění prvního výskytu molic či mšic, a tím přispívají k včasnému vysazení parazitických vosiček. Kromě toho desky po celou sezónu vychytávají významnou část okřídlených dospělců molic i mšic. Vosičky na žluté leповé desky nereagují, takže se mohou ponechat ve skleníku i po nasazení parazitoidů. K signalizaci a kontrole výskytu trásněnek se používají **modré leповé desky**.

Všechna uvedená bioagens snáší jen několika-denní transport a jejich skladování je prakticky nemožné. Bez přítomnosti svého hostitele nejsou schopny déle přežít. Z těchto důvodů je třeba parazity a predátory objednávat až v době výskytu škůdce.

Ing. Markéta Broklová,
Biocont Laboratory s.r.o.

Americké padlí angreštové

V několika minulých letech se zvyšuje počet angreštových stromků a keřů zasažených americkým padlím. Způsobuje ho houba *Sphaerotheca morus-uvae*, jejíž podhoubí uvolňuje zjara velké množství spór a ty infikují rašící pupeny angreštů. Ale americké padlí napadá v poslední době také rybízy, především černý.

Parazit přezimuje jako podhoubí také na nemocných listech a letorostech, z nichž se na jaře snadno šíří na zdravé mladé listy, později ještě na mladé plůdky a také na letorosty. Všude vytváří bělavý, později šedohnědý povlak, který snižuje vybarvování a zrání plodů, poškozují listy i letorosty.

Proti americkému padlí musíme udělat už preventivní ošetření v době počátku rašení pupenů a opakovaně v době dokvétání a tvorby malých plůdků velikosti hrášku, což bývá asi o tři až čtyři týdny později. Tyto dva postřiky správným přípravkem zajistí čisté plody do doby jeho sklizně, obvykle koncem června a začátkem července. Po skončení sklizně postřikáme potřeť. Spolehlivost ošetření je třeba doplnit ochranou mechanickou, a to sestřiháváním napadených konců letorostů koncem září nebo začátkem října.

K postřiku jsou doporučeny přípravky: BAYLETON 25 WG, WP nebo RUBIGAN 12 EC v koncentraci 0,03 %, KARATHANE LC - 0,05 %, FUNDAZOL 50 WP - 0,06 %. Z biologicky šetrných přípravků na bázi řepkového oleje můžeme použít 5 % BIOOL nebo BIOTON, při jejich použití přidáme do postřiku několik kapek smáčedla např. JAR.

RNDr. Stanislav Peleška

Rez hrušňová

V posledních letech se v poradnách setkáváme stále častěji s dotazy na oranžově červené až rezavé skvmy na listech hrušně. Skvmy se objevují na listech již v průběhu vegetace a koncem léta z rubové strany skvm vyrůstají špičaté výčnělky. Zcela výjimečně se skvmy objeví i na plodech.

Skvmy způsobuje dvoubytná rez hrušňová, která strom oslabuje a snižuje plodnost. Jejím hostitelem jsou kromě hrušně, která hostí nemoc v létě i jalovce, především čínský a klášterský (*Juniperus chinensis a sabina*), na jejichž větvích rez přezimuje. Na jaře v období květu hrušní (konec dubna, začátek května) se na větvích napadených jalovců vytvářejí rosolovité zimní výtrusy, které se za sucha šíří vzduchem na hrušně. Onemocnění podporuje především teplejší a deštivé počasí. Se zvýšeným výskytem této choroby souvisí bezpochyby i masovější rozšíření jalovce čínského do parkových výsadeb, především jejich barvených kultivarů.

Pokud můžete odstranit ze vzdálenosti asi tak 150 m všechny uvedené jalovce, máte vyhráno, pokud ne, pak ještě hrušku nekácejte, je možné ji chránit postřikem v době před květem a těsně po něm některým z přípravků: BAYCOR 25 WP, SAPROL NEW, TOPAS C 50 WP.

Postřik se doporučuje po 4 týdnech zopakovat. Základem prevence je odstraňování napadených větví jalovců, což u sousedů bývá problém. Určitý ochranný efekt by mělo mít i postřikání větví napadených jalovců uvedenými přípravky nejlépe zjara před tvorbou zimních spór, ale žádný preparát na tento zásah nebyl dosud volen.

Ing. Miloš Kožešník, nakl. Květ, ČZS

KVĚTEN

Brzy bude letošní jaro minulostí, neboť se ujmou vlády letní měsíce. Dlouhodobě průměrná denní teplota je v nadmořské výšce 200 m 14 °C a na každých 100 m klesá zhruba o 3/4 stupně, takže v 600 m je jen 11 °C. I v podhorských a horských oblastech je nad 10 °C a v nížinách probíhá teplé vegetační období.

Půda se dále prohřívá, na povrchu se od počátku do konce měsíce změní z 16 na 19 °C, v hloubce 20 cm ze 13 na 17 °C, v 60 cm z 13 na 15 °C a v jednom metru je v průměru 12 °C. V půdě ve všech profilech dochází k rychlé humifikaci a mineralizaci rostlinných materiálů a převádění do půdních roztoků.

Květnové srážky jsou bohatší, v nadmořské výšce 200 m naprší 58 mm pak 62, 67, 73, 78 a v 800 metrech dokonce 84 mm vodního sloupce. Ale mladé listy vodu silně odpařují a tak se ani tento měsíc neobejdeme bez občasně závlivky.

Délka dne se prodlouží o další 1,25 hodiny na téměř 16 hodin. Slunce se blíží letnímu slunovratu a svítí již 240 hodin což je 13 % z celoročního úhrnu.

Květen je měsíc, kdy ovocné stromy mají dostatek mízy a proto zahrádkáři ze zimních nenarašených roubů přeroubovávají peckoviny a jádroviny technikou za kůru. Rovněž je důležité pamatovat na včasnou ochranu proti rzi hrušňové, která při větším rozšíření silně omezuje asimilační schopnosti stromu. I když je základním a neúčinnějším opatřením likvidace mezihostitele rzi (jalovec čínský a klášterský), je důležité provést chemické ošetření před květem a po odkvětu hrušně rostliny hrušně i jalovce.

Pamatujte také v této době na odstraňování a likvidaci napadených větví jalovce. Ochranná opatření - nejen proti rzi, ale i proti ostatním chorobám (v květnu též proti obalečům, pilatkám, vtulí třešňové, listovým mšicím, strupovitosti, padlí aj.) a škůdcům v květnu aktuálních by měli provádět i zahrádkáři a pěstitelé, sousedící s vaší zahrádkou, aby tyto nákladné zákroky měly dostatečný efekt.

U bobulovin se mimo nedostatečného opylení podílí na sprchávání, či opadu bobulovin nedostatek půdní vláhy. Proto se doporučuje v období sucha dostatečně keře zalévat a v případě čemého rybízu, kde bývá příčinou opadu špatné opylení, se doporučuje vysazovat více odrůd. Také vydatná závlivka ovocných stromů pod obvodem koruny je v období sucha z tohoto důvodu nutná.

Aktuální jsou i ochranné zákroky proti slimáčkům a plázčákům, které ohrožují zvláště vyseté a vysazené zeleniny - je možné využít dusíkatého vápna (30g/m²), které působí i hnojivě a herbicidně a nebo nejedovatý přípravek VANISH Slug Pellets. Tyto přípravky se aplikují opatrně tak, aby nedošlo ke styku s rostlinami.

V případě vlhkého a deštivého počasí je nutné věnovat větší pozornost ošetření jahodníku proti plísní šedé. K ošetření se používá buď ROVRAL, nebo EUPAREN - nejdrívě na začátku kvetení a postřík se za týden opakuje. Přehoustlé, nebo

dusíkem přehnojené porosty jsou pro napadení plísní podstatně vnímavější. Napadené plody je třeba ihned odstraňovat a likvidovat, zdravé podkládat, sazenice pěstovat na folii, nebo mulčovat. Řešením v rizikových oblastech je i pěstování odolných odrůd (Kamen apod.).

Z březnového výsevu salát, špenát a kopr již můžeme sklízet, na volné záhony se vysévají ředkvičky, hrášek a karotku k postupné sklizni, salátovou řepu, fazolky, pozdní košťaloviny a čekanku salátovou pro zimní rychlení puků, ale i na teplo náročnější zeleninové druhy, jako např. tykve a okurky. Do studeného pařeníště lze od začátku měsíce sázet okurky, na volná místa ve foliáku, či ve skleníčku se vysazují rajčata, papriky a okurky.

Po období tzv. ledových mužů se vysazují na záhony sazenice teplomilných zelenin. Ten, kdo nemá zahrádku, může na balkonu, nebo terase, či alespoň na ploše okenního parapetu některé zeleniny pro svoji potřebu vypěstovat. Nízkým keříčkovým rajčatům stačí sáčky z plastic. hmoty, vysoké tyčkové odrůdy v polyetylenových pytlích, k tyčkovým fazolům vysetým do bedýnek je možno z latěk a provázků do cca 2-metrové výše zhotovit vhodnou opěru. Na balkonu si můžeme vypěstovat podobným způsobem i papriky, nad kterými natáhneme na ohnuté dráty folii v podobě krytu. Mimo užitkovou zeleninu nám balkon během vegetace poskytne i okrasnou zelenou stěnu, ze které sklízíme lusky.

Pokud v dubnu nebyl čas, nebo vhodné podmínky pro vysazení révy, tak to ještě v květnu můžeme provést. Je ale nutné mít půdu pro dlouholeté pěstování řádně připravenou - hluboké zkypení (60 cm), zásobení kompostem (10 kg), plným hnojivem (4 dkg/sazenici). Když již je u révy zřetelná násada budoucí úrody (koncem měsíce), vylamujeme neplodné letorosty a zálistky, vyrůstající z úžlabí listů. Proti perenospoře, padlí, obalečům a červené spále v této době stříkáme.

Stále ještě můžeme do truhlíků na okno vysévat některé letničky (balzamíny, lichořejšnice), do mobilních nádob vysévat nízké odrůdy afrikánů. Hlízy jirín se vysazují na dobře připravené záhony (propracovaná a kompostem vyhnojená půda), vysazují se hlízy gladiolů. S výsadbou narašených hlíz begonií počkejte až do třetí dekády měsíce kvůli vyšší citlivosti na mraz.

U růží odstraňujte včás (nejlépe hned po zjištění) plané vlkovitě výhony, vyrůstající z podnože. Také dbejte na zdravotní stav a vhodnými fungicidy (DITHANE, NOVOZIR ap.) stříkejte proti růžové rzi, proti černé skvmitosti a růžovému padlí. Balkon efektně ozdobí latková mříž, která se nechá popnout popínavou lichořejšnicí, nebo fazolem šarlatovým.

Za teplého dne vyneste pokojové květiny ven (ne však na prudké slunce) a osprchujte je. Tato koupel vlažnou vodou jim prospěje, po okapaní vody je přeneste zpět na jejich místo. Vřesy a vřesovce po odkvětu sestříhejte asi o 1/3 délky - keřky zahustí až od země a bohatě pokvetou.

Nově vysázené dřeviny dostatečně zalévejte (zvláště v období sucha a intenzivního slunečního

záření), také mženi je třeba několikrát denně opakovat.

Průběžně odstraňujte u šefíku odkvetlá květenství hned po odkvětu, po odkvětu tulipánů odstříhávejte semeníky, aby se rostliny nevysilovaly.

Trávník pravidelně sekejte, krátkou řezanku z pokosu sekačkou (ne však rostliny v semenném stavu) použijte na zahrádce jako mulč. Krtek v trávníku, ale i na záhonech je hmyzožravec právně chráněný a nelze jej chytat, či snad hubit. Jistých úspěchů v ochraně proti jeho přítomnosti bylo dosaženo při kladení silně aromatických látek do chodeb - můžete např. vyzkoušet vliv rozřiznutých stroužků česneku, někomu se zase osvědčily drobné kousky naftalínových tablet vložené do vchodu otevřených nor.

Důležité je rovněž celý měsíc věnovat pozomost plevelům. Mírně zaplevelení zahrádky je možné tolerovat, neboť zcela bezplevelný stav způsobuje přehřívání půdy, které napomáhá likvidaci užitečných půdních mikroorganismů. Důležité je nenechat plevel vykvést, neboť má většinou velkou reprodukční schopnost pomocí semen - např. ptačinec žabinec.

Efektivně proti obaleči jablečnému

Každoročně je většina našich jablební okrožována červivostí, tedy obalečem jablečným. Housenky obaleče jablečného přezimují v zámotku v prasklinách kůry, počátkem jara se kuklí a přibližně od první poloviny května se líhne první generace motýlů. Po oplození kladou samice vajíčka jednotlivě na mladé plody nebo listy v jejich okolí. Jedna samice klade asi 80 - 120 vajíček a během 8 - 15 dnů dochází k líhnutí housenek. Housenka obaleče po určitou dobu leze po jablku a pak se začne prožírát dovnitř. Mladé plody napadené první generací opadávají, druhá generace pak způsobuje typickou červivost jablek. Poškození plodů housenkami také výrazně zvyšuje druhotné napadení jablek a hrušek moniliózou.

Ochrana proti obaleči

V poslední době je mnoha zahrádkáři i profesionálními pěstiteli úspěšně využívána nová generace biologických prostředků ochrany rostlin. Jedná se o preparáty na bázi bakterie *Bacillus thuringiensis* - **Biobit XL a WP**. Účinnost těchto přípravků je stejná jako u chemických insekticidů a přesto nelikvidují žádné z přirozeně se vyskytujících predátorů jako jsou dravé ploštilce, slunéčka, lumci, lumčiči apod. a nejsou toxické ani vůči včelám a všem obratlovcům včetně člověka. Bakterie *Bacillus thuringiensis* se poměrně hojně vyskytuje v přírodě, z hlediska ekologického nejde tedy o nic cizího.

Působení probíhá tak, že spory ulpí na povrchu rostliny a jsou housenkami sežrány. V prostředí zaživacího traktu dojde k aktivaci bakteriální bílkoviny, která naruší střevní stěnu, způsobí ochrnutí svalstva a bakterie se začne množit. Housenky během několika hodin zastavují žír a v průběhu 2 - 5 dnů hynou.

Doba aplikace a způsob ošetření

Důležitým předpokladem dobrého ošetření proti obaleči jablečnému je určení správného termínu ochranného zásahu. Obecně platí, že čím mladší je housenka škůdce v době zásahu přípravkem Biobit, tím citlivější je k nákaze bakterii *B.thuringiensis*. Správným termínem ošetření je tedy doba maximálního líhnutí housenek škůdce z vajíček. Jednoduchým a zároveň přesným způsobem správného načasování doby ošetření je sledování letu obalečů pomocí feromonových lapáků, které lákají selektivně samce obaleče (i ostatních druhů škodlivých motýlů). Lapáky se vyvěšují začátkem května, po 6 - 8 týdnech se vyměňují feromonové odpamky.

Ideálním termínem postřiků je doba 5 - 7 dnů po maximálním náletu obalečů do lapáků. Účinnost Biobitu trvá zhruba po dobu 10 dnů, což je výhodou biologického preparátu. Při intenzivnějším a delším letu obaleče, trvajícím někdy i více jak 3 týdny, je vhodné ošetření opakovat. Přípravek se rozpouští ve vodě a aplikaci je možno provádět běžnými typy postřikovačů. Používá se nižší množství postřikové kapaliny (400 - 600 l/ha) tak, aby

došlo k dobrému ovlhčení rostlin, ale nikoli ke stékání. Platí přímá úměra mezi jemností postřiku a účinností. Ošetření se neprovádí za intenzivního slunečního svitu a je důležité, aby několik hodin po aplikaci nepršelo. Stejně tak je vhodné, aby se alespoň část postřiku dostala na spodní stranu listů, kde jsou bakterie chráněny před UV složkou slunečního záření, která je usmrcuje. Při správné aplikaci je účinnost Biobitu celkově srovnatelná s chemickými insekticidy (80-85 %), navíc je dlouhodobá (10 - 14 dnů) a podporuje přirozenou stabilitu ekosystému.

Ing. Josef Bogar
Biocont Laboratory s.r.o.

Pěstujte pór bez vrtalky

Pór se u nás pěstuje v menší míře než cibule a česnek. Přesto je oblíbenou zeleninou. Kromě vitamínů (provitamin A - karoten, B1, C) a minerálních látek obsahuje i éterické oleje, které příznivě ovlivňují tvorbu žaludečních šťáv a trávení. Pór patří mezi lahůdkové zeleniny. Ze záhonů se může sklízet po celou zimu až do jara.

Pór patří ke skromným druhům zeleniny. Nejlépe se mu daří v půdách lehčího typu - písčitolinitých, hlinitopísčitých nebo až písčitých, ale dobře vyhnojených, s dostatečnou zásobou živin a vláh. Proto se pěstuje po předplodinách, které byly silně hnojeny chlévským hnojem (po bramborách, košťálovinách, okurkách). Dobře se mu daří i ve vyšších a chladnějších polohách.

Z botanického hlediska rozlišujeme pór zimní a pór letní. Pór zimní je u nás podstatně více rozšířen než pór letní. Má delší vegetační dobu, je mohutnější, mrazuvzdorný a trvalý. Uživatelská část je o něco kratší a širší. Pěstuje se na sklizeň od podzimu do jara. Pór letní je charakteristický rychlým vývojem, vyšším vzrůstem a větším počtem jemnějších listů, ale v našich klimatických podmínkách vymrzá.

Pór se vysévá přímo na záhon do volné půdy nebo se pěstuje ze sazenic, což je výhodnější, protože sazenice se mohou vysazovat hlouběji. Z přímého výsevu je nutno rostliny po vyjednocení postupně nahmovat pro získání delší vybělené spodní části. Při předpěstování sadby vyséváme pór do pařeniště nebo na výsevny záhon od konce února do května podle toho, zda jej chceme sklízet už na podzim (pór letní) a v zimě nebo až do jara (pór zimní). Sazenice vhodná pro výsadbu má mít tři až čtyři pravé listy, tloušťku tři až pět milimetrů. Kořeny zkrátíme na délku asi dva centimetry, listy asi o třetinu. Sázíme do sponu 30-45x15 cm do předem vyhloubených brázdiček.

Během vegetace porost kypříme, odplevelujeme, přihnujeme, zavlažujeme a ošetřujeme proti chorobám a škůdcům. Vhodné je přihnojení póru plnými hnojivy - Cererit, NPK, popřípadě superfosfátem. Pór sklízíme postupným vyrváním - od časného podzimu do jara.

Nebezpečným škůdcem póru se v posledních letech stala vrtalka pórová. V našich podmínkách má dvě generace za rok, první generace nalétá na rostliny koncem dubna a začátkem května, druhá většinou početnější a také škodlivější generace nalétá na porost koncem srpna a začátkem září, ta již letní pór prakticky nepoškozuje. Na zahrádkách lze k ochraně úspěšně využít zakrytí porostu póru netkanou textilií. Porost zakrýváme po dobu 4 - 6 týdnů vždy přes období náletu. Textilií, jejíž okraje musí být zapuštěné do půdy, pokládáme přímo na rostliny. Nenapínáme ji, protože rostliny potřebují prostor pro další růst. Při silnějším výskytu druhé generace necháme porost zakrytý raději až do konce září. Díky tomuto opatření můžeme pěstovat i zimní pór úplně bez vrtalky.

Z chemické ochrany lze použít Decis Flo 2,5 ve formě postřiku za použití smáčedla. Porost ošetřujeme podle signalizace. Prvně ošetřujeme proti jamí generaci v poslední dekádě dubna nebo začátkem května, proti letní koncem srpna nebo začátkem září. U nás se běžně pěstuje pór letní - odrůda Starozagorskí kamus. V obchodech je také k dispozici holandské osivo - odrůdy Lincoln, Jolant, Lancelot, Prelina a Primera.

Tradiční, mrazuvzdornou odrůdou, póru zimního, u nás nejvíce pěstovanou je Elefant. Z holandských odrůd jsou to - Blizzard, Forrest, Laura, Kajak, Latina, Arkansas a Porivin.

Václav Žatecký

Příčiny neplodnosti kiwi

Nejrozšířenějším druhem čnělkovce ovocného (aktinidie) mezi zahrádkáři je *Actinidia arguta* - aktinidie význačná. Jedná se o drobnoplodé kiwi, jehož plody dorůstají velikosti angreštu. Příčin neplodnosti těchto rostlin, pěstovaných na zahrádce může být několik.

1. Aktinidie množené ze řízků kvetou dříve, než semenáče. Řízkované rostliny samčí kvetou již v druhém roce stáří a samičí rostliny až ve čtvrtém roce. Dokud nekvetou obě pohlaví současně, nemůže kiwi plodit.

2. Rostliny vypěstované ze semen začínají kvést nejdříve v pátém až šestém roce stáří. Je zapotřebí připomenout, že v populaci semenáčků převládají rostliny samčí z 80 - 90 %, které nejsou plodné. Samčí rostliny dávají pouze pyl a nevytváří plody. Zbývajících 10 - 20 % jsou rostliny samičí, které plodí za předpokladu, že byly opyleny rostlinou samčí. Bezpečné rozlišení samčích a samičích rostlin je možné až v době květu. Samčí rostliny mají v květu vyvinuté, dozrávající prašníky a zakrnělý (nefunkční) semeník včetně blizen. Samičí rostliny mají v květu vyvinutý semeník s bliznami a prašníky. V samičích květech jsou funkční pouze blizny se semeníkem. Prašníky bývají méně vyvinuté a nebo dávají pyl, který neklíčí na bliznách v rámci téhož květu (téže rostliny). Odlíšnost mezi

jednotlivými květy jsou patrné z obrázků na obálce. Při výsadbě rostlin kiwi se doporučuje umístit jednu samčí rostlinu na 6 - 8 rostlin samičích, vzdálenost rostlin při výsadbě se doporučuje 1,5 - 2 m.

3. Někteří prodejci nabízejí rostliny samosprašné. To znamená, že na jedné rostlině se nacházejí květy, které mají vyvinutý semeník s bliznami i s prašníky. Pyl klíčí v bliznách v rámci jednoho každého květu na stejné rostlině. Rostlin samosprašných se vyskytuje málo a většina může být nejisté samosprašných. V některém roce dochází k nedokonalému vývoji především prašníků, kdy není přítomen klíčivý pyl. Potom i tzv. samosprašné aktinidie nejsou opyleny a nepřinesou plody. Z toho důvodu je vhodné i ve výsadbě samosprašných aktinidií vysázet i spolehlivou samčí rostlinu, nebo naroubovat do koruny samosprašné rostliny roub rostliny samčí.

4. Počítejte i s tím, že vynalézavost některých prodávajících firem je pozoruhodná. Do jednoho kontejneru vysází společně rostliny samčí i samičí. Tento pár, který se růstově proplétá, prodávají jako samosprašné kiwi. Rostlina samčí bývá vzrůstnější a slabší rostlinu samičí utlačuje a způsobí její pozdější uhynutí a tím se zakoupené kiwi stává neplodné. Proto je dobré tuto skutečnost zjistit včas a rozdělit rostliny při výsadbě a každou zasaďit zvlášť.

5. Důležitý je i řez plodících aktinidií. *A. arguta* vytváří v první růstové fázi (od narašení do konce června) nové přírůstky dlouhé přes 1 až 2 metry. Na těchto dlouhých letorostech vyrůstají v druhé růstové fázi (červenec až srpen) přírůstky kratší, na kterých aktinidie příští rok plodí. Z toho důvodu je vhodné nové, dlouhé přírůstky zkrátit na 5 - 6 oček (za pátým až šestým listem) od báze výhonu. Termín zkrácení je nevhodnější koncem června až začátkem července. Nový obrost, který po tomto zkrácení naroste, bývá v příštím roce plodný. Slabý obrost, který je hodně rozvětven a neplodí, můžeme během vegetace odstranit. Kiwi se nedoporučuje řezat v předjaří a na jaře před rašením, kdy hodně roní mizu.

6. Jednou z příčin neplodnosti, nebo slabé plodnosti mohou být i nevhodné podmínky na stanovišti. Extrémně nepříznivé podmínky mají vliv na snížení plodnosti. Kiwi vyžaduje propustné vlhčí a úrodné půdy. Pro pěstování se nedoporučují půdy vápenité, nebo přihnojování vápenatými hnojivy. Vhodná jsou hnojiva organická (tří- až čtyřletý rozleželý hovězí hnůj, rašelina, vyzrálý kompost). Půdu stačí vylepšit do hloubky 25 - 30 cm.

Kiwi vyžaduje také dostatek světla, ale nesnáší přímý sluneční úpal. Je vděčné za přistínění mezi 12 - 15 hod, pokud je vysazeno na celodenním slunci. Přistínění může zajistit např. větší strom, vhodná je výsadba k východní, nebo západní zdi domu. Občasná závluka za suchého počasí je velmi prospěšná.

7. Výsadební materiál nakupujte u spolehlivých firem, které mohou dát záruky na pravost nabízených druhů a odrůd. Nákup u neznámých prodejců při různých celostátních výstavách je riskantní. Někteří prodávají dosud neplodící semenáčky a vydávají je za samosprašné rostliny. Mladé rostliny předpěstované ve skleniku trpí často svilůškou, na ošetření je vhodný přípravek OMITE. Po výsadbě rostlin na trvalé stanoviště svilůška již rostliny kiwi nepoškozuje.

V prvním roce po výsadbě chráníme před zimou mladé rostliny nakopčením zeminou a kořenovou příkrývkou z chvojí. V dalších letech rostliny příkrývkou na zimu nepotřebují. *Jaroslav Matejsek*

Biologická ochrana proti plžům

V posledních letech dochází stále častěji ke kalamitním výskytům slimáků a plžáků. Zejména na stanovištích silně ovlivněných člověkem, jako jsou například zahrádky, kulturní louky, ruderální plochy apod., působí plži velké škody. Jedná se hlavně o plžáka španělského, který se původně vyskytoval na Pyrenejském poloostrově a zhruba před padesáti léty se začal šířit dál. Asi od roku 1995 se vyskytuje také na většině území Čech a Moravy.

Všichni naši plži jsou oboupohlavní, to znamená, že každý jedinec má jak samčí, tak samičí pohlavní orgány. Jednotlivé kusy se oploďňují vzájemně a proto každý jedinec v populaci klade vajíčka jako samice. Dospělí slimáci a plžáci jsou podle druhu 30 až 150 mm dlouzí. Ke svému životu potřebují vlhké prostředí. Kladou svá vajíčka po 15 až 200 kusech do půdy nebo pod rostlinný odpad. Za příznivých podmínek se líhnou okamžitě, jinak vajíčka přežívají tak dlouho, dokud se podmínky nezlepší. V průběhu jednoho roku proběhnou většinou 2 generace, pokud je léto vlhké, i více. Plžák španělský má pouze jednu generaci do roka. Dospívá v červenci a srpnu, kdy se páří a v srpnu až září klade maximum vajíček.

Přibližně 90% populace slimáků je možno nalézt v půdě, pouze 10% vylézá v noci ven a požírá rostlinný materiál. **Plži mají v přírodě řadu antagonistů.** Jsou to například **parazitické mouchy** čeledi vláhomilkovitých, v jazyce napadání **parazitickými háďátky** *Phasmarhabditis hermaphrodita*. Vajíčka a mladé jedince požírají **střevlíci, drabčiči, světlušky** a další čeledi brouků. Plži se živí i řada druhů obratlovců, jako **ježci, rejsci, krabci, slepýši** a některé skupiny ptáků, například vrtozobí a hrabaví, kam patří také domácí **husy, kachny a slepice**.

Přesto dochází v současnosti v naší středoevropské, člověkem silně pozmeněné krajině ke kalamitním výskytům. Příčiny lze hledat v narušení zpětných vazeb mezi populacemi plžů a jejich antagonisty. Zajímavá je například hypotéza, že masová chemická ochrana ve formě granulovaných návnad má v případě predátorů, hlavně obratlovců para-

doxně opačný efekt. Pozření mrtvolky plzáka se zbytkovým obsahem jedovaté účinné látky naučí totiž predátory poměrně rychle se plížům vyhýbat.

V důsledku přemnožení slímáků a plzáků dochází k významným poškozením porostů. Jeden jedinec je schopen pohltit v průběhu 24 hodin potravu o hmotnosti poloviny svého těla. Vyzírá semena, požívá kořeny a děložní listy, okusuje listy a poškozuje květy. Poškození na rostlinách otvírá bránu pro vstup mnoha dalších nemocím a následným problémům při skladování. Také slizký výměšek způsobuje ztráty na kvalitě a vzhledu květů a listů.

Možnosti biologické ochrany

Pro boj proti škodlivým plížům se v poslední době začíná u nás používat **parazitické háďátko** (*Phasmarhabditis hermaphrodita*). Invazní larvy tohoto parazita žijí v půdě, kde aktivně napadají především mladé jedince mnoha druhů plížů. Pronikají do těla plížů především dýchacími otvory. Typickým příznakem napadení plže je zduření hřbetního štítu. Uvnitř těla napadeného jedince vyvrhnou invazní larvy háďátka ze svého trávicího traktu symbiotickou bakterii, která plže během 3 - 5 dnů usmrtí. V těle mrtvého plže dochází k dokončení vývojového cyklu parazitických háďátek a jejich dalšímu množení. Z uhybnulého plže po jeho rozkladu migruje další generace háďátek do okolí a vyhledává další plzáky a slímáky. Takto vyvolaná infekce byla v pokusech vysoce účinná po dobu šesti týdnů. Je nutno podotknout, že háďátka jsou mikroskopická, pouhým okem neviditelná a napadají selektivně pouze plže. Nejsou tedy nebezpečná žádným jiným organismům, včetně člověka.

Přípravek Nemaslug - obsahuje invazní larvy zmíněného háďátka. Doporučená dávka je 300.000 jedinců na 1 m². Preparát se aplikuje buď kropicí konví (2litry vody/m²) nebo postřikem. Je důležité, aby přípravek byl aplikován nejlépe navečer na vlhký povrch půdy a po aplikaci byla ošetřená místa ještě znovu pokropena vodou. Půda se udržuje vlhká ještě po dobu minimálně dvou týdnů, hlístice jsou velmi drobné a snadno vysychají. Vhodná teplota je 5 - 20 °C, optimální pak 15 °C, je tedy ideální přípravek aplikovat především na jaře a potom koncem léta a na podzim. Jako velmi účinná se ukázala instalace tzv. "návnadových pastí". Jedná se o prkénka, která se rozmístí cca týden před aplikací po ploše zamořené slímáky. Je nutné udržovat půdu pod prkénky vlhkou. Na tato místa se plži stahují a následně ošetření "pastí" pak činí zásah mnohem efektivnějším. Líhni slímáků a plzáků jsou rovněž komposty, měly by být tedy také ošetřeny. Tento způsob ochrany je vhodné kombinovat se sběrem a mechanickým hubením dospělých plzáků. Součástí systému ochrany zahrádek před plži by mělo být i pravidelné vyžínání jinak nevyužívaných ploch a odstraňování eventuelních úkrytů plížů.

Ing. Josef Bogar,
Biocont Laboratory s.r.o.

Pěstujete správně macešky?

Viola x witrockiana Gams - maceška zahradní je dvouletá rostlina vzniklá záměrným křížením Evropských, Sibiřských a Afrických druhů.

Současné kultivary jsou asi 15 až 20 cm vysoké, stejně tak i široké. U nás jsou známé pimavské: bílá, bílá s modrofialovým okem, světle modrá, vínově červená a švýcarské: Bílá paní (bílá), Thunské jezero (modrá s fialovým okem), Zlatá koruna (žlutá), Zlato Rýna (žlutá s hnědým okem), Bema (tmavě fialová), Záře Alp (červená s okem), Alsmerská a Švýcarská směs. Ze zahraničních se pěstují švýcarské velkokvěté: Fimenschnee (bílá), Silberbraut (bílá s okem), Goldgelb ohne Auge (zlatožlutá), Fimengold (žlutá s okem), Orangesonne (oranžová), Flamme (oranžově plamenná s okem), Red Wing (žlutá s okem, homí plátky hnědé), Abendglut (červená s okem), Weinrot mit Auge (vínově červená s okem), Alpensee (modrá s okem), Bergwacht (tmavě purpurová s okem), Wesseler (modrá s homími světlými plátky), Feenkönigin (purpurová s bílým lemem) atd. Novinkami jsou ovšem: Jolly Jocker F2 (oranžová s fialovými homími plátky) a Jolly Jocker F2 Mix (směs s "obličejí"). Padparadja F2 (tmavě oranžová), Sonnenglut (žlutá s červeným okem). Velkokvěté Mammoth Rosa F2 (tmavě růžová s okem), Mammuth Weiß mit Purpur F2 (bílá s purpurovým okem). Germania (super kadeřavá směs), Fama Love Song F1 (směs "něžných" barev) atd.

Semena vyséváme do truhlíku nebo na zastíněný výsevny záhon od června do poloviny září. Z červnových až červencových výsevů kvetou od podzimu do pozdního jara, z červencových až srpnových výsevů od zimy po celé léto. Macešky určené pro jamí rychlení (květy již od ledna) vyséváme až do poloviny září. Před výsevem semena smícháme s jemným pískem a mneme v dlaních tak dlouho, až jsou matná. Tím narušíme jejich ochranou "voskovou" vrstvičku a dosáhneme tak vysoké, téměř "stoprocentní" klíčivosti. Klíčí při teplotě nad 15 stupňů, na povrchu vlhké půdy a ve tmě. To docílíme tak, že je do vlhké půdy jen lehce vtlačíme a osetou část překryjeme mokrou lepenkou (papírem). Lepenku udržujeme neustále mokrou. Asi za tři týdny ji nadzvedneme. Pokud již vyklíčila převážná část semen odstraníme ji. Rostlinky dále pěstujeme na světle. Aby byly nízké a košaté přepichujeme je po vytvoření dvou, nejpozději však čtyř pravých listků. Jakmile vytvoří první poupata vyrýpneme je i s půdou u kořínků a přesadíme ve sponu asi 20 x 25 cm na stanoviště. Nejsou choulostivé, vyžadují jen dostatečnou závlahu. Nesmějí přeschnout ani přes zimu, v bezmrazých dnech je mimě zaléváme. Bohatství květů docílíme hnojením hnojivem Super (na sněh nebo časně z jara půl čajové lžičky k rostlině) a odstraňováním odkvetlých květů. Vykvétají brzy z jara, často hned když sejde sněh. S úspěchem je můžeme využít nejen k plošné výsadbě, ale i na obruby záhonů, do truhlíků, koryt, okrasných mís a to i do světlých interiérů.

Jaroslav Našinec, AEV-VS

ČERVEN

Červen se počítá již za letní měsíc, u nás má nejdelší den. Průměrná denní teplota ve 200 m nad mořem je téměř 17 °C a na každých 100 m se snižuje o 0,75 stupně, takže v 600 m je okolo 14 °C.

Také teplota půdy je vysoká a má malé výkyvy. Na povrchu je kolem 21 °C, ve 20 cm 19 °C, v 60 cm 17 °C a v jednom metru 15 °C.

Dešťových srážek je medardsky hodně: od 71 mm v nížinách po 104 mm v 800 m nad mořem. Zimní a jarní vláha je již spotřebována a musíme zavlažovat.

Okolo slunovratu je 16,15 hodiny dlouhý den, pak se začne zkracovat. Slunce svítí průměrně 230 až 250 hodin, což je 13 % z celoročního úhrnu.

Červen přináší majiteli zahrádky první čerstvé ovoce. Již začátkem měsíce je možné sklízet některé - ty z nejranějších odrůd jahodníku. Jahody je doporučeno sklízet pokud možno dopoledne, aby orosené plody alespoň zčásti oschly. Vlhké plody (např. sklizené v deštivém období) se brzy kazí a proto je nutné včasné zpracování. Z porostu je třeba odstraňovat a likvidovat nahnilé a mumifikované plody, které jsou zdrojem šíření infekce - zvláště za vlhka, nebo v přehoustlém porostu.

Tam, kde jsou příznivé klimatické podmínky, sklízí se v polovině měsíce - pokud jsou plody dostatečně vyvinuté - zelený angrešt pro kompotování. Pokud jsou plody po zanedbání ochrany napadené americkým padlím angreštovým, tak je nepoužíváme ke konzervování, ani je nejíme čerstvé, ale likvidujeme je ohněm nebo cestou odpadků do popelnice. Potom nám již dozrávají rané odrůdy rybízu a koncem měsíce i první maliny. Plody, které chceme použít k přímému konzumu, nebo zpracování (mamelády, sirupy apod.) se nechávají plně vyzrát.

V červnu se na meruňce může vyskytnout hnědnutí meruňkových listů a proto se doporučuje v případě výskytu deštivého počasí dvojí ošetření NOVOZIREM (0,2 - 0,3 %) v intervalu 7 - 10 dnů, s prvním postřikem začnete již na začátku června. Na začátku měsíce (podle signalizace) ošetřete jabloně proti obaleči jablečnému přípravkem MOSPILAN SP (nebo ZOLONE 35 EC).

Nepropásněte ani termín chemického ošetření proti vtulí třeshňové, která způsobuje červivost plodů - po 10. červnu (obvykle v době, kdy začíná kvést černý bez) začíná nálet škůdce. Používá se SUMITHION SUPER s krátkou ochrannou lhůtou (10 dnů), nálet škůdce prozradí i vyvěšený žlutý lapák. Jestliže vám na měsíce nezabere tradiční PIRIMOR, vyzkoušejte organofosfáty.

V případě silného infekčního tlaku strupovitosti a padlí (podporováno vlhkým a teplým počasím) ošetřujeme jadroviny během celého měsíce přípravkem RUBIGAN 12 EC, který střídáte s CLARINETEM 20 SC.

Kontrolujeme místa roubování a všechny falešné výhony, vyrostlé vedle přirostlého roubu vylamujeme, čímž umožňujeme lepší proudění mízy do roubu. Vylamujte a odřezávejte rovněž všechny nežádoucí vlky, rostoucí ze starého dřeva.

I když ovocný strom sám redukuje počet nasažených plodů tzv. červnovým propadem, je důležité v případě velké násady další ruční prothrávání, aby plody měly co nejlepší podmínky pro vývoj. Ovoce tak doroste do větší velikosti, lépe se vyvine a vybarví a strom se zbytečně nevyčerpá. Platí to nejen o jablkách, ale rovněž o broskvích.

Je-li delší doba sucho a patrný nedostatek vláhy, je třeba stromky z podzemní a jamí výsadby důkladně zalít. Opěry stromků bobulovin je nutné zkontrolovat a poškozené (uhnilé apod.) hned opravit, neboť při vyšší úrodě by mohlo dojít k polámání korunky při dozrávání, kdy se hmotnost plodů zvětšuje. Spadané plody sbírejte včas - moniliózní likvidujte, zdravé zpracujte.

Po sklizni jahod (koncem měsíce) ošetřete jahodník. Je-li porost již starý, tak jej zrušte, ostatní zbavte plevelů, okopejte a přihnojte. Vyskytla-li se vám na rostlinách bílá, či fialová skvmítoš, tak porost sežňte a postříkejte DITHANEM DG. Po sklizni se rovněž stříká proti roztočce jahodníkovému SUMITHIONEM SUPER.

U révy sledujte zdravotní stav a podle potřeby opakujte postřiky proti plísni šedé a perenospoře. Půdu u keřů udržujte v kyprém, bezplevelném stavu pravidelnou okopávkou a plečkováním, vylamujte zálistky ze zásobních čípků a včas vyvazujte letorosty, aby nedošlo k vylámání.

Jako čerstvá zelenina se začíná sklízet zelený hrášek, rané kedlubny, ředkvička, salát. Po sklizni je třeba uvolněné záhony urovnat a zpracovat pouze mělce (motyčka, hrábě) a co nejdříve na ně vysít další kulturu (kopr, hrách, mrkev, či keříčkové fazoly pro podzimní sklizeň), abychom co nejvíce šetřili s půdní vláhou. Též je možné vysazovat pórek a podzimní košťáloviny, pro podzimní zářijovou sklizeň vysít letní hlávkový salát. Vždy za 14 dní se pěstovaná zelenina (celer, okurky, papriky, rajčata) doporučuje přihnojovat. Na zahrádce

nezapomeneme nechat místo pro záhonek květu podobné brokolice, která není tak pěstitelsky náročná, jako kvěťák.

Po větších deštích je dobré záhony nakypřit, aby se nevytvářel škraloup. Zeleninu je třeba včas odplevelovat, aby plevel nedorostl do fáze kvetení a často ji okopávat, aby se šetřila půdní vláha. Košťaloviny a okurky nakopčete. Okurky je třeba zalévat přímo k rostlinám, aby voda nepřišla na list. U hnojivého roztoku volte raději nižší koncentraci, aby nedošlo k popálení rostlin.

S častou závlukou nezapomeňte na celer, který je na vláhu zvlášť náročný ve formě hnojivé závluky. Do vody se pro celer rozpouštějí plná hnojiva, staří praktici míchali do vody zředěnou močovku. U brambor mimo udržování kyprého povrchu hrubků sledujte pečlivě zdravotní stav rostlin a podle potřeby stříkejte proti plísni bramborové (ACROBAT MZ, nebo RIDOMIL v konc. 0,25 %). Příp. výskyt mandelinky bramborové je dobré likvidovat mechanicky (sběrem), v případě větší plochy použít MOSPILAN 20 SP (nebo ZOLONE, či SUMITHION). ACROBAT MZ, který má velmi krátkou ochrannou lhůtu (jen 3 dny) je možné použít i na plíseň bramborovou na rajčatech, septoriovou skvrnitost listů rajčat, plíseň cibulovou a plíseň okurkovou.

Po sklizni zeleniny všechny rostlinné části, vhodné ke kompostování, kompostujeme spolu s nekvetoucím plevem, zbytky trávy po pokosu a dalším vhodným materiálem. Nezapomínejte ani na své pařeníště - větrejte a zalévejte nejlépe v dopoledních hodinách, aby rostliny stačily do večera oschnout. Při pečování o zeleninu na vol-

ných záhonech myslete na dostatečnou závluku až navečer, kdy je dodaná vláha rostlinami lépe využita.

Soustavnou péči si vyžaduje trávník, který je při správném udržování opravdovou ozdobou zahrádky. Pokos trávy provádějte často, za teplých a suchých dnů nezapomeňte v podvečer na závluku. Protože se častým sečením porost vysušuje, nezapomeňte ani na přihnojování. Pokosenou trávu (bez rostlin ve stadiu květu) je možné využít na mulčování. V tomto měsíci je vhodná doba na stříhání živých plotů z opadavých listnáčů (ptačí zob, pustoryl, zimolez aj.). Tvarovací fez se provádí tak, aby po ostříhání byl plot ve spodní části mírně širší, než v horní. Odkvetlá květenství některých listnáčů je třeba včas odstraňovat, aby se rostliny nevyčerpávaly tvorbou semen (pěnišníky, pustoryly). Také u keřů růží se odstříhávají odkvetlé výhony, plané výhony včas odstraňujte. Chcete-li docílit velkých květů na delších výhonech, řežte hlouběji (na 2 - 3 zjevně vyvinutá očka). Záhon růží odplevelujte a kyprěte. Tulipány a narcisy nechte po vyjmutí ze země zatáhnout, očistěte cibule a i s listy zavěšte k doschnutí na suchém místě. O záhony s letničkami, jirinkami a ostatními květinami pečujte pravidelnou závlukou podle potřeby kypením a odplevelováním. Některé trvalky (flox, lupiny a ostrožky) můžete po odkvětu hlouběji seříznout. Pokojovým květinám dopřejte polostín v zahrádce, kde je zapustíte i s květináčem do země. Ten, kdo tyto možnosti přenesení květin do venkovních podmínek zahrádky nemá, necht' alespoň včas větrá. Nezapomeňte je dostatečně zalévat.

Probírka plodů jádrou

Hlavní význam pro pěstitelce ovocných druhů spočívá v produkci generativních orgánů a následných konzumních částí tj. plodů. U jádroviny jde o typickou pětipouzdrů malvici. Produkční schopnost mnohých odrůd je tak vysoká, že postupem času dochází k útlumu kvetení a tím i plodnosti až do vyčerpání rostliny, což má za následek i celkové potlačení růstových vlastností. Koruny stromů přestávají obrůstat, plodonosný obrost se neobnovuje, kmí a jednotlivé partie větví usychají. Aby nedošlo k této fázi úhynu, mají odrůdy sebezáchovnou vlastnost zakládat květy a plody v období regenerace, neboli v období odpočinku. Tato skutečnost se v celkovém údobí životnosti stromu odborně označuje termínem **střídavá plodnost**. Tuto negativní vlastnost můžeme eliminovat redukcí květů předjámím řezem nebo více zaužívaným způsobem redukci plodů v roce zvýšené násady. Při redukci plodů nedochází k vyčerpání stromu a navíc se umožní založení generativních orgánů

pro příští vegetační rok. Tímto postupem vyloučíme střídavou plodnost u většiny odrůd. Vedle této významné vlastnosti docílíme v konečném důsledku při správné době prováděné ruční probírky zlepšení kvalitativních znaků u plodů. Jedná se o znaky jakými jsou velikost, tvarová vyrovnanost, vybarvenost a jednotná doba sklizně.

Ruční probírku plodů provádíme ve dvou termínech:

1) 10-12 dnů po červnovém propadu, velikost v průměru do 20 mm, kdy odstraníme plody nedostatečně vyvinuté (deformované), případně poškozené škůdci,

2) začátkem července, velikost plodu ve fázi tzv. vlašského ořechu, kdy odstraníme zbývající plody poškozené i napadené houbovými chorobami. V tomto termínu je nutné probrat i plody vyvíjející se ve shlucích na krátkém plodonosném obrostu a to tak, že ponecháváme nejvíce 2 plody výjimečně 3 plody u velikostně maloploých odrůd s dlouhou stopkou. Na větvích ponecháváme mezi jed-

notlivými plody vzdálenost minimálně 10 cm, pokud jsou vzdálenosti mezi plody nepravidelné, můžeme je ponechat v některých úsecích i blíže u sebe. Tímto docílíme nejlepšího vývoje plodu a jeho vybarvení.

Jak postupovat při oddělování plodů od větvi? Nejjednodušším způsobem s minimální újmou ostatních částí rostliny je odlomení plůdku od stopky. Jde to velice snadno, jednou rukou. Stopky jsou v této době ještě zelené a tedy křehké. Ponechané stopky prospívají dřevině, poněvadž obsahují chlorofyl. Při oddělení plůdku se stopkou není vyloučené poškození plodonosného obrostu, čímž dojde k otevřenému poranění, zatření nebo i zlomení obrostu a ztrátě částí dřeva. Tím se zbytečně mrhá energií a stavebními látkami rostliny (zacelení ran) v této době tak potřebných pro vývin plodů a základů nových generativních orgánů pro následující rok. Pro bezpečné odlomení nutno použít obě ruce.

Závěr:

Tento způsob nalézá uplatnění ve výsadbách s nízkými tvary stromů jako je štíhlé vřeteno, palma či zákrsek při užití velkoplošných odrůd. U odrůd s plody střední velikosti lze tímto opatřením podstatně ovlivnit jejich velikost. Tento zásah je neproveditelný u vyšších kmenných tvarů jako je ČK, PK, VK. Ovoce z těchto tvarů je převážně střední a malé velikosti. Je určeno pro průmyslové zpracování na výrobu moštů, džemů, džurů a k sušení nebo pro kuchyňské použití a tepelné zpracování-konzervaci.

Ing. Dušan Nesrsta,
ÚKZUZ Želešice

Hlídáme plíseň okurkovou,

ale často podceňujeme škůdce

Plíseň okurková (*Perenospora cubensis*) byla a v současnosti stále je významnou a limitující chorobou okurek. Většina zahrádkářů pozná základní příznaky poškození plísní okurkovou, kdy na homí straně listů vznikají hranaté, světle zelené až žlutozelené skvmy ohraničené listovými žilkami. Ojedinelý výskyt těchto skvm postupně narůstá, na spodní straně listů (na rubu listu) se vytváří šedofialový "porost" plísně. Napadené pletivo listu hnědne, listy postupně usychají až dochází k úhynu celé rostliny. Důležité je si uvědomit, že k reprodukci a šíření plísně okurkové je potřeba ovlhčení listů, infikování mohou být pouze vlhké listy. Při silném infekčním tlaku a teplotě 20-25 °C stačí pouze dvouhodinové ovlhčení listů. Pokud jsou teploty nižší, nezbytná doba ovlhčení listů se mnohonásobně prodlužuje.

Z výše uvedeného vyplývají dvě doporučení: maximálně omezovat ovlhčení listů a v případě zjištění výskytu plísně v porostu a při vlhkém a teplém počasí neodkládat fungicidní ošetření příprav-

ky registrovanými pro ochranu okurek proti plísní okurkové (Acrobat, Bravo, Precicur, Aliette, Mikal).

V poslední době, s rozšířením pěstování okurek tolerantních k plísní okurkové, nabývá na významu ochrana porostů proti dvěma významným škůdcům.

Prvním je **sviluška chmelová** (*Tetranychus urticae*), která je velmi často zahrádkáři zaměňována s plísní okurkovou a působí zahrádkářům nemalé škody. Na lící straně se objevují skupinky světlých skvme s vpichem uprostřed. Skupinka skvme se rozrůstá, až pokrývá celý list. Listy nabývají světlého až stříbřitého zbarvení, později rezavě hnědou a předčasně usychají. Později jsou pokryty jemnou pavučinkou, především na spodní straně listů. V tomto stádiu již bývá většinou pozdě na záchranu porostu, a výnosový potenciál takto poškozeného porostu se výrazně snižuje. Samotná sviluška je nazelenalé až žluté barvy se dvěma tmavými skvmami na hřbetní straně, velikosti 0,4-0,6 mm. Nacházíme ji především na spodní straně listů v okolí příznaků poškození - skupinek vpichů. Důležité je hlídat první příznaky napadení, abychom provedli včas chemický zásah a minimalizovali tak škody. Podstatné je v případě výskytu a nutnosti ošetření provést postřik akaricidy dvakrát v rozmezí 7-10 dnů, aby byl zásah dostatečně účinný a dlouhodobější. Můžeme použít některý z přípravků registrovaných do okurek - Vertimec, Omite, Talstar.

Mnoho zahrádkářů se zaměřuje v "hlídání" porostu na plíseň okurkovou a nebezpečí poškození sviluškou podcení. Ta dokáže porost, který nebyl včas ošetřen často zdemolovat stejně, jako to dokáže plíseň okurková.

Druhým závažným škůdcem, který nabývá v posledních letech na významu jsou **klopušky** (čeleď *Miridae*), které škodí především na porostech ve volné půdě. Typickým příznakem je náhlé vadnutí a usychání vrcholků rostlin. Rostliny nadměrně větvi a mladé plody se deformují a stáčejí k jedné straně. Při pozorné prohlídce porostu (vzrostných vrcholů) nalezneme létající hmyz - plošnice, který po sobě zanechává značně posáté mladé části lodyh včetně mladých plodů těsně po odkvětu.

Klopušek existuje celá řada druhů, např. Klopuška chlupatá, Klopuška červená, Klopuška dvoutečná, Klopuška světlá, Klopuška luční, Klopuška bramborová. Obecně nymfy a dospělci klopušek sají na různých nadzemních částech rostlin, nejčastěji na vegetačních vrcholech, listech a plodech. Posáté orgány se deformují a zasychají, květy a mladé plody mohou odpadnout. U posátých pletiv může dojít až k trhání pletiva. Porosty okurek je poměrně přitahují. Dospělci klopušek mají ploché, oválně-vejčité tělo 4-7 mm dlouhé, různého zbarvení podle druhu - žlutavé, hnědožluté, žlutozelené, hnědočervené a hnědočerné barvy. Nymfa je

bezkrídla, podobná dospělcům o velikosti 4-7 mm, barvy žluté, žlutohnědé, žlutozelené a zelené. Sacím ústrojem napichují pletiva do značné hloubky a vysávají buněčné stěny. Sají hlavně na vzrůstných vrcholech, které pokud jsou poškozené stagnují ve vývoji, posátá místa tmavnou, jsou křehká, vrcholy deformují, vadnou, mohou usychat. Mladé plody deformují a mohou i odpadat.

Klopušky způsobují škody jak na klasických porostech na rovině, tak především na "vertico", kdy rostlina pomalu a špatně zaplňuje plochu síta a při navádění se křehčí lodyhy lehce zalamují. Nutná je pravidelná kontrola porostu, kdy mírným poklepáním vzrostlých vrcholů okurek zjišťujeme, zda klopuška vyletí.

Porosty okurek napadené klopuškami je třeba včas a opakovaně ošetřit některým z insekticidů např.: Decis, Sumithion, Talstar.

Ing. Jan Prášil, SEMO s.r.o.

Co je vlastně ČÍNSKÉ ZELÍ

Takto se v současné době v obchodní síti označuje zelí pekingské (*Brassica pekinensis* syn. *B. rapa* var. *pekinensis*), ale ve skutečnosti existuje i zelí čínské (*Brassica chinensis* syn. *B. rapa* subsp. *chinensis*). Jaký je vlastně rozdíl mezi těmito druhy?

Čínské zelí (pak-choi) pochází z východní Asie, ale typické čínské zelí neexistuje, vyskytuje se ale obrovské množství různých typů a forem, lišících se nejen vzhledem, ale i hospodářskými vlastnostmi a využitím. Je to rostlina jednoletá, dlouhodobní, citlivá k vybíhání stejně jako zelí pekingské. Netvoří však pevnou hlávkou, ale volnou přizemní růžici ze vzpřímených nebo svěšených listů s výraznými žebry, které se směrem dolů rozšiřují a na bázi objímají. Čepel listová je tuhá, lesklá, různě zbarvená, s hladkým nebo zoubkovaným okrajem, bublinatá nebo zkadeřená. Řapík je dlouhý, dužnatý a je od čepelí znatelně oddělen.

Nejběžnější jsou typy s bílými nebo zelenými dužnatými žebry. Jednotlivé odrůdy se liší velikostí a to od nízkých forem asi 10 cm vysokých až po mohutné, vysoké 45 cm, ale i odolnosti proti vybíhání do květu. Protože se konzumují listy, nikoli hlávky, lze čínské zelí na rozdíl od pekingského pěstovat celoročně.

Čínské zelí nejlépe roste při nízkých teplotách - 15 až 20 °C, za krátkého dne, proto se doporučuje výsev od poloviny června do začátku srpna do řádků 25 - 30 cm a po vzejití se jednotlivé na 15 až 20 cm. Vegetační doba je 8 - 10 týdnů.

Pro pěstování vyžaduje půdy středně těžké s dostatkem humusu a vláhy, s optimálním pH 6,5 až 7. Nevhodné jsou půdy extrémně lehké nebo těžké.

Čínské zelí se dá sklízet v kterémkoliv stádiu vývoje, od mladých rostlin až do mladých květních stonků dospělých rostlin. Listy mladých rostlin můžeme sklízet už za 3 týdny. Pro sklizeň jednotli-

vých listů rostliny seřezáváme 2,5 cm nad zemí a necháme je obrůst. Dorostlé rostliny sklízíme když růžice dosáhnou hmotnosti 500 - 800 g.

Nechá se skladovat za vhodných podmínek jen 4 - 12 dní.

Rostlina je dužnatá, má jemnou chuť a konzumuje se čerstvá nebo tepelně upravená, hlavně k přípravě asijských jídel.

V současné době jsou i v ČR povolené odrůdy: Bokken, Ogi, Sobi.

Zelí pekingské (ta-paj-cchaj) v přírodě nebylo nikde nalezeno divoce rostoucí, proto se předpokládá, že se jedná o spontánního křížence zelí čínského a vodnice. První zmínky o jeho pěstování pocházejí z Číny z 5. stol.n.l. Do Evropy došly první zprávy před rokem 1790. První pěstitelské zkušenosti byly postupně získávány v první polovině 19. století ve Francii.

Přesto se v Evropě a u nás jeho pěstování rozšiřovalo pomalu. Jednou z příčin je citlivá rekce pekingského zelí na klimatické podmínky. Jeho pěstování u nás začalo před půl stoletím, ale jeho plochy nebyly velké, s velkovýrobním pěstováním se započalo v roce 1998 a zájem spotřebitelů se stále zvyšuje, a tedy stoupá i jeho dovoz.

Pekingské zelí je rovněž rostlina jednoletá, dlouhodobní, citlivá k vybíhání. Náchylnost k vybíhání je stimulována především nízkými teplotami při vzcházení (2-8 °C) i během pěstování, ale i kombinací nadměrně vysokých teplot po výsadbě, suchem a dalšími vlivy. Výběr ze současných odrůd umožňuje tato velká rizika snížit, nikoliv však zcela vyloučit.

Klíčí velmi rychle za 2 - 4 dny po výsevu. Listy jsou bezřapíkaté se širokými bělavými žebry, čepel neojíněná, světle zelená. Listy tvoří růžici se středovou hlávkou, podle níž rozlišujeme tři variety:

var. cylindrica s hlávkou úzce protáhlého tvaru, s méně dobře uzavřeným vrcholem a delší vegetační dobou, patří sem výnosově velmi dobré odrůdy, některé i dobře skladovatelné.

var. cephalis s hlávkou válcovitou - oválnou, pevně zavínutou. Tato varieta je pěstitelsky nejoblíbenější, hlávky jsou většinou dobře skladovatelné.

var. laxa s neuzavřenou hlávkou, velmi pevnou nervaturou listů, chuťově velmi dobrá, neskladovatelná.

Odrůdová variabilita je pestrá ve tvaru, pevnosti, velikosti hlávek, vybarvení listů, v délce vegetační doby a v reakci na podmínky.

Krátká vegetační doba a vysoký výnos vyžaduje pěstování na úrodných, na pohotovité živiny bohatých těžších půdách, nevysychavých a dobře provzdušňených. Nevhodné jsou půdy extrémně lehké nebo těžké. V těžkých půdách je ohroženo vyšším výskytem houbových chorob a podehňováním hlávek. Na extrémně suchých půdách dochází být i jen za přechodného sucha k vybíhání do květu a k poruchám v tvorbě hlávek. Optimální pH 6,5 -

7. Organické hnojení se doporučuje provést k předplodině v případě nedostatku humusu v půdě.

Při pěstování pekingského zelí lze využít jak přímého výsevu, tak i předpěstované sadby. Pro jamí a letní kulturu se musí použít pouze vhodné odrůdy s menší citlivostí na délku světelného dne a sadbu produkujeme při teplotách blízkých 20 °C. Délka předpěstování sadby je krátká, 3 - 4 týdny. Výhodou předpěstování je nižší spotřeba osiva 3-4 g /100 m², menší mezerovitost, vyšší počet jedinců na jednotku plochy. Nevýhodou je přerušování plynulého vývoje, což může vést k vyššímu vybíhání do květu, menší adaptabilita rostlin na vláhové poměry a vyšší výskyt fyziologických chorob. U kultur z výsadby je také vyšší výskyt vnitřní nekrózy hlávky (tipburn), způsobené nedostatečnou distribucí vápníku v rostlině, což je zapříčiněno nevyrovnaným vlhkostním režimem. Výhodou přímých výsevů je nižší procento vykvětic, nevýhodou vyšší spotřeba osiva, 7 - 9 g/m².

Spon závisí na odrůdě a termínu pěstování, pro rané porosty stačí 40 x 25 - 30 cm, pro pozdní 40 - 50 x 30 cm. Podzimní pěstování je mnohem spolehlivější než jamí. Optimální termín výsevu závisí na odrůdě, většinou vyhovuje druhá dekáda července. Dřívější výsevy způsobují předčasné vyzrávání a předčasně vybíhání do květu, pozdnější (srpnové) výsevy zapříčiňují nízkou hmotnost hlávek, které jsou pak nevhodné pro skladování. Kromě pravidelné závluky je nutné od stádia 4 pravého listu do doby uzavírání hlávky provádět ochranu proti chorobám a škůdcům.

Hlávky sklízíme v optimální zralosti, kdy jsou plně vyvinuté, uzavřené, pevné, barvy zelené. Hlávky se zažloutlými vrcholy jsou přežralé a méně vhodné ke skladování. Ke skladování jsou nevhodnější hlávky o hmotnosti 1 kg a více (optimálně 1,4 až 2,6 kg). Skladovat hlávky v chladírenských skladech je možno do konce ledna, nejpozději do konce února.

Na našem trhu je povoleno asi 20 odrůd: např. Asten, Brocken, Disko, Hilton, Kasumi, Manoko, Masamune, Merkur, Nozaki, Optiko, Parkin, Sendo, Spectrum, Sumiko, Taranko, atd.

Ing. Jiřina Štamberková, SZAŠ Mělník

Yamiko F1 - rané pekingské zelí

Odrůda je válcovitá, uvnitř žlutá o hmotnosti 1-2 kg. Pěstitelsky je vhodná pro celou sezónu. Je odolná vůči vybíhání a je určena pro přímý konzum jen s krátkodobým skladováním (asi 1 měsíc). Dá se pěstovat přímým výsevem nebo předpěstovanou sadbou. Vysévá se v únoru až červenci, výsadba od dubna do srpna, sklízí se od června do září.

Morillo Storido F1

- skladovatelné pekingské zelí

Odrůda je válcovitá o hmotnosti 1,5 až 2,5 kg, barva tmavě zelená. Je středně odolná k vybíhání. Dá se pěstovat přímým výsevem a z předpěstované sadby. Vysévá se v polovině června, výsadba

v druhé polovině července. Sázíme o něco dříve než v plné zralosti. Ve skladu by měla být stabilní teplota 4-8 °C. Skladovatelnost může silně narušit změna teplot (silné kolísání).

Semena Veleliby a.s.

Nově povolené odrůdy

Jahodník

Civmad (obch. název Madeleine) - Itálie, jednouplodící. Plod velký, tvar kuželovitý, u některých plodů mírně vrетенovitý. Povrch je sytě červený, lesklý a pevný. Kalich převážně přisedlý. Dužnina je tužší, červená, velmi dobrá, aromatická. Plodnost střední až velká, pravidelná. Ve starší výsadbě se výrazně snižuje velikost plodů. Zraje v 1. - 4. týdnu června. Střední odolnost proti napadení plísní šedou, v době květu netrpí poškozením mrazíky. Maximálně dvouleté výsadby.

Darselect - Francie, jednouplodící. Plod velký, kuželovitý, ve tvaru a velikosti je během celého sklizňového období poměrně vyrovnaný. Povrch oranžově červený, pevný a pololesklý. Kalich je větší, přisedlý. Dužnina pevná, světle červená, téměř bez dutiny. Chuť je lahodná, sladce navinulá až mírně nakyslá, aromatická. Plodnost velká, pravidelná. Zraje ve 2. - 4. týdnu června. Vysoká odolnost proti napadení plísní šedou a fytoftorou. Vhodná pro přímý konzum, mrazení a kompotování.

Prima - ČR, jednouplodící. Plod středně velký, většinou má tvar kulovitý, někdy široce srdčitý. Povrch plodu je světle červený, lesklý, středně pevný. Dužnina je světle červená, dutina slabě výrazná, sladce navinulá, dobrá, aromatická. Plodnost velká, pravidelná. Zraje v 1. - 4. týdnu června. Vysoká odolnost proti napadení plísní šedou, střední proti napadení fytoftorou. Především pro stolní použití.

Calypso - Anglie, remontantní. Plod středně velký až velký po celé období sklizně, tvar je kuželovitý, dosti vyrovnaný. Povrch plodu je červený, lesklý, středně pevný. Dužnina je světle červená, uprostřed plodu je nepatrná dutina. Chuť má velmi dobrou, aromatickou. Plodnost velká a pravidelná, odvislá na povětrnostních podmínkách, za deště mohou být plody poškozeny hnilobou. Zraje v 1. - 2. týdnu června a pak ve 2. - 3. týdnu srpna. Střední odolnost proti napadení plísní šedou, není poškozována pozdními mrazíky. Především pro drobné pěstitele.

Evita - Anglie, remontantní. Plod střední až velký většinou po celé období sklizně, tvar kuželovitý s menšími tvarovými rozdíly. Povrch plodu je jasně červený, tuhý a lesklý. Kalich větší, přisedlý. Dužnina je světle červená, uprostřed plodu je nepatrná dutina. Chuť má nasládlou, aromatickou. Plodnost poměrně velká a pravidelná. Zraje v 1. - 2. týdnu června a pak ve 3. týdnu srpna. Střední odolnost proti napadení plísní šedou. Jamími mrazíky není poškozována. Vhodná do teplých poloh, především pro drobné pěstitele.

Ing. Miloslav Richtr, ÚKZÚZ HOZ Želešice

ČERVENEC

Vrcholné léto je spojováno s tímto měsícem, průměrná teplota 18 °C je o něco vyšší než měsíc předchozí a také poklesy teploty s nadmořskou výškou jsou stejné. Ale v horských polohách je teplota nad 15 °C jen tak tři týdny a nedají se tam pěstovat žádné teplomilné rostliny.

Teplota půdy se i v tomto měsíci zvyšuje v nížinách na 23 °C, ve hlubších vrstvách také o půl stupně oproti předchozímu červnu.

Červenec má nejvyšší dešťové, spíše přivalové srážky: od 77 až do 113 mm vodního sloupce.

I když na konci července bude den o hodinu kratší, užijeme si slunce až 15 % z celoročního součtu, tedy nejvíce z celého roku - 250 až 280 hodin.

Červenec je letním měsícem sklizně veškerého bobulového ovoce. Hned po sklizni jahod odstraňte šlahouny jahodníku, aby se rostliny nevyšilovaly a úroda v příštím roce byla větší. Dvouletý, příp. tříletý porost jahodníku je třeba zlikvidovat a sazenice na novou výsadbu odebírat pouze z jednoleťtých porostů.

Meruňky a rané broskve sklízíte pro delší přepravu o několik dnů dříve před konzumní zralostí, neboť tyto plody jsou velmi citlivé na otlaty, ale ne zase příliš brzy, aby nezůstaly tvrdé a bez typické chuti. Asi 14 dnů před dosažením zralosti plodů broskví je dobré stromy zalít.

Višně se šetně sklízí i se stopkami, ale pro rychlý konzum, nebo zpracování se mají sklízet bez stopek rovnou do nádoby, aby nedocházelo ke ztrátám šťávy. Hned po sklizni třešní začněte s letním řezem, aby se rány včas do zimy zacelily a předešlo se klejotoku.

Posklizňové období peckovin je vhodné k řezu (třešně, višně, meruňky), v případě potřeby lze provést výrazné zmlazení a zvláště u třešní můžete řezem snížit starší a příliš vzrostlé koruny. Letní řez je možné v teplejších polohách provádět až do poloviny srpna. U bujnější rostoucích odrůd (JONAGOLD, BOHEMIA apod.) je výhodné spojit letní řez s průklestem. K zamezení výskytu fyziologické hořké skvmitosti u odrůd jablek k tomu citlivých se v červenci pokračuje s postříkem plodů chloridem vápenatým (KALKOSOL 25 v konc. 1 %), nebo je možné použít 1% ledek vápenatý v intervalu 14 dnů.

Během první poloviny měsíce se jabloně ošetřují proti padlí, neboť toto období je rozhodující pro jeho výskyt v příštím roce (BAYLETON, BEATON). Rybíz sklízíte tak, aby se společně se stopkou hroznu nevyvolil úžlabní pupen, po sklizni vyřežte staré větve z keřů.

Po sklizni bobulovin provedte ošetření keřů a stromků - u angreštu likvidujte americké padlí ostříháním napadených větviček a následným sežehnutím, prosvětlete korunky a ošetřete fungicidem (KARATANE, RUBIGAN apod.). Červený a černý rybíz po sklizni postříkejte proti antraknóze (DITHANE, NOVOZIR), a vinovníku rybízovému

(v případě, že jste na jaře zaznamenali zvětšené pupeny) přípravkem OMITE 30 W v konc. 0,2%.

V této době se sklízí také některé rané odrůdy jablek - hrušek a jablek. Letní hrušňové odrůdy ALFA, nebo např. CLAPPOVA se doporučuje sklízet těsně před konzumní zralostí, později sklizené vám zmoučnatí a zhniličatí. Chuť letních odrůd jablek (JULIA, MANTET apod., které se sklízí koncem měsíce) je nejlepší, když plody utrhnete těsně před jídlem. Předčasně sklizené plody těchto odrůd ztrácejí chuť, ale pamatujte na to, že v době, kdy jsou nejchutnější, trpí nejvíce otlakem. Určitou výhodou je to, že dozrávají postupně a mohou se protrhávat podle zralosti.

Ovocným stromům s větší násadou plodů včas podepřete větve, aby nedošlo k polámání. Koncem měsíce prohlédněte pozorně i lepenkové pásy na kmenech a všechny larvy a kukly zničte (bývá tam i obaleč jablečný, který se svojí druhou generací lišne začátkem srpna).

Koncem měsíce můžete sklízet i některé rané odrůdy slivoní. Švestky, slívy a renklódy ponechte na stromě až do konzumní zralosti a sklízíte postupně protrháváním. Při sklizni dejte pozor na polámání větví. Koncem měsíce se mohou sklízet i ořechy na zavařování, kdy skořápka ještě není tvrdá. Sklízet je třeba ručním otrháváním, neklátit.

Odpozené maliníkové výhony odstraňte. Po polovině měsíce je možné začít očkovat ovocné dřeviny - nejdříve slivoně, potom broskvoně a nakonec jablečiny. Před očkovaním se v době sucha doporučuje dřeviny k očkování zalít.

Počasí a klimatické podmínky v tomto měsíci jsou velmi příznivé pro větrání skladovacích prostor pro ovoce a zeleninu, jejich dezinfekci (nezapomeňte na obaly a police). Provádíte-li tradiční bílení, přidejte do vápenného mléka desinfekční prostředek - modrou skalici, hypemangan, či formalin, nebo Kuprikol. Desinfikovat lze sířením (8 - 20 g síry/m²), chlomanem vápenatým (0,1%), příp. chlorovým vápnem (4%). Při dezinfekci dodržujte hygienická pravidla.

U révy vylamujte fazochy a vyvazujte letorosty, dlouhé letorosty a přerůstající osekujte (zakrácujte).

Ze zelenin je možné během celého července vysévat čemou ředkev (výsev do řádků 25 až 30 cm, v řádcích vyjednotit na 10 cm). Mimo občasného zkyprění půdy a závlivy (vydatně jednou za týden) je tato zelenina na ošetřování nenáročná. Podobným způsobem se pěstuje i vodnice, ale tu často napadají dřepčici, proti kterým můžete použít některý z účinných insekticidů - DECIS, KARATE, ZOLONE apod. Napadení dřepčiky hrozí nejvíce za suchého a teplého počasí.

Kvůli charakteru dlouhodenosti se pekingské zelí vysévá okolo 15. července, neboť dřívější výsev by nezaručil kvalitní hlávky. Rovněž u pozdějšího výsevu (po 25. červenci) se nevytvorí dostatečně pevné hlávky. Vzdálenost řádků u těchto rostlin bývá větší - 40 cm od sebe. Také do poloviny měsíce je možné vysévat některé luskoviny - keříčkové fazoly a zahradní hrášek pro sklizeň v září, lusky stačí uzrát ještě do příchodu mrazíků. Vysévat je třeba alespoň nabobtnalá semena do vlhké půdy. Začátkem července se může sázet pórek (hl. výsadba 10 cm, spon 20 x 15 cm), silné sazenice rané odrůdy červeného zelí je rovněž možno začátkem měsíce sázet alespoň do sponu 50 x 50 cm, menší vzdálenost by brzdila vývoj rostlin.

Po celý červenec můžete ještě vysazovat kadeřávek, tuřín pro konzumní účely a rané odrůdy mrkve a vysévat salát k řezu i k česání, ve druhé polovině měsíce máte možnost výsadby pozdního květáku a endivie a koncem měsíce začít vysévat špenát.

Péči vyžadují rajčata - hlavně u tyčkových vyvažovat hlavní výhony k opoře a postranní výhony (zálistky) vylamovat. Vyvažovaný hlavní výhon bude ještě tloušťnout a proto uvazujte spíše volněji, pro tento účel jsou vhodné spirálovité opory, které umožňují vplétání výhonu do konstrukce. Vylamování postranních výhonů by se mělo dělat bez pomoci nože, pouze prsty. U keříčkových rajčat podložte plody slamnatou řezankou, aby nedocházelo k zahňování plodů, či špinění od země.

Sklízejí se okurky nakládačky i salátovky, potom rajčata a papriky. Papriky by měly být při sklizni zcela vyvinuté a vyžralé, jinak brzy vadnou a plody hořknou. Hlídejte rovněž zdravotní stav cibule, rajčat, brambor a podle potřeby proti plísním stříkejte

te přípravky, které jsme již v radách na minulé měsíc uvedli. Pro krátkou ochrannou lhůtu je možné dokonce během sklizně okurek a rajčat použít přípravky ALIETTE 80 WP, nebo RIDOMIL GOLD MZ 68 WP. Když nať cibule (koncem měsíce) začne poléhat, je možné začít sklízet, cibule pěstovaná z přímého výsevu se sklízí později a v červenci se doporučuje ještě přihnojit plným hnojivem s nižším obsahem dusíku. Sklízňová zralost česneku se prozradí žloutnutím natě (sklizeň se provádí šetným vyříváním). Po každém seříznutí pažítkové natě nezapomeňte řádně zalít a přihnojit.

Květinové mísy, truhlíky a ostatní nádoby s květinami snadno v tomto teplém měsíci vysychají a proto jim věnujte stálou péči se zaléváním, s pravidelnou závlivkou pamatujte i na trávnik. Stálou závlivkou se věnujte i letničkovým a trvalkovým záhonům.

Postupně ukončujte sklizeň cibulovin - tulipány pouze po odstranění kořenů a slupek skladujte na suchém místě ve stínu až do podzimní výsadby. Cibule narcisů po rozdělení můžete hned vysázet.

V této době je i čas na letní řízkování - ptačí zob, pustoryl, zimolez, zlatice, plamének, dříšťal aj. Řízky nejlépe koření v přistíněném pařeništi v substrátu stále udržovaném ve vlhkém stavu (rašelina s pískem). V tuto dobu se dobře řízkují i fuchsie a pelargónie.

Koncem měsíce je možné začít přesazovat kosatce a vysévat některé dvouletky - sedmikrásky, macešky, či pomněnky. Odkvetlá květenství trvalek včas odstraňujte, aby nedocházelo k vysilování rostlin tvorbou semen. Ve druhé polovině měsíce se rovněž přesazují kosatce, po rozdělení oddenků zkrátte listy asi o třetinu a kořeny na šíři dlaně.

Červenec je i obdobím očkování růží metodou na spící očko (při příznivých podmínkách až do konce srpna), nad naočkovaným místem dřevo v této době nezkracujte, ztráta mízy by nevhodně ovlivnila přirůstání uslechtilé části, ale plané výhonky rostoucí z podnože včas odstraňujte. Růže v této době můžete i řízkovat (homí konec řízku zatřete proti vysychání latexem, spodní namočte do prášku stimulatoru), řízky sázejte do stíněného pařeniště, nebo do kelímků, které přes zimu uchováte v bezmrazé místnosti.

Lilie vhodné na zahrádku

Pěstování lilí prožívá v posledních letech celosvětově obrovskou oblibu. Tomu se přizpůsobují i šlechtitelé, kteří každoročně chrlí na trh desítky nových odrůd v nichž se běžný pěstitel jen těžko orientuje. Proto uvedeme řádně vyzkoušené kvalit-

ní odrůdy, které může pěstovat každý průměrně zdatný zahrádkář a s výsledky bude jistě spokojen.

Pro začínající pěstitele doporučuji začít s pěstováním asijských hybridů (AsH), které jsou pěstebně nenáročná a není třeba se obávat neúspěchů. K pěstování lze v jednotlivých barevných skupinách doporučit zejména následující odrůdy:

Bílé: Navona, Cavi, Umbria
Smetanové: Nivea Jubileo
Žluté: Pisa, Carthago, Nove Cento
Oranžové: Siesta Gitana, Girafe
Lososové: Salmon Beauty, Mantona
Světlerůžové: Chopin, Chianti, Deja Vu
Tmavěružové: Kokarde, Pink Superior, Montreux
Červené: Marakech, Prato, Aberdeen
Černočervené: Stones, Nerone, Black Jack
Cyklám: Vermeer, Blue Eyes
Vínové: La Toya, Amarone
Vícebarevné: Delta, Gran Cru, Loretto, Magic Eye
Tečkované: Latvia
Plnokvěté: Afrodité, Fata Morgana

Kvalitativně velký pokrok znamenalo uvedení LA hybridů (kříženců L. longiflorum s AsH). Ze začátku existovaly určité obavy o jejich mrazuvzdornost, ale již v první generaci uvedené na trh před deseti lety byla řada kvalitních odrůd jako na př. Swing, Donau, Rodeo, Showbiz, Moneymaker, které si zaslouží pěstování i dnes. V posledních letech je na trhu další generace LA hybridů, které jsou ještě podstatně lepší (velké voňavé květy, lepší množivost, vynikající zdravotní stav, absolutní mrazuvzdornost atd). Proto lze pěstování LA hybridů všem doporučit a uvádím opět vyzkoušené odrůdy.

Bílé: Royal Dream, Royal Lace,
Smetanové: Aerobic, Royal Justice, Royal Respect
Žluté: Golden Torch, Aladins Dazzle,
Oranž: Royal Trinity, Royal Impulze, Clubhouse
Lososové: Salmon Queen, Centurion, Victoria Falls
Sv.růžové: Top Gun, Royal Creation, Imperial Live
Tm.růžové: Turandot, Royal Balade, Glosy Wings
Červené: Royal Grace, Scarlet Star, Presto
Černočervené: Matchwiner, Royal Masquerade
Cyklám: Royal River, Jet Stream, San Mateo
Vínové: Fangio, Royal Ruby, Royal Wonder
Vícebarevné: Samur, Royal Paradiso, Royal Present, Royal Sunset
Tečkované: Suncrest

Naprostým hitem posledních let jsou t.zv. orienty, které si získávají stále větší oblibu a na výstavách vzbuzují zasloužený obdiv. Jejich jedinou nevýhodou je vysoká cena v USA 30 - 50 dolarů za cibuli, u nás ale lze některé kultivary získat v cenové relaci 100 - 200,- Kč za ks a vzhledem k tomu, že třeba takový Lesslie Woodriff dorůstá do výšky 2,5 m s 30 květy, který kvete déle než měsíc je to cena reálná (obrázek na zadní straně obálky). Tyto lilie se nepěstují ve větším množství, ale většinou jako solitery, protože se jedná již téměř o "liliový strom". Ani jejich pěstování není obtížné a hlavní předností je mrazuvzdornost. Pro začátek lze jednoznačně doporučit k pěstování odrůdu Lesslie

Woodriff, z dalších orientů jsou vynikající odrůdy Arabesque, Anastasia, Conca d Orr, Early Yellow, Orania a zatím ještě těžko dosažitelný Silk Road

MUDr. Josef Kříž

Letní řez a průklest

Veškeré dřeviny prochází během vegetace 2 vegetativními cykly, tedy obdobími proudění mízy. V růstových fázích dochází k množování pletiv vegetativních orgánů, jak v korunách, tak na jejich okrajích. V přímé úměře s nadzemní částí se zvětšuje i kořenová soustava. U ovocných stromů lze pozorovat během vegetace zahušťování koruny prodlužujícími se výhony, rostoucí do všech stran v závislosti na intenzitě zimního či předjarního průklestu. Čím byl časný řez hlubší, tedy zásah do tvaru koruny velký, tím bude zvětšen i nárůst výhonů během vegetace. (To neplatí v tom případě, jak je známo u bonsajů, kdy s redukcí nadzemních částí se úměrně redukuje i kořenová soustava). I listová plocha narůstá a zvětšuje se. Následně dochází k zastínění koruny a omezenému přístupu slunečního osvětlení k vytvořeným a narůstajícím plodům. Plody se nejen špatně vyvíjejí a rostou, ale oddaluje se i jejich vybarvení a dozrávání. Proto v měsíci červenci, v teplejších polohách až do poloviny srpna, provádíme letní řez korun ovocných stromů. Nejdříve u peckoviny, potom následují jádroviny. Pořadí závisí na době sklizně.

Řezem odstraňujeme celé výhony - vlny na větvěni kroužek, i když někdy je lepší výhon vylomit, aby se rána pomaleji zacelovala a ne naopak rychle narostl nový zelený obrost, což se v mnohých případech stává. Tímto způsobem se dostatečně probere listová plocha uvnitř koruny a plody mohou rychleji dobarvit a jednoduše uzrát. Po obvodu koruny rostoucí výhony směrem do koruny a směrem opačným tj. k zemi, odstraníme na větvěni kroužek. Pokud se v rozvětvení výhonů nachází plody, postačí provést zakrácení těchto výhonů na polovinu, hlubší zakrácení není vhodné. Může dojít zbytečně k mechanickému poškození plodů a ovlivněna bude i doba jejich sklizně. Nezapomínejme, že při nadměrném odstranění výhonů odebíráme rostlině i tolik potřebné listy. Tehdy může dojít i k obraně rostliny, proti nadměrnému vyčerpání zásobních látek shoením nadbytečného množství plodů, většinou těch velkých. Existuje poměrně pravidlo o nezbytném množství listových čepelí, které vyživí 1 plod. V průměru jde o počet cca 20-30 ks středně velkých listů.

Letní řez lze aplikovat společně s průklestem u odrůd v té době ještě málo plodných nebo u mladých dosud neplodících stromů. Výhodné je použít spojení letního řezu s průklestem u bujnější rostoucích odrůd - Bohemia, Gloster, Jonagold, Julia, Prima, Rajka, Rubín, Rubinola, Spartan, Zvonková aj. a to vyřezáním silných letorostů rostoucích z kosterních větví přímo do koruny nebo konkuruj-

cích terminálů stromu. Při násadě plodů nacházejících se na těchto větvích se tyto označí a odstraní se nejlépe okamžitě po sklizni jablek.

Ing. Dušan Nesrsta, ÚKZÚZ Želešice

Jiřinky z vlastního šlechtění

Jiřinky (*Dahlia variabilis*) jsou vhodným objektem i pro amatérské šlechtitele. S ohledem na rozmanitost tvarů, barev a velikostí květních úborů můžeme získat někdy překvapivě hezké semenáče. Opylení ponecháme na hmyzu i když potom vlastně neznáme otcovskou linii.

Na počátku je vhodné promyslet určitou strategii šlechtění. Líbí se nám určitý typ odrůdy a určitá kombinace barev. Proto nejprve musíme soustředit vhodné rodičovské páry. Vybereme osvědčené odrůdy, které nám vyhovují svými vlastnostmi (nejsou to jen barva a tvar úboru). Vybíráme také odrůdy, které mají i dlouhé a pevné stonky, zajímavé olistění, dobře tvoří životaschopné hlízy atd.

V průběhu vegetace na této odrůdě neodstraňujeme ihned po odkvětu úbory. Ty ponecháváme až opadají petály a objeví se jakoby uzavřené zelené poupě (jazykové květy - "petály" opadaly) a zbývají pluchy se semeny. Tyto pluchy je vhodné nožem zkrátit na polovinu. Tím se semeník tak rychle nezavře a tvoří se semena nemusí být tolik napadena botrytidou. Semena po zkrácení pluch začínají být patmá. Úbor odrážeme a umístíme do suchého prostoru. Semena dozrávají nejdříve za 3 týdny. Po dozrání semena vymneme a uložíme v suchu. Klíčivost získávají postupně a tak v prvním roce použijeme k výsevu jen část semen.

Dobrá semena jiřinek klíčí snadno a rychle, výsev doporučujeme ve skleníku již v lednu nebo počátkem února, nejlépe do truhlíků naplněných výsevním substrátem běžně prodávaným. Vyséváme řídko na povrch a pokryjeme slabou vrstvičkou písku, pak povrch přitlačíme a za dva týdny můžeme sledovat vzcházení. Po vytvoření pravých lístků přepíchujeme a později hmkujeme do malých květináčků a semenáčky otužujeme v pařeništi.

Další fáze šlechtění je nejnápinavější, sledujeme nakvétající semenáče a vybíráme požadované jedince - není jich mnoho. Plnokvěté a zajímavé kombinace vysazujeme a pěstujeme dále běžnou technikou pěstování jiřinek.

Ustálení vybraných semenáčků do nové kvalitní odrůdy je otázka dvou až tří dalších let. Ročně se odhaduje, že přibývá několik tisíc nadějných odrůd, jak se uplatní, to záleží na tvrdosti výběru. Tímto způsobem si i vy můžete zkusit, jak náročná je to práce.

Ing. Jan Dvořák, SZO ČZS Dagla

Vodní a bahenní rostliny

Voda na zahradě je krásná, ale donedávna platilo, že stavba nádrže betonováním byla příliš pracná. Obrat způsobilo až zavedení do prodeje tak kvalitních fólií, že spolehlivě vydrží desítky let. Není třeba již tedy betonovat a obávat se, kdy tůňka praskne.

Jak hluboká musí vlastně být taková tůňka záleží na tom, co tam chcete mít. Vodní ploška bez jakéhokoliv osazení může sloužit jako napajedlo pro ptáky. Ovšem je skoro škoda nic si tam nedát, když uvážíme, že většina pobřežní vegetace se spokojí s 10 až 20 cm vody. Pro lekníny (rod *Nymphaea*) potřebujeme obvykle asi půl metru vody a 20 cm půdy na dně. Stulík žlutý (*Nuphar lutea*) se nejlépe cítí v hloubce 150 cm. Opačná možnost je zaplnit půdou celou plochu a udělat si bažinu s vodou těsně pod povrchem. Zde výbomě rostou blatouchy (*Caltha*), pomněnky (*Myosotis*), upolíny (*Trollius*), mnohé prosenky například *Primula denticulata*, *P. japonica*, *P. rosea*.

Leknín je pro většinu lidí neodmyslitelně spjat s klidnou prohrátou vodní hladinou. Co s nimi ale v zimě? V podstatě nic. Pokud máme vodu hlubokou alespoň toho půl metru, nehrozí žádná nebezpečí, že by lekníny zmrzly. Na podzim je vhodné listy uříznout pod hladinou, aby nehnily a nevytvářely se jedovaté plyny pod ledem. Na jaře se pak musíme obírat trpělivostí, protože voda se prohřívá pomaleji a vegetace zde začíná později než na souši. Pokud je vody opravdu málo, sazenice získáme v pozdní dobu nebo jde o zvláště teplomilný druh je třeba improvizovat a zimovat v co nejvyšší teplotě pod vodou nebo i v mechu ve sklepe. Výsledek je ovšem vždy nejistý.

Často si lidé stěžují, že jim lekníny nekveto. Příčin může být pochopitelně více, avšak nejčastěji to bývá v přeplnění hladiny, kdy pomalu nevidíte kousek vody. Středně velký leknín zabere plochu asi jednoho m², aby měly listy dost slunce mohou zabírat však jen přibližně třetinu plochy, dvě třetiny musí zůstat pro vodu. Pro jeden leknín potřebujete tedy tůňku o 3 m².

Co však dělat, když už mám pod vodou prales? V květnu se ponořte do bahna, nahmatejte a vylovte plazivé oddenky leknínů. Ostrým nožem je na souši rozdělte a nabídněte známým. Sami si nechejte opravdu minimum. Sázíme na povrchu umělohmotné spíše širší nádoby o obsahu minimálně 10 l do kvalitní zahradní půdy bez organických zbytků. Jen při pěstování v nádobách udržte pořádek. Jinak se vám druhy beznadějně propletou a ztvíří silnější.

Leknínů jsou desítky kultivarů a některé i specialista těžko od sebe rozezná. Mimo klasické barvy bílé, kterou mají i oba druhy rostoucí vzácně v naší přírodě (*Nymphaea alba*, *N. candida*), jsou růžové, červenofialové, ale i žluté nebo měděné načervenalé. Modrá barva je ovšem výsadou druhů tropických, které vidáváme jen v rozsáhlých teplých sklenících botanických zahrad.

Každý stavitel fóliové nádrže narazí nakonec na problém, jak udělat co nejpřirozenější břehy. Okraje je třeba překrýt a rozčlenit dlouhé přímé linie. Proto střídáme přesahující ploché kameny s pokrývnými rostlinami. Může pomoci i dřevěný můstek.

Další vodní rostliny, mimo leknínů a stulíků, bych rozčlenil do několika skupin. Důležitá je vegetace rákosovitého vzhledu, která i v krajině signalizuje přítomnost vody. I když květy nebývají většinou nápadné, mnohé druhy mají kultivary s výrazně pruhovanými listy. Patří sem rákos (Phragmites), skřipinec (Schoenoplectus), zblouchan (Glyceria), orobince s hnědými palicemi (Typha) i aromatický puškvorec (Acorus). Výrazné květy mají kosatce - žlutý (Iris pseudacorus), sibiřský (I. sibirica) a hlavně z Japonska pocházející kosatec Kempferův (Iris ensata). Jemně růžově kvete šmel (Butomus). Další rostliny pro mělkou vodu mají ploché listy a převážně drobnější bílé květy. Jsou to žabníky (Alisma), šípky (Sagittaria), vachta (Menyanthes), dábílík (Calla). Jemně větvená prustka (Hippuris), připomíná přesličku a vyrůstá nad hladinu, zatímco podobně utvářené listy stolistků (Myriophyllum) a růžkatců (Ceratophyllum) zůstávají ukryté pod hladinou. Všechny tyto vodní rostliny se stále častěji pěstují.

Na zahradě však máme i různé nádrže a sudy, z nichž čerpáme vodu na zalévání. Tady nelze běžné vodní rostliny umístit. Zkuste plovoucí neza kořeněné. Z tropů pochází velmi efektivní tokozela nadmutá známější jako vodní hyacint (Eichhornia crassipes). Má masivní růžici plovoucích listů i hrozny modrofialových květů. Přezimovat ji ovšem musíme v bezmrazé místnosti vysazenou do bahnitě půdy. Drobnější bíle kvetoucí vodňanka žabí (Hydrocharis) se objeví v plném létě sama z přezimujících pupenů. Stejně bude vaše vody provázet i všudypřítomný okřehek (Lemna). Dávejte si jen pozor, ať se do nádrže nedostane douška kanadská neboli vodní mor (Elodea canadensis). Jemně dělené listy vytvoří pod hladinou takovou spleť, že umožní ostatní rostliny a nepříjemní život rybám.

Možnost chovu ryb závisí hlavně na hloubce, ale běžné zlaté rybky - karásci - vydrží velmi mnoho. Dále k vodě přiléhají vážky a vodní brouci, nastěhují se žáby a někdy i čolci. Nebojte se, když se občas zastaví užovka. Až přijдете na zahrádku, skončíte u pozorování vody a moc toho neuděláte.

RNDr. Jiří Žlebčík, VÚOZ Průhonice

Nově povelené odrůdy

Hrušně

Alice - ČR, letní odrůda. Plod středně velký, baňkovitého tvaru, zelenožlutý se světle červeným žíháním. Dužnina bílá, sladce navinulá, dobrá, středně šťavnatá. Plodnost středně brzká, velmi dobrá, pravidelná. Sklízí se v polovině července, zraje na přelomu července a srpna. Vysoká odolnost proti napadení houbovými chorobami i proti namrzání. Vhodná do všech oblastí. Dobrá afinita se všemi podnožovými odrůdami.

Astra - ČR, zimní odrůda. Plod středně velký až velký, protáhle kuželovitého tvaru, zelenožlutý,

s výraznými rzivými lenticelami. Slupka je drsná. Dužnina nažloutlá, navinule sladká, jemné konzistence, šťavnatá, aromatická. Plodnost středně brzká, velká, pravidelná. Sklízí se začátkem října, zraje v prosinci, skladovatelnost do února. Vysoká odolnost proti napadení houbovými chorobami, náchýlná k namrzání. Stolní i konzervářské použití. Plody s máslovitou dužninou. Vhodná do teplejších a středních oblastí.

David - ČR, zimní odrůda. Plod velký, hruškovitého tvaru, zelený, v době zralosti žlutý s nevýrazným červeným líčkem. Slupka je tlustá, hladká. Dužnina žlutobílá, nasládlá, jemné konzistence, šťavnatá. Plodnost středně brzká, dobrá a pravidelná. Sklízí se v polovině října, zraje v prosinci, skladovatelnost do února. Vysoká odolnost proti napadení houbovými chorobami a proti namrzání. Vhodná do teplejších a středních oblastí.

Manon - Německo, podzimní odrůda. Plod středně velký, žlutý s nevýrazným oranžovým líčkem, celokrajně rzivým. Dužnina žlutobílá, nasládlá, jemná, velmi šťavnatá, aromatická. Plodnost pozdní, střední a pravidelná. Sklízí se od poloviny září, zraje v říjnu, skladovatelnost 1 měsíc. Vysoká odolnost proti napadení strupovitostí. Odrůda pro přímý konzum, transport a konzervaci. Plody jsou méně vzhledné, ale mají kvalitní dužninu máslovité konzistence a kořenitě chuti. Je určena pro teplé a střední oblasti.

Milka - ČR, zimní odrůda. Plod středně velký, baňkovitého tvaru. Slupka je žlutozelená s růžovočerveným líčkem, tenká, hladká a lesklá. Dužnina je bílá, navinule sladká, křehká, šťavnatá a aromatická. Plodnost pozdnější, střední a pravidelná. Sklízí se od poloviny října, dozrává od listopadu, skladovatelnost do poloviny ledna. Střední odolnost proti namrzání květů i dřeva. Atraktivní plod s máslovitou konzistencí. Vhodná pro drobné pěstitele.

Broskvoň

Michaela - ČR. Plod velký, podlouhlý. Slupka mírně plstnatá, základní barva zelenavě žlutá, z větší části překrytá červeným rozmytým líčkem. Dužnina žlutá, bez vláken, navinule sladká, aromatická, výborné chuti, ulpívá středně na pecce. Plodnost brzká, velká a pravidelná. Dozrává 7 dnů před 'Redhaven'. Střední odolnost proti kadeřavosti broskvoň a nízkým teplotám. Raná žlutomasá odrůda s atraktivními plody, především pro přímý konzum. Vhodná do všech oblastí pro pěstování broskvoň.

Termina - křížení v USA, selekce v ČR. Plod velký, podlouhlý. Slupka plstnatá, základní barva zelenavě žlutá, překrytá z poloviny plodu červeným rozmytým líčkem. Dužnina žlutá, středně pevná, bez vláken, navinule sladká, dobrá, silně ulpívá na pecce. Plodnost velká, pravidelná. Dozrává 19 dnů před 'Redhaven'. Střední odolnost proti kadeřavosti, padlím broskvoňovým a nízkým teplotám.

Ing. Miloslav Richtř, ÚKZÚZ HOZ Želešice

Ještě máme léto, ale už poslední měsíc. Teplota se sníží průměrně o jeden stupeň a bude jako v červnu od 17,6 °C v nížinách až po 14,8 °C v 600 m n. m. Takovéto teploty vyhovují rozmnožování ze řízků a zakořeňování.

Ani teplota půdy se v srpnu moc nemění, na povrchu je kolem 20 - 22 °C a v jednom metru okolo 10 °C, teplota je rovnoměrná bez výrazných výkyvů.

Dešťových srážek bývá také dost, od 65 do 100 mm vodního sloupce podle nadmořské výšky (opravdu výjimečně byly roky 1997 a 2002 s následujícími povodněmi).

Délka dne se pomalu krátí koncem měsíce o víc než půl druhé hodiny na 13,3 hodiny a tak nám slunce dopřeje jen 220 hodin slunečního svitu což je 12 % celoročního úhrnu.

Srpen je pro ovocné dřeviny měsícem druhého prodloužujícího růstu. Ještě stále není pozdě na přerubování peckovin (slivoní, třešňů a višní) letními rouby za kůru, mají-li tyto dřeviny ještě mizu. Druhá miza se využívá i k očkování (jádroviny, peckoviny - broskvoně se očkují až naposled). Očkovance z července zkontrolujte a ty s neujatými očky přeočkejte. Stromům, které jsou přetíženy velkou úrodou ovoce, podkládejte větve podpěrami, aby se dřevo větví nepolámalo.

Mimo ostružin, malinoostružin a malin (odplozené výhony a nadbytečné nebo slabé výhony u všech těchto bobulovin odstraňte těsně u země) začínají zrát remontanťní jahody a aronie.

Pokračuje se ve sklizni letních odrůd jablek (např. DISCOVERY, MANTET), hrušek (např. CLAPPOVA, RADANA), broskví (např. RED-HAVEN, MORAVIA), meruněk (např. VELBORA, VESPRIMA) a višní (např. MORELA POZDNÍ), sklízí se pozdní odrůdy rybízu (HEINEMANUV POZDNÍ), renklódy (ALTHANOVA, ZELENÁ) a rané švestky (např. ČAČANSKÁ LEPTICA, WANGENHEIMOVA). Monilií napadené plody otrhávejte a likvidujte, podobně odstraňujte i opadané plody, které bývají nahnilé a červivé. Třešně a višně můžete hlouběji zmladit a koruny podle potřeby prosvětlit, u meruněk mimo suchých, či povadlých větví raději mnoho neřežte. Zásah řezem u broskvoní by měl sledovat zkrácení výhonů o měkkou část posledního přírůstku, což umožní dobré vyžrání ponechaných pupenů.

Vysazují se jahodníky - půda by měla být dobře zásobena humusem a živinami. Před výsadbou prohlédněte dobře sazenice, aby nebyly napadené roztočkem jahodníkovým (špatně rozvinuté, či pokroucené listy), nebo některými chorobami (houbové skvmitosti). Vysazené rostliny by měly mít srdéčko těsně nad zemí. Pro bezpečnější ujmoutí sazenic se doporučuje nastylka (rašelina, řezanka apod.) k zadržení vláhy, ale mulčovací materiál by neměl přikrýt vysazené rostliny. Vysazovat je možno i na zahradnické folie - docílíte tím větší ranosti a stabilizace úrody. Vysazené rostliny

vydatně zalijte a povadlou sadbu před výsadbou ponořte kořeny do vody na několik hodin v chladnu a stínu (sklad, sklep). Když objevíte na plodech známky čerstvé červivosti, stříkejte proti druhé generaci obalečů u jádrovín, slivoní a broskvoní přípravky ZOLONE, nebo SUMITHION SUPER, u zimních odrůd jablek lze použít i účinný MOSPILAN.

V srpnu se ještě sklízí česnek - u paličáků je pomůckou pro stanovení správné doby sklizně napřímení stočeného konce stvolu a žloutnutí listů a u nepaličáků stadium, kdy rostliny poléhají a žloutnou jim listy. Sklízí se i cibule - tu nechte po vytáhání ze země (není-li vlhké počasí) 2 týdny na zahrádce doschnout. Podle potřeby se probírá ledový salát, plodová a kořenová zelenina. Fazol by se zráním semen vyčerpával a proto sklízějte včas rovněž fazolové lusky.

Vyštipujte zálistky tyčkových rajčat a koncem měsíce zaštipněte vrchol, aby vám plody i na vrcholu stačily do prvních podzemních mrazíků uzrát. Při zalévání dejte pozor na to, abyste neovlhčili listy - tato vlhkost může napomoci napadení plísni bramborovou, objevíte-li na spodních listech příznaky chorob, tak je olamujte a likvidujte.

Při teplém a deštivém počasí včas ošetřete rostliny rajčat a brambor (pozdní odrůdy) proti plísni bramborové - KUPRIKOL (0,5%), objevíte-li na rostlinách okurek příznaky napadení plísni okurovou, použijte postřik přípravkem ALIETTE 80 WP. Příp. výskyt padlí na nati mrkve, či petržele, nebo na listech okurek je třeba likvidovat KARATHANEM (0,05%) a proti septoriové skvmitosti listů celeru použít za vlhka CHAMPION 50 WP (0,6%).

Košťalová zelenina uvitá pohnojení draselným hnojivem, které podpoří dokonalejší vývoj pevných hlávek a skladovatelnost. Pórek přihněte zeminou, aby vybělená část byla co největší. Čínské zelí z červencového výsevu je potřeba v srpnu vyjednotit, jinak je možné čínské i pekingské zelí až do poloviny srpna vysévat (nebo vysazovat).

Stále ještě můžete na uvolněné zeleninové záhony vysévat salát, špenát, či ředkvičku k pod-

zimní sklizni. Vysévají se i ozimé formy zelenin - hláv. kapusta, květák, cibule, salát pro přezimování. Koncem měsíce se doporučuje u růžičkové kapusty zaštipnout vrchol.

U okrasných rostlin využijte podobně jako u ovocných druhou mízu k očkování - např. růže, šeříky apod. Zvláště u růží pamatujte na příp. přeočkování keřů, u kterých se neujmula očka z červencového očkování. Zelenými řízků se v této době množí cypřišky, tuje, jalovce, dřívěšáky, pustoryly, skalníky, zimolezy, zlatice v pařeništi. Náročnější dřeviny - jako např. tis - vyžadují k zakořenění podmínky skleníkové množárny.

Tento měsíc je také vhodný na stříhání živých plotů z jehličnanů. Hřížít můžete vistárie, loubinec, brěčtan, zimolez.

Do konce měsíce je možné rovněž vysazovat, nebo přesazovat mladé jehličnany s kořenovým balem. Vysázené dřeviny chraňte proti vyvrácení kolíkem tak, abyste nepoškodili kořenový bal. Rostliny po vysazení rovněž dostatečně zalijte a proti nežádoucímu výparu stíněte, nebo obalte rostlinu plátnem.

Řízkovat můžete i fuchsie a pelargónie (řízků nechte jeden den zavadnout), růstové vrcholy fuchsii se doporučuje zaštipovat a tvořící se plody

včas odstraňovat. Z pokojových květin můžete ještě řízkovat např. filodendron, scindapsus - řízkům nechte vytvořit kořeny ve sklenici s vodou.

Sázejí se ocúny - květ je možno očekávat koncem září až začátkem října, šafrány se sázejí již na začátku měsíce. Bledulky, modřence a kosatečky je doporučeno v tuto dobu sázet do hl. 7 - 10 cm. Je vhodná doba i na vysazování narcisů - ty se mohou sázet po tulipánech, ale opačně (tulipány po narcisech) se to nedoporučuje. Přesazují se pivoňky - dejte pozor na hloubku výsadby (příliš hluboko vysázené nekvětou).

Trvalky můžete dělit a přesazovat po odkvětu. Ve druhé polovině měsíce se též na záhon vysazují některé dvouletky z červnového a červencového výsevu - sedmikrásky, pomněnky, macešky, náprstníky, zvonky a zimní fialy.

O trávník je nutné v tomto měsíci stále pečovat - pravidelný pokos, zálivka a přihnojení - na potlačení růstu dvouděložných plevelů chemickou cestou se používají herbicidy LONTREL 300, nebo STARANE 250 EC. Plevelé by měly mít dostatečně vyvinuté listy, po pokosu stříkejte ne dřív, než za týden. Je i vhodná doba na založení nového trávníku, výsev nezapomeňte pravidelně zalévat.

Mečíky na zahrádce

Mečíky na své zahradě pěstuje snad každý zahrádkář. Přesto že o jejich pěstování byla napsána již řada článků v časopise Zahrádkář i jinde, stále se setkáváme s řadou chyb, které pak způsobují neúspěchy v pěstování této oblíbené květiny. Uvedu desatero nejběžnějších chyb a nakonec se pokusím vyvrátit dva stále přetrvávající mýty okolo mečíků.

Příliš časná výsadba - hlízy mečíků je třeba sázet až do dostatečně prohřáté půdy (min. 10 °C), to je většinou až koncem dubna, nebo začátkem května. Sazení hlíz do studené půdy dramaticky zvyšuje jejich náchylnost k houbovým chorobám.

Příliš mělká výsadba - pro mečíky, stejně jako pro ostatní hlíznaté a cibulovité rostliny platí zásada, že mají být sázeny do hloubky rovnající se trojnásobku jejich průměru. Mečíky, které sázíme do lehčí půdy lze sázet i hlouběji, jinak se vyvracejí a zbytečně brzy květou.

Zálivka - zatím co v období růstu listů až do vytvoření květu potřebují mečíky maximum vody, po odkvětu již nezaléváme vůbec a bylo by ideální, aby ani nepršelo - pak sklízíme absolutně zdravé hlízy.

Hnojení - mečíky nesnášejí čerstvé hnojení chlévskou mrvou, ani zbytečné přihnojování dusíkatými hnojivy v průběhu vegetace., protože jsou náchylnější k chorobám.

Řez květů - důležitá je správná technika, kdy nožem prořízneme pouze květný stvol a ten mezi listy vykroučíme. Zachovalé listy pak umožní nárůst kvalitních hlíz a dostatek brutu pro pěstování v dalších letech.

Chemická ochrana - větší množství mečíků nelze dnes již pěstovat bez důkladné chemické ochrany. Naše půdy jsou již tak promořeny houbovými chorobami, že udržet zdravé hlízy bez chem. ochrany by byl zázrak. Stříkáme zásadně po období déle trvajících dešťů, při nichž riziko nákazy je největší. Postřiková jícna musí obsahovat fungicidy a insekticidy, které střídáme, aby se zabránilo vzniku rezistence, doporučuji ještě přidat plné listové hnojivo a smáčedlo. Na insekticidy se občas rádo zapomíná, ale trásněnky dokáží zlikvidovat jak květy, tak silně napadnout hlízy, mšice přenášejí virózy a tomu chce jistě každý zabránit.

Příliš brzká sklizeň - hlízy po odkvětu potřebují nejméně 4-6 týdnů dozrát.

Velkou chybou při sklizni je ponechávat na hlízy část stvolu - musí se zlomit těsně u hlízy.

Pomalé sušení při nízkých teplotách a špatné uskladnění - největší chybou je nechávat hlízy u kotle ústředního topení, kde bezpečně seschnou. Ani příliš vlhká místnost není vhodná. Po dostatečném usušení a očištění by se měly hlízy skladovat v bezmrazé místnosti při optimální teplotě 3 - 5 °C.

Pěstování z brutu - pokud se pěstují mečíky z brutu je nutná jeho předsetová úprava - bud

oloupání, nebo střídavé máčení po 20 dní před výsevem, jinak u některých odrůd vyklíčí pouze minimum.

Z přetrvávajících mýtů je třeba opravit hlavně zakořeněné přesvědčení řady zahrádkářů, že mečíky se mohou "vzájemně sprášit" a tím změnit barvu květů. Pokud pěstujeme mečíky vegetativním způsobem, a to dělá 99 % pěstitelů, barva se za normálních okolností nemůže změnit. Může k tomu dojít vlivem nějaké choroby - převážně virózy. Záměrná změna barev může vzniknout křížením, ale to se musí mečíky pěstovat ze semen a ne z hlíz, či brutů.

Další přetrvávající mylná domněnka je, že nejlepší květy vypěstujeme z největších hlíz. To platí u tulipánů, či lilii, ale u mečíků výstavní květy vypěstujeme z mladých středně velkých, pokud možno vysokých hlíz. Velké ploché hlízy již někdy začínají degenerovat a je vhodné je před výsadbou rozříznout na 2 - 3 části.

Pěstováním mečíků se zabývá v ČZS specializovaná organizace GLADIRIS, viz článek na str. 2.

MUDr. Josef Kříž

Ředkvička Masterred F1

Novinka sezóny 2002

Stále nově šlechtěné odrůdy zelenin jsou nesporným důkazem toho, že tradiční zeleniny nejsou na ústupu. Mezi novinky roku 2002 patřila i ředkvička Masterred F1.

Sytě červená barva, velké bulvy, jemná křehká velmi chutná dužnina, možnost celoročního pěstování, odolnost vůči chorobám, praskání i vybihání, to vše jí předurčuje na většinu zahrádek. Výsev osiva doporučujeme do lehčích půd s dostatkem živin. Osivo pro Vás připravili ve své zlaté řadě GOLDEN LINE, Semena Veleliby a.s.

Základní potřeby kosatců v zahradách

Při pěstování rostlin vždy vycházíme ze znalosti jejich životních podmínek v místě jejich původu v přírodě. Na ně pak navazují pěstitelské zásahy, které je mohou přivést do stavu, jakého by se dožily v přírodě, a nebo i silnějšího - což bývá často cílem pěstitelů.

Na přírodních stanovištích přežijí jen ti jedinci, kteří jsou schopni vyrovnat se s podmínkami prostředí. Z tohoto základu pak vyplývá hojnost nebo vzácnost v přírodě. Kosatce, s výjimkou kosatce žlutého (*Iris pseudacorus*), patří v evropské přírodě k vzácným až velmi vzácným rostlinám.

V zahradách přesto patří kosatce naopak k nejběžnějším perenám. Ty druhy a kultivary, které se běžně pěstují v našich podmínkách, mají většinou poměrně velkou životaschopnost. Pokud nejde vysloveně o podmínky neúnosné, mohou někdy vydržet bez ošetření i po několik desetiletí.

Světelné podmínky

Převážně většine druhů kosatců vyhovuje vysoká míra oslunění míst, kde rostou. Pokud se tedy nezaměříme na druhy se speciálními požadavky, ve kterých se odlišují od běžných druhů, vybereme pro ně vždy slunné místo. Většinou se vyrovnají i s místem, kde přímé sluneční záření nedopadá po celý den, ale zastínění rozhodně pro ně není nutné.

Kosatce jsou všeobecně konkurenčně slabé, snáší špatně zaplevelení. Pokud je plevel nepřesahuje svou velikostí, obvykle je nezahubí, ale samozřejmě ubírá kromě světla i živiny, a rostliny slábnou.

Vlhkostní podmínky

U různých druhů kosatců je vztah k půdní vláze velmi různý. Některým druhům bez kartáčků se daří na pokraji vod nebo na vlhkých lukách, jiné rostou na vyslunných stepních stráních a skalních terasách. Mezi těmi, které jsou běžné v našich zahradách, patří k první skupině kosatec žlutý a kosatec sibiřský, zatímco kosatce s kartáčky (prouzkem chlupů na vnějších okvětních lístcích) - Iris barbata - na trvale vlhkém místě mohou brzy vyhnout. Běžným kosatcům s kartáčky vyhovují nomální zahradní podmínky, závlivka je pro ně nutná jen po přesadbě a nebo v případě delšího období sucha.

Zemina

Hloubka zeminy - ta vždy souvisí s objemem kořenů silných rostlin. Kosatce využívají spíše povrchovou vrstvu. Zatímco u vzrůstnějších kosatců bez kartáčku rozhodně přesahuje 20 cm, kosatce s kartáčky (i ty nejvyšší) využívají jen povrchovou vrstvu, asi do 15-20 cm. Hlubší vrstvy jsou zde důležité spíše k udržování kapilarity.

Kvalita zeminy a hnojení - všechny kosatce jsou poměrně náročné na výživu, zejména ty rozměšší, které během krátké doby na jaře vytvářejí poměrně velký objem listů, květů a stonků. Nemají však tak velké požadavky, jako zelenina, naopak, obdobné dávky hnojiv mohou rostliny vážně poškodit. Vyhovuje jim dobře zpracovaná zahradní zemina s přirozeným kompostem a pozdější průběžné přihnojování plnými hnojivy.

Množství dusíku závisí na roční době: zatímco na jaře je pro ně potřebný, v druhé polovině roku ho omezíme. Naopak pro vyzrání pletiv před zimou je prospěšný draslík a fosfor.

Je však nutno připomenout, že hnojením nenahradíme špatnou půdní strukturu. Pokud se rostlinám nedaří v uléhavé zemině, nemusí to být nedostatkem výživy. Zde je na prvním místě nutnost kypřit povrch půdy, hnojivem můžeme zesláblým rostlinám v tomto případě uškodit.

Půdní reakce - pokud máme v zahradě běžné půdní poměry, nemusíme si s reakcí půdy dělat starosti. Ta je však důležitá u některých speciálních kultur, jako jsou japonské kosatce (*Iris kaempferi* - *I. ensata*), kde je nutná kromě trvalé půdní vlhkosti i mírně kyselá reakce. Přítomnost vápníku v půdě je ohrožuje.

Výsadba a přesadba

Pokud rostliny potřebují dělení nebo přenos na jiné místo, připomeneme si životní cyklus jejich předků v přírodě.

Plané kosatce s kartáčky rostou v oblastech s teplejším a sušším létem, než jaké máme v našich podmínkách. Zhruba měsíc po odkvětu se zpomaluje růst, zakládají se nové kořeny, a teprve v druhé polovině léta dochází k jejich plnému rozvoji. Loňské kořeny postupně zanikají. Toto období letního klidu, prováděné obměnou kořenů, je nejvhodnější k přesadbě.

Vyrýté rostliny rozdělíme podle potřeby na menší nebo větší oddělky. O velikosti rozhoduje poměr mezi hmotností oddenku a velikostí kořenového systému. Kosatce s kartáčky a s tlustšími oddenky je lépe dělit na jednotlivé nevětvené nebo - v případě slabších jedinců - zdvojené oddělky. U kosatců bez kartáčků, které mají oddenky podstatně slabší, a navíc obvykle jemnější kořenový systém, jich necháváme obvykle pohromadě tři až pět.

Kosatce jsou v příznivých podmínkách poměrně rychlé ve svém vývinu, již sám jejich vodorovný růstu oddenků naznačuje snahu o stálý posun nových částí rostlin. Zajišťují si tak samy částečnou obměnu kořenové sféry. Frekvence přesazování je závislá na skupině, do které naše rostliny patří. Chceme-li udržovat rostliny s kartáčky v optimálním stavu, přesazujeme je po třech letech. Kosatce bez kartáčků naopak při dobré údržbě můžeme nechat na místě dvakrát i třikrát déle. Po přesadbě se stabilizují daleko pomaleji, plné síly dosahují až za dva až tři roky.

Listy a kořeny se u kosatců, vzhledem k jejich důležitosti pro život rostlin, snažíme chránit po celou vegetační dobu. Jen při přesadbě zkracujeme obojí (přednostně ostrým nožem, nikoli nůžkami) na třetinu. Oddenkům je vhodné začistit případné lomné plochy.

Kosatce bez kartáčků přesazujeme spíše při nižších teplotách - na přelomu léta a podzimu a nebo v předjaří, vzhledem k citlivosti jejich kořenů na přeschnutí.

Po přesadbě mohou být rostliny zapuštěny do zeminy jen nepatrně více než byly původně před přesadbou. Zejména kosatce s kartáčky by mohly v těžší půdě trpět hnilobou, kosatce bez kartáčků lépe snášejí hlubší výsadbu.

Prom. biol. Milan Blažek

Nejčastější nemoci a škůdci kosatců

V kultuře jsou kosatce vystaveny chorobám a škůdcům často daleko více než volně v přírodě.

Nemoci

Z nemocí poškozují v některých oblastech kosatce s kartáčky na počátku vegetační doby infekce způsobené houbami rodu *Botrytis*, napá-

dající báze mladých výhonků. Vždy je zasažena nejrychleji rostoucí část - rozhraní listů a oddenku. Pomůže zalívka systémovým fungicidem (např. Fundazolem 50 WP, Previcurem N), avšak pokud víme, že je infekce v zahradě, musíme začít již po rozmrznutí půdy. Šedý kožich cizopasné plísně je totiž zjevně viditelný až na odumírajících pletivech, a to už je na záchranu napadené části oddenku pozdě. Většinou nám ale vždy zůstane část trsu, nebo i část napadeného oddenku, po další růst.

V létě jsou listy kosatců s kartáčky téměř všude postiženy jinou plísní, heterosporiem (*Heterosporium gracile*). Projevuje se hnědavými skvmami, které v případě silného výskytu vedou k odumírání větší části listových čepelí a tím k oslabení rostlin. Sám jejich život sice není ohrožen, ale podstatně se zhorší vzhled rostlin po odkvětu. Jako ochranu používáme i zde postřik fungicidy. Pokud jsme na jaře ošetřili rostliny proti botrytidě, heterosporium se projevuje nejen v menší míře, ale také později, až po skončení účinnosti ochranného prostředku.

Nechceme-li použít chemickou ochranu, můžeme odeřezávat napadené části listů. Jinak si ale musíme připomenout, že jakákoli redukce listové plochy oslabuje rostliny, a je odůvodněná jen při přesadbě, aby se tím snížila odpařovací plocha.

Další onemocnění jsou méně častá a nezpůsobují škody v tak velkém rozsahu. U kosatců s kartáčky je velmi rozšířená viróza, která je však natolik běžná, že se jí nevyhneme. Jejím přenosem na případně zdravé rostliny můžeme "napomoci" při odřezávání listů nožem, který jsme předtím použili na infikovaných rostlinách. Zdravé rostliny najdeme jen u semenáčů a mezi novinkami, vzhledem k tomu, že semenem se viróza, na rozdíl od vegetativního množení, nepřenáší.

U rostlin přehnojených dusíkem se v teplejších obdobích občas objeví bakteriální hniloba, zejména u zaplevelených nebo u přehoustých trsů kosatců s kartáčky. Na rozvoji infekce se podílí i vlhko. Vrcholová část oddenku a báze listů rozbřednou na žlutavou kaši s charakteristickým zápachem. Postup hniloby v oddenku se zastaví odstraněním změkklých pletiv a zpřístupněním vzduchu a slunečního záření na zbývající oddenek. Problémům se můžeme vyhnout střídavějším hnojením. Kosatce potřebují sice výživnou zeminu, ale rozhodně je neschůdné pěstovat jako košťaloviny.

Škůdci

Živočišní škůdci se podle našich zkušeností většinou nevyskytují v kalamitném množství a navíc opakovaně - kromě květů kosatcových, které žijí na vysokých kosatcích s kartáčky. Tento druh much trápil již dlouho pěstitele kosatců na jižní Moravě, v posledních letech je v některých zahradách velmi hojný již v mnoha oblastech.

Uprostřed listového vějíře, který se připravoval kvést, na listenech mladých květních stonků, najde-

me jeden nebo více drobných vpichů, pod kterými se velmi rychle vyvíjejí červovité larvy květlíků. Jsou škodlivé hlavně tím, že zničí podstatně víc než přímou konzumací: celá mladá poupata přeměňují v kašovitou hmotu, a tak ještě před začátkem kvetení zničí téměř všechny budoucí květy.

Vzhledem k utváření květenství je mechanické odstraňování napadených stonků možné jen jejich celkovým odstraněním.

Máme jen dvě možnosti: buď postřík listů na mladých stoncích již ve fázi, kdy vyrůstají uprostřed listového vějíře, systémovým insekticidem, anebo se přeorientovat na nízké a střední kosatce, které díky své ranosti předejdou samicí květlíky. Tato časová rezerva je však zcela spolehlivá jen u nízkých kosatců. Mezi postřiky je nutno vybírat insekticidy, pronikající do rostlinných pletiv (např. Antio, Basudin), nikoli kontaktní, které se k larvám nedostanou.

Nemoci a škůdci kosatců bez kartáčků nezpůsobují tak význačné škody. Dá se proti nim postupovat pomocí mechanického nebo chemického ošetření, podobně jako u popsaných vážnějších problémů. Ze škůdců se občas setkáme s masovým výskytem larev nosatců, které vyžírají dorůstající plody sibiřských kosatců.

Prom. biol. Milan Blažek

Nově povolené odrůdy

Jabloně

Biogolden - ČR, zimní odrůda. Plod středně velký, kulovitě kuželovitého tvaru, zelenožlutý, později žlutý. Dužnina žlutavá, sladká, křehké konzistence, středně šťavnatá, aromatická. Plodnost brzká, střední a pravidelná. Sklízí se v polovině října, zraje v prosinci, skladovat lze do února. Rezistentní proti napadení houbovými chorobami. Odrůda pro konzum, konzervaci a transport. Vhodná do středních a teplých oblastí.

Dolores - ČR, zimní odrůda. Plod středně velký, kulovitého tvaru, zelenožlutý, překrytý tmavě červeným rozmytým zbarvením. Dužnina je krémová, navinule sladká, jemné konzistence, šťavnatá a aromatická. Plodnost brzká, velká, nutná probírka. Sklízí se na přelomu srpna a září, zraje koncem září, skladovatelnost do ledna. Střední odolnost proti napadení padlím jabloňovým, rezistentní proti napadení strupovitostí. Pro přímý konzum i transport, bez nároků na chemickou ochranu.

Gold Bohemia - ČR, zimní odrůda. Plod velký, kulovitý, zelenožlutý, později žlutý bez krycího zbarvení. Dužnina žlutavá, sladká, středně šťavnatá a aromatická. Plodnost středně pozdní, střední, pravidelná. Sklízí se koncem září, nazrává ihned, skladovat lze do února. Střední odolnost proti strupovitosti.

Lordeta - ČR, zimní odrůda. Plod středně velký, podlouhle kuželovitý, zelenožlutý až žlutý, překrytý červeným žiháním. Dužnina je žlutavá, nasládlá,

jemné konzistence, šťavnatá a aromatická. Sklízí se na začátku října, zraje v listopadu, skladovatelnost do února. Střední odolnost proti napadení houbovými chorobami. Pro přímý konzum, konzervaci a transport. Vhodná do teplých a středních oblastí.

Mikra - ČR, zimní odrůda. Plod středně velký, podlouhle kuželovitého tvaru, zelenožlutý, překrytý rozmytou červení. Dužnina je žlutavá, nasládlá, jemné až měkké konzistence, středně šťavnatá. Sklízí se koncem září, zraje v listopadu, skladovatelnost do února. Střední odolnost proti napadení houbovými chorobami. Pro přímý konzum i konzervaci. Má zvýšené nároky na řez a chemickou ochranu. Vhodná do středních a teplých oblastí.

Nela - ČR, letní odrůda. Plod středně velký až velký, podlouhle kuželovitý, zelenožlutý, překrytý červeným žiháním. Slupka tenká. Dužnina krémová, navinule sladká, křehká, šťavnatá. Plodnost středně brzká, velmi dobrá, pravidelná s probírkou. Sklízí se v srpnu, skladovatelnost do září. Odolnost střední proti napadení padlím, proti strupovitosti rezistentní. Vhodná do všech oblastí, málo náročná na řez.

Red Jonaprince - Nizozemsko, letní odrůda. Plod středně velký, kulovitě kuželovitý, žlutý, celoplošně překrytý tmavou červení. Dužnina navinule sladká, s jemnou konzistencí, šťavnatá. Plodnost středně pozdní, velká, pravidelná s probírkou. Zraje v září, skladovat lze 1 měsíc. Nízká odolnost proti napadení houbovými chorobami. Zvýšené nároky na chemickou ochranu a letní řez. Vhodná do teplých a nejlepších středních oblastí.

Sparjon - ČR, zimní odrůda. Plod středně velký, ploše kulovitý, zelenavý, překrytý rozmytou tmavou červení. Dužnina je bílá, sladce navinulá, středně šťavnatá, aromatická. Plodnost brzká, střední, při probírce pravidelná. Sklízí se začátkem října, nazrává v listopadu, skladovat lze do března. Střední odolnost proti napadení houbovými chorobami. Nižší nároky na chemickou ochranu. Vhodná do teplých a středních oblastí.

Tezeza - ČR, zimní odrůda. Plod velký, široce kulovitě kuželovitého tvaru, bělavě zelený, překrytý rozmytou červení. Dužnina je bílá, sladce navinulá, tuhé konzistence, velmi šťavnatá. Plodnost brzká, střední, pravidelná. Sklízí se koncem září, zraje v prosinci, skladovatelnost do března. Netrpí houbovými chorobami.

Viktoría - ČR, zimní odrůda. Plod velký, ploše kulovitý, zelenožlutý, překrytý rozmytou purpurovou červení. Dužnina je krémová, navinule sladká, tuhé konzistence, šťavnatá a aromatická. Plodnost středně pozdní, střední, pravidelná. Sklízí se koncem září, zraje v listopadu, skladovatelnost do března. Vysoká odolnost proti napadení padlím, rezistentní proti strupovitosti. Pro konzum, konzervaci i transport. Vhodná do teplých a středních oblastí.

*Ing. Miloslav Richtr,
ÚKZÚZ HOZ Želešice*

ZÁŘÍ

Ponenáhlu končí vyhřívání na sluníčku, trochu naděje může být v babím létu. Průměrná teplota je necelých 14 °C v nížinách a v podhorských polohách jen něco přes 11 °C a bude dále klesat dosti rychle.

Půda je nyní na povrchu teplejší než ovzduší, má okolo 18 °C a v jednom metru je teplota jen o dva stupně nižší. Půdní teploty se začínají obracet - čím hlouběji tím bude tepleji.

Snižil se i objem dešťových srážek, v nížinách na 50 mm, ve vyšších polohách na 86 mm vodního sloupce. Náročnější rostliny musíme zavlažovat.

Den se výrazně zkrátil na 11,45 hodin a dostáváme se do období rovnodennosti. Také slunce svítí jen 150 až 190 hodin, což obnáší 10 % celoročního slunečního svitu.

Září je svými prvními dvěma dekádami posledním letním měsícem roku. Nemáte-li ještě vysázený jahodník, je možné ještě během měsíce sázet a zvláště v jeho druhé polovině využít proměnlivosti počasí a větší vlhkosti. Sazenice by ale měly být dobře vyvinuté. Sklízají se odrůdy měsíčního a remontantního jahodníku (např. LIDKA, OSTARA), remontantní maliny (např. ADA, MEDEA) a beztrnné ostružiny. U remontantních jahodníků ponechte na rostlinách koncem měsíce jen vyvinuté plody, stvolý s květy nebo poupaty vyštípněte, aby se rostliny nevysilovaly.

Až do poloviny měsíce můžete očkovat broskvoně na semenáček - zvláště v době vlhka bývá dostatek mízy. Rybíz je možné v této době řízkovat.

U maliníku odstraňte odplozené výhony (do poloviny měsíce), ponechané ošetřete fungicidem.

Sklízají se podzimní (ALKMENE, DESERT) a raně zimní (SPARTAN, SELENA apod.) odrůdy jablek, hrušky (DIANA, NELA), renklódy (ALTHANOVA, ZELENÁ), švestky (např. DOMÁCÍ, TULEU GRAS), pozdnější broskvoně (LEDNICKÁ ŽLUTÁ, MARTINA), pěstitel vinné révy začíná s vinobraním.

Včas si překontrolujte stav a pevnost žebříků, které budete pro sklizeň potřebovat, připravte si dostatek obalů na ovoce (přeppravky omyjte 5 % sodou) a překontrolujte stav skladovacích prostor.

Zjistíte-li u švestek výskyt šarky s nechutnými plody bez cukru, vykopejte strom i s kořeny a spalte, aby nedošlo k přenosu virózy na další stromy.

Červivé, či jinak poškozené plody, opadané pod stromy, posbírejte a odstraňujte co nejdříve. Sklízíte-li ovoce pomocí pytlíkového česáčku na tyči (tam, kde nelze použít žebřík), trhejte plody jednotlivě, jinak (při trhání více plodů najednou) může dojít k nežádoucím otlakům a následnému

hnutí při skladování. Při sklizni plodů rovněž odře-
závejte suché a polámané, nebo zasychající větve.

U vinné révy se během září dokončuje osečkovaní, aby se podpořilo dozrávání a vývoj hroznů. Po provedeném řezu révy stříkejte ještě proti padlí a perenospoře a tam, kde jsou potíže s hořkou pihovostí jablek, proveďte poslední ošetření KALKOSOLEM 25, nebo roztokem ledku vápenatého - vždy v koncentraci 1% 14 dnů před sklizní. K potlačení sazovitosti jablek stříkejte stromy s jablky SYLLITEM (0,2%) tři týdny před sklizní, nebo EUPARENem MULTI ve stejné koncentraci - stačí 10 dnů před sklizní.

Do poloviny měsíce je možné na uvolněné zeleninové záhony vysévat vhodné plodiny (hrách, lupina, vikev, hořčice apod.) na zelené hnojení. Vzešlý porost alespoň jednou týdně důkladně zalijte a v případě, že rostliny do doby rytí přerostou, tak je nejdříve posečte, nebo uválejte, aby se snadno zarýval.

Začátkem měsíce se pokračuje ve sklizni cibule (ze sazečky i ze semen). Sklízají se brambory - suché a přebrané, zbavené těch, které byly při sklizni mechanicky, nebo škůdci porušené, či napadené chorobami skladujte nejlépe ve vydezinfikovaných přepravkách. Skladovací teplota (nejlépe tmavý, větratelný sklep) by měla být zpočátku naskladnění brambor 10 - 15 °C, během skladování potom 3 - 5 °C, pod tuto hranici by teplota neměla klesnout.

Můžete ještě vysévat ředkvičky pro sklizeň v polovině října (ochrana proti dřepčíkům netkanou textilíí vám vytvoří rovněž příznivé mikroklima k růstu a vývoji rostlin). Též si můžete vysít kopr a špenát a záhon pro případ výskytu nepříznivého počasí překrýt foliovým krytem (pro svoji potřebu můžete některé rostliny nechat na záhonu dozrát a sklídit semena pro výsev v příštím roce). V září se rovněž vysazuje česnek, na stejné místo by měl přijít po sobě nejdříve po pěti letech. Nedoporučuje se ani

sázet česnek po cibuli, póru, po bramborách, nebo po rajčatech. Sadbu si raději nakupte v seriozních, osvědčených obchodech a v případě, že nemáte záruku zdravotního stavu, možte stroužky proti háďátku zhoubnému (SULKA) a proti houbovým chorobám (FUNDAZOL). Sadbu máčejte nejdříve v roztoku Sulky (5%) po dobu 6 - 12 hodin, potom ve Fundazolu (0,2%) 20 minut - opačný postup (nejdříve Fundazol a potom Sulka) se nedoporučuje. K výsadbě použijte jen největší stroužky z obvodu cibulí, sázejte do připravené půdy do hloubky 6 - 8 cm (řádky 25-30 cm, vzdálenost v řádku 8 cm). V případě, že v září nestihnete česnek zasázat, nebo vám to počasí neumožní, máte možnost ještě do poloviny října.

Sklízí se fazol na semeno a to takovým způsobem, že se celé rostliny uříznou těsně u země a s lusky se zavěšují na suchém, dobře větraném místě. Zde se ponechávají až do úplného uschnutí. Ozimý salát se vysévá do 10. září, špenát pro jamí potřebu do 15. září. Na přezimování si můžete vysít i semeno ozimého květáku (ARKTUR).

Do kořenáčků, či petrželových děrovaných nádob (petrželáků) přesaďte petržel (listovou i kořenovou) - do každého kořenáče natěsnejte co nejvíce rostlin (jako substrát postačí písčítá kompostovka). Do příchodu mrazů nechte osázené kořenáče a nádoby venku na zahrádce a zapusťte je do země až po okraj, důkladně zalijte. Rovněž zasaďte do kořenáčů pažitku a obě tyto zeleniny budete moci sklízet během celé zimy.

Na mrkvi se objevuje již druhá generace pochmumatky mrkvové a klade vajíčka (již od poloviny srpna). Proto je třeba včasné nakrytí netkanou textilí, abyste neměli červivou mrkev. Netkanou textilii ponechte rovněž do poloviny září na porostu póru, kde může škodit vrtalka pórová. Podrobněji si o tomto škůdci póru přečtěte na str. 23. Proti septorióze celerových listů pokračujte v ošetřování mědnatými fungicidy (KUPRIKOL 50, nebo CHAMPION 50 WP) v konc. 0,6 - 0,8 %.

V září se ještě vysazují dvouletky - macešky, hvozdíky, pomněnky, sedmikrásky, dělením trsů se rozmnožují a přesazují trvalky, (u nich odstraňujte průběžně odkvetlá květenství). Z cibulovin se v tomto měsíci vysazují nejdříve krokusy, ladoňky a narcisy, v polovině září lilie a koncem měsíce se ve výsadbě cibulovin na zahrádce pokračuje hyacinty a tulipány (ty snesou i říjnovou výsadbu). V září též vyryjte rané odrůdy mečíků a v suché větrané místnosti je nechte doschnout.

Růže prostříhejte a odstraňujte odkvetlé květy i s konci výhonů, odstraňujte též výhony plané, vyrůstající z podnože. Jehličnanům dopřejte koncem měsíce hodně závlivky, aby dobře přečkaly zimu. Začínají se sázet okrasné dřeviny. Nástup do květu u měsíčku pro příští rok urychlíte tak, že semeno již v druhé polovině září vysejete na záhon. Pokojové květiny z místa jejich letního pěstování přenašejte na zakryté verandy, či lodžie a nebo do skleníku - kaktusy a tučnolisté květiny jsou choulolistivé i na malé noční mrazíky - ty ukliďte nejdříve.

Pěstování révy vinné v zahrádkách

Réva vinná se v posledním období rozšiřuje na většinu našich zahrad a zahrádek i ve zdánlivě nevinařských oblastech. Směřuje k tomu i celkové oteplování klimatu u nás v posledních letech. Tím se stává více pěstitelských oblastí příznivých pro pěstování révy vinné.

Réva vinná je teplomilná dřevina, která má zároveň ráda větší příkon slunečního záření. Odrůdy révy vinné se proto vybírají především na základě teplotní požadavků, které každá odrůda potřebuje, aby kvalitně dozrála. Výběr odrůdy do nevinařských oblastí by měl být zaměřen především na odrůdy velmi rané, rané, středně rané, ale nikoliv na odrůdy pozdní, které by za těchto podmínek nedozrály. Druhým důležitým kritériem výběru odrůd je odolnost k zimním mrazům. Do nevinařských oblastí se musíme proto soustředit zejména na pěstování odrůd s vyšší mrazuodolností. Odol-

nost k zimním mrazům lze samozřejmě ovlivnit i agrotechnikou ve vinici. Mezi ovlivňující faktory patří řez révy vinné, a to zejména počet plodných oček ponechaných na keři. Není vhodné u velmi plodných odrůd, jako jsou Modrý Portugal, Müller Thurgau, Zweigeltrebe, ponechávat na jednom keři třeba 20 plodných oček. Sklizeň na těchto keřích by odčerpala velké množství živin, révový keř by vytvářel méně zásobních látek a byl by citlivý na poškození zimními mrazy. Odolnost k zimním mrazům může zvyšovat i pěstování révy vinné na vysokých tvarech s větší zásobou starého dřeva, vhodné je zejména pěstování na pergolách. Odolnost k zimním mrazům u révy vinné může výrazně ovlivnit i hnojení, a to zejména hnojení dusíkem. Keře přehnojené dusíkem jsou citlivější na poškození zimními mrazy.

V následující tabulce jsou uvedeny odrůdy, které je vhodné doporučit k zahrádkářskému pěstování, včetně využití, barvy bobule, doby dozrávání ve vinařských oblastech a doby dozrávání v nevinařských oblastech (uvedeno jako od - do).

Odrůda	Využití	Barva bobule	Doba dozrávání
Irsai Oliver	mošťová-stolní	žlutá	poslední dekáda srpna - polovina září
Panonia kincse	stolní	žlutá	začátek září - polovina září
Chrupka bílá	stolní	žlutozelená	začátek září - poslední dekáda září
Chrupka červená	stolní	červeně-růžová	začátek září - poslední dekáda září
Diamant	stolní	žlutá	začátek září - polovina září
Julski biser	stolní	žlutá	první dekáda září - konec září
Olšava	stolní	modrá	první dekáda září - konec září
Pola	stolní	modrá	první dekáda září - konec září
Vitra	stolní	červeně-modrá	první dekáda září - konec září
Muškat moravský	mošťová	žlutá	první dekáda září - konec září
Müller Thurgau	mošťová	žlutozelená	polovina září - začátek října
Veltlínské červené rané	mošťová	červená	první dekáda září - konec září
Modrý Portugal	mošťová	modrá	polovina září - začátek října
Zweigeltrebe	mošťová	modrá	poslední dekáda září - polovina října
Svatovavřínecké	mošťová	modrá	poslední dekáda září - polovina října

Tabulka uvádí alespoň některé odrůdy vhodné pro pěstování v zahradách u malopěstitelů. Všechny uvedené odrůdy patří do skupiny "evropské révy" a to znamená mimo jiné, že všechny tyto odrůdy jsou citlivé na houbové choroby a vyžadují ochranu proti houbovým chorobám révy vinné. Nelze předpokládat, že pokud pěstují révu vinnou v nevinářské oblasti nemohou se u mě rozšířit houbové choroby u révy vinné. Z přednášek u zahrádkářů v nevinářských oblastech mám zkušenost, že vždy přinesou na určení všechny tři nejvíce rozšířené choroby u révy vinné - plíseň révo- vou, padlí révové a plíseň šedou.

Abychom omezili použití chemických postřiků na minimum je potřeba, aby se pěstitel zajímal o prvotní příznaky těchto chorob, možnosti jejich rozvoje a optimální termíny pro ošetření. Při plných a neustále doplňovaných znalostech o houbových chorobách můžeme vystačit se 3-7 chemickými ošetřeními v závislosti na ročníku.

I v našem registrovaném sortimentu se začínají objevovat tzv. "interspecifické odrůdy". Tyto odrůdy vznikly mezdruhovým křížením s využitím amerických a asijských botanických rév, které jsou nositeli odolnosti k houbovým chorobám a mrazuodolnosti.

Nelze však nikterak předpokládat, že tuto odrůdu vysadím a při minimální péči budu velmi brzy sklízet pěkné hrozny. I tato skupina odrůd vyžaduje provádění ochrany proti houbovým chorobám u révy vinné. Může se vyskytnout rok, kdy nemusíme provádět vůbec žádný postřik, ale i rok kdy provedeme postřiky 3, většinou v závislosti na počasí a infekčním tlaku houbových chorob.

V další části bych se krátce zmínil o nákupu sazenic. Každá kvalitní révová sazenice by měla mít dobře vyztáhlé, houbovými chorobami nepoškozený výhon a 3-5 dobře vyvinuté hlavní kořeny.

Vhodné je nakupovat sazenice opatřené zelenou visačkou ÚKZÚZ, která znamená, že sazenice byla kontrolována na kvalitu sazenice a pravost odrůdy.

Vhodnější je opatřovat si sazenice již v podzimním období a uložit si je doma ve sklepě do jamy výsadby, nebo je ještě na podzim vysadit, pokud není zamrzlá půda. Na podzim bývá většinou větší výběr sazenic, než v období dubna a května.

Půdu pro výsadbu révy vinné je vhodné obohatit kompostem, zahradnickým substrátem, případně vyhnojit hnojem. Musíme rostlině zabezpečit dostatek živin a příznivé podmínky pro počáteční růst. Za optimálních podmínek můžeme vypěstovat kvalitní rostlinu už v roce výsadby bez výraznějšího ovlivnění kvality rostliny. Pokud nám réva vinná velmi dobře roste již v roce výsadby, spočítáme si požadovanou výšku kmínku (např. 70 cm) a požadovaný krátký tažen (40 cm) a rostlinu můžeme po 110 cm dosažené výšce zakrátit a tím podpořit vyztváření jednoletého dřeva a kvalitní přezimování mladého révového keře. Ing. Pavel Pavloušek, Zahradnická fakulta MZLU, Lednice na Moravě

Bylinné pivoňky na zahradě

Pivoňky potřebují pro svůj dobrý růst a hojně kvetení nutně vegetační klid - nejen zimní, ale i letní odpočinek. To platí pro všechny pivoňky, liší se pouze délkou klidového období podle původu jednotlivých druhů.

V našich středoevropských podmínkách se pivoňkám daří poměrně dobře a i pivoňky z jižnějších oblastí se celkem dobře přizpůsobují našemu delšímu a drsnějšímu zimnímu období.

Pivoňky bychom vždy měli sázet na volné, nezastíněné plochy, protože spíše snesou přisušek, než málo slunce, které nutně potřebují, aby dobře kvetly. Půda by měla být hluboká, výživná, slabě kyselá.

lá až neutrální (pH 5,6-7). Pivoňky se přesazují v době letního útlumu, v druhé polovině srpna až začátkem září, kdy se už zakládají nové pupeny, ze kterých příští rok vyrostou nové stonky. Pozemek, na který chceme pivoňky sázet, by měl být dobře vyhnojen. Můžeme použít i nezetelý hnůj, který však zapravíme do země už na podzim (rok před sázením pivoňek), aby se přes zimu ještě dobře rozležel. Další roky po výsadbě pivoňky přihnojujeme vždy na jaře kombinovanými hnojivy (NPK, Cererit apod.). Dobře ošetřované pivoňky vydrží na jednom stanovišti až deset let ale i déle, pokud není pozemek zaplevelen a pokud ho systematicky přihnojujeme a není-li zamořen některou z chorob nebo živočišnými škůdci.

Pivoňky sázíme do země tak, aby nejvýše položené pupeny, založené pro příští rok, byly asi 2 až 3 cm pod povrchem. Hlouběji vsazené pivoňky by špatně kvetly, mělčeji vsazené by mohly vymrznout. Pokud mají přesazované rostliny ještě stonky s listy, pak jim je seřežeme k zemi, ale tak, abychom nepoškodili založené pupeny (kupované sazenice pivoňek většinou již stonky seřezané mají).

Odstraňování stonků před zimou je lepší i u pivoňek, které zůstávají v záhonech, jinak rostliny přes zimu rozklesnou k zemi a na jaře se tlející zbytky rostlin hůře odstraňují. Na podzim však počkáme s jejich seřezáním až do doby, kdy jsou zhnědlé a přestávají tvořit novou hmotu. Pokud nechceme, aby se nám rostliny zbytečně vysilovaly tvorbou semen, je dobré květy hned po odkvětu odstříhnout. Na jaře před rozkvětem je potřeba trsy pivoňek vyvazovat, protože se většina kultivarů pod tíží svých květů rozvaluje. V řadě okrasných zahrad, mají pro pivoňky kovové obruče, které buď jen samostatně na rostlinu vytahují, nebo jsou opatřeny nožičkami a dávají se na jaře k rašícím rostlinám.

Množení

Hlavní způsob množení je vegetativní - dělením. Rostliny se ztlustlými kořeny rozdělíme tak, aby na každém oddělu byl nejméně jeden pupen, ze kterého příští rok vyrazí nový stonek. Nejvhodnější termín k takovému rozdělení trsu je shodný s termínem přesadby, tedy konec srpna do poloviny až konce září.

Dřevité pivoňky lze vegetativně množit roubováním na kořeny *P. lactiflora*.

Dalším způsobem je množení generativní - semeny. U kulturních pivoňek je tento způsob množení vhodný jedině tehdy, nezáleží-li nám na tom, že nám ze semene vyroste pivoňka, která se s mateřskou rostlinou nebude úplně shodovat - nebo spíše naopak - chceme-li získat nové typy květů, případně celých rostlin.

Nejčastější nemoci a škůdci

Nemocem je vždy nejlépe předcházet. Především si musíme dát pozor při nákupu rostlin, aby-

chom kupovali rostliny zdravé. Také musíme vybrat vhodný pozemek, aby třeba přílišnou zamokřeností nedával příležitost k rozvoji některých houbových onemocnění. Případně můžeme preventivně pozemek i rostliny před sázením dezinfikovat. Pozemek s vysazenými rostlinami udržujeme čistý od plevele. Na podzim odstraňujeme staré stonky a pokud je půda příliš ulehlá a těžká, je dobré ji občas kyplením trochu provzdušnit. Pokud se nám na rostlinách přece jen objeví příznaky nemoci, je dobré poradit se s fytopatologem.

Asi nejnebezpečnějším a zároveň poměrně častým onemocněním pivoňek je botrytida. Je to onemocnění způsobené houbou *Botrytis paeoniae* nebo *Botrytis cinerea*, projevující se obvykle vadnutím a následně zhnědnutím mladých výhonků. U starších rostlin infekce většinou napadá přízemní části stonků, které uhnívají. Postižená místa bývají pokryta šedavým plísňovým povlakem. Zahnědlá bývají i poupata.

Napadené části rostlin je třeba ihned odstraňovat a rostliny následně ošetřit fungicidními prostředky. Rostliny je nutno prohlédnout již na jaře během rašení, a ošetření provést co nejdříve. Případně je dobré fungicidní závlakou ošetřit preventivně všechny rostliny, aby se nemoc nešířila.

Dalším nebezpečným houbovým onemocněním pivoňek je infekce, způsobená houbou *Cladosporium paeoniae*. Projevuje se tmavě červenohnědými protáhlými pruhy na stoncích a červenými skvmami, také většinou ve tvaru proužků, na vnější straně korunních lístků (červené skvmy na korunních lístcích mají i některé většinou bílé nebo růžové kvetoucí kultivary pivoňky bělokvěté, což je znakem kultivaru, nikoli onemocnění). Rostlina bývá při tomto onemocnění celkově oslabena, má drobné neduživé květy, případně přestává kvést vůbec. Takto nemocné rostliny ošetřujeme podobně jako v předchozím případě, a to co nejrychleji, a obdobnými fungicidními přípravky.

Hnědými skvmami na stoncích a listech se projevuje onemocnění způsobené bakterií *Septoria paeoniae*. Toto onemocnění je zvláště nebezpečné a podléhá karanténním opatřením.

Z živočišných škůdců můžeme jmenovat například *Meloidogyne* spp. (hádátka), parazitující na kořenech a způsobující deformaci hlavních ztlustlých kořenů.

Dalším škůdcem je *Hepialus lupulinus* (hrotnokřídlec zahradní). Jeho malé světlé housenky žijí v půdě a vykusují kořeny a pupeny, rostliny vadnou a následně mohou uhynout.

Živočišné škůdce, žijící v půdě, odhalíme těžko, pokud nebudeme rostlinu například přesazovat. Na nadzemních částech rostliny totiž není většinou po dlouhou dobu vidět žádné poškození. Jak ošetřit napadenou rostlinu a případně i dezinfikovat okolní půdu je lépe se poradit s fytopatologem, protože insekticidní přípravky jsou většinou jedova-

té i pro člověka a je potřeba zachovávat maximální opatnost.

Virové onemocnění se projevuje zkadeřením listů nebo žlutou mozaikou na listech. Pokud máme jistotu, že jde skutečně o virózu, nezbývá než odstranit napadené rostliny, aby se onemocnění dále nešířilo a případně i zeminu, která byla v bezprostředním styku s kořeny.

Chemické přípravky k ošetření rostlin se stále mění a vyvíjejí, stejně rychle jako se jim přizpůsobují patogenní činitelé. Proto je nutné se vždy u konkrétního případu onemocnění poradit s fytopatologem.

Nemocí a škůdců pivoňek je samozřejmě více.

Ing. Uljana Blažková

Rychlení cibulovin

Rychlení je jakési oklamání přírody, kdy vytvoříme uměle dříve v roce lepší teplotní podmínky pro růst a kvetení. To jde poměrně lehce, totiž bývá s náhradou světla. U našich venkovních cibulnatých květin je však třeba navíc rostlinu oklamat i tím, že se předtím napodobuje zima. Pro kvetení je to nutné. Rozhodně tedy nelze cibule skladovat v teple v sáčku do března a pak vysadit; je-li tedy ještě co. Nabízet v obchodě na jaře suché tulipány je krajně neseřízní.

Čím je blíž k jaru, tím se vše rychleji, pochopitelně, lépe. Zahradkáři nemají k dispozici prostory s přesně regulovanou teplotou, a tak se musí spokojit s pozdějšími termíny kvetení, tedy většinou v únoru až dubnu.

Nejlépe se pro rychlení hodí první jamí drobné cibuloviny, k nimž počítáme sněženky, bledule, ladoňky, ladoničky i modřence a hliznaté krokusy. U těchto rostlin jde pouze o mírné přirychlení. Kupodivu, i když jsou náročné na pěstování, rychlit jdou dobře hyacinty. Po nich bych zařadil tulipány ze skupin Jednoduché rané, Triumph. Vysoké Darwin hybridy jsou vhodné pro řez. Botanické tulipány se otevírají jen na slunci. Z dalších běžných cibulovin je nejvíce potíží s narcisy - lze doporučit žlutou odrůdu 'Carlton'.

Pro velmi raná rychlení jsou propracovány postupy časné sklizně s následně přísně dodržovanými teplotami označované jako preparace. U pozdního rychlení ovšem docela vystačíme se zdravými v obvyklé době sklizenými cibulemi. Vybereme si ovšem cibule větší velikosti, aby měly dostatek zásobních látek. U tulipánů a narcisů je vhodná velikost taková, aby průměr cibule byl alespoň 3 cm. Tvar přitom musí být víceméně kulatý, nikoliv plochá šupinka. Hyacinty by měly mít průměr 5 cm.

Vhodná doba pro zahájení příprav k rychlení je září. Nejlépe do umělohmotných kulatých kontejnerů vysazujeme cibulky mělce tak, aby jim vyčnívaly špičky. Půda musí být lehká, tedy s větším podívkem písku, rašeliny, případně perlitu. Tulipány

vypadají lépe ve skupinkách. Tři cibule umístíme do kulatého kontejneru o průměru 10 cm, Pro 3 narcisy volíme průměr trochu větší, asi 12 cm. Hyacinty se často rychle jednotlivě v nádobě o průměru 9 cm. Někdy dokonce i ve sklenici tak, aby kořinky sahaly do vody. Drobné jamí cibuloviny sázíme také alespoň po pěti, kontejner stačí o průměru 8 cm. Můžeme si ovšem osázet i celý truhlík několika druhy. Nádobu zapustíme do půdy a přikryjeme tak, aby se nepřehřivaly. Nejlepší je nevytápěný skleník, fóliovník nebo pařeniště. Venku je někdy těžké je v pravý čas pod sněhem najít a uvolnit.

Cibule během podzimu dobře zakoření. V prosinci můžeme již nanést do tepla drobné cibuloviny, v lednu hyacinty a modřence, v únoru tulipány a začátkem března narcisy. Nejprve nádoby očistíme, opatříme miskami a umístíme do teploty 10 až 12 °C, asi za dva týdny postupně zvyšujeme na 16 až 18 °C. Vyšší teploty, málo světla a suchý vzduch vedou k vytahování do výšky, pokřivení, květy jsou deformované nebo se poupata neotevrou a papírovatěji. Pouze u hyacintů se někdy nasazují zpočátku tmavé komouty, pokud se požadují dlouhé květní stvolky nad listy. Doba od nanesení do místnosti po rozkvet je 3 až 6 týdnů. Již rozkvetlé nádoby můžeme umístit v časném jaru i venku a ukryvat je jen při mrazech.

Zvláště u hyacintů by byla škoda cibule po odkvětu vyhodit. Musíme ovšem je zvolna otužovat. Teprve koncem dubna je přenášáme ven a vysadíme poněkud hlouběji do volné půdy. Po zaschnutí cibulky sklídíme. Budou ovšem menší a dva roky po sobě je do rychlení nedáváme.

RNDr. Jiří Žlebčik, VÚOZ Průhonice

Červená pórková cibulka

S nástupem příznivců zdravé výživy se i u nás začínají pěstovat "orientální" zeleniny. Křížením cibule sibiřské, orientálního červeného póru a medvědího česneku vznikla červená pórková cibulka. Křížením zahradního póru, čínské pažitky a cibule zimní bílá pórková cibulka. Jsou nenáročné, víceleté a mrazuvzdorné. Dobře rostou na záhonech, ve větších květináčích, truhlících a okrasných korytech. Dají se i rychlit.

Obsahují značné množství tělu prospěšných látek a hlavně až 150 mg vitamínu C ve 100 g zelené hmoty. Látky v nich obsažené podporují i činnost srdce, jater a slinivky břišní. Podporují především trávení tuků a vylučování cukrů. Pročišťují ledviny a močové cesty. Snižují hladinu cholesterolu, vysoký krevní tlak, brání tvorbě sráženin. Červená česneková cibulka se dá využívat i jako preventce proti arterioskleróze a srdečnímu infarktu. Je i výborným podpůrným prostředkem při léčbě angíny, nachlazení, chřipky, revma a otoků. V Asii se využívá i jako pohlavní stimulant, afrodisiakum. Bílá pórková cibulka nadrždí žlučník.

Jsou vhodné i na diety. Používáme je podobně jako naťovou cibulku, pažitku nebo pórek. Červená forma má příjemnou česnekovou příchut', bílá v sobě spojuje vyváženou chuť pažitky, póru a zimní cibule.

Jsou výborné do zeleninových salátů, tvarohových pomazánek, omelet, na pizzu, do rizot, nudlových nákyků, omáček, polévek a "čínských" jídel. Dají se mrazit i konzervovat.

Semena vyséváme do řádků vzdálených asi 25 centimetrů, do poloviny září. V hloubce asi 1 centimetr, ve vlhké půdě a při teplotě nad 10 stupňů vyklíčí do měsíce. Po vzejití rostlinky protrháme (rozpíchneme) na vzdálenost asi 5 centimetrů. Do květináče, truhlíku, skleníku atd., je vyséváme hustěji a celoročně. V bytě u prosluněného okna je hnojíme (kávovou lžičku hnojiva Super na květináč) jakmile stvolý začnou mírně žloutnout.

Jaroslav Našinec,
AEV-VS

Nově povolené odrůdy

Angrešt

Dekor - ČR. Plod velký, elipsovitý. Slupka je v konzumní zralosti středně tlustá, barvy zelené s bílým nádechem, bez ojínění, slabě ochmýřená (plstnatá), bez žlaznatých trichomů. Chuť je průměrná, sladkokyselá. Plodnost brzká, velká a pravidelná. Zraje ve 2. - 3. týdnu července, poměrně stejnoměrně. Střední odolnost proti napadení americkým padlím angreštovým a proti napadení antraknózou. Vhodná do větších výsadeb i na malé zahrádky.

Invicta - Anglie. Plod středně velký, elipsovitý. Slupka je tenká, žlutozelená, slabě ojíněná, téměř lysá. Výraznost nervatury je střední. Chuť je sladce navinulá. Plodnost velká, pravidelná. Zraje v 1. - 2. týdnu července. Vysoká odolnost proti napadení americkým padlím angreštovým. Stolní i konzervářská, pěstitelsky nenáročná odrůda.

Matys - ČR. Plod středně velký až velký, lahvicovitý. Slupka je tenká, vínově červená, středně ojíněná, lysá, se středně výraznou nervaturou. Chuť je sladce navinulá, aromatická, velmi dobrá. Plodnost velká, pravidelná. Zraje ve 3. týdnu července. Střední odolnost proti napadení americkým padlím angreštovým. Nevhodná jsou suchá stanoviště. Vyniká kvalitou a atraktivností plodů.

Rixanta - Německo. Plod středně velký, kulovitý. Slupka je středně tlustá, žlutá až žlutozelená, bez ojínění, slabě ochmýřená. Výraznost nervatury je střední až silná. Chuť je sladce navinulá. Zraje v 1. - 2. týdnu července. Vysoká odolnost proti napadení americkým padlím angreštovým. Stolní i konzervářské zpracování.

Rokula - Německo. Plod středně velký, elipsovitý. Slupka je tenká silně ojíněná, bez ochmýření,

bez žlaznatých trichomů. Výraznost nervatury je slabá. Chuť je nakyslá, aromatická. Plodnost střední, pravidelná. Zraje ve 3. - 4. týdnu července. Vysoká odolnost proti napadení americkým padlím angreštovým. Stolní i konzervářské zpracování.

Rolonda - Německo. Plod středně velký, elipsovitý. Slupka je středně tlustá, tmavě červená, v plné zralosti až hnědofialová, středně ojíněná, středně ochmýřená, bez žlaznatých trichomů. Výraznost nervatury je slabá. Chuť je nakyslá, aromatická. Plodnost velká, pravidelná. Zraje ve 3. - 4. týdnu července. Vysoká odolnost proti napadení americkým padlím angreštovým.

Maliník

Fertödi zamatos - Maďarsko. Plod střední až velký, tupě kuželovitý až kulovitý, červené barvy, lesklý. Chuť je sladce navinulá, aromatická. Plodnost střední až velká, kolísá podle klimatických a povětmostních podmínek v době přezimování, jamiho růstu a dozrávání plodů. Zraje od konce června do 2. dekády července. Vysoká odolnost proti napadení virovými a fytoplazmatickými chorobami, střední proti odumírání výhonů i napadení plísní šedou.

Rybíz černý

Triton - Švédsko. Hrozen je delší, stopka středně dlouhá. Bobule jsou středně velké, ploše kulovité, slupka středně pevná. Chuť je sladkokyselá, aromatická. Plodnost střední až velká a pravidelná. Zraje v 1. - 2. týdnu července. Vysoká odolnost proti napadení americkým padlím angreštovým i rzí vejmutkovou. Vyniká dobrým zdravotním stavem. Vhodná pro velkovýrobu i drobné pěstitele. Lze pěstovat v nížinách i podhorských a horských oblastech.

Tritana - Švédsko. Hrozen je delší, stopka středně dlouhá. Bobule jsou velké, ploše kulovité, slupka pevná. Chuť je sladkokyselá, aromatická. Plodnost velká a pravidelná. Zraje ve 2. až 3. týdnu července. Vysoká odolnost proti napadení americkým padlím angreštovým a rzí vejmutkovou. Vyniká dobrým zdravotním stavem. Vhodná pro velkovýrobu i drobné pěstitele. Lze pěstovat v nížinách i podhorských a horských oblastech.

Rybíz červený

Rovada - Holandsko. Hrozen je velmi dlouhý, hustě osazen bobulemi. Střápana i stopka jsou středně tlusté a dlouhé. Bobule jsou středně velké až velké, ploše kulovité, tmavě červené, pevné. Chuť je sladkokyselá, aromatická. Plodnost velká, pravidelná. Zraje v 3.- 4. týdnu července. Střední odolnost proti napadení antraknózou.

Ing. Miloslav Richtř, ÚKZÚZ HOZ Želešice

ŘÍJEN

Vyrovnané počasí minulých dvou - tří měsíců se stává vzpomínkou, proměnlivost je téměř aprílová, navíc dlouhodobá. Průměrná teplota je už pod 9 °C v nížinách a v 600 m n. m. jen 6 °C.

Klesá i teplota půdy na povrchu, na konci října je jen 7 °C, ta s hloubkou stoupá - ve 20 cm je 7 °C, v 60 cm přes 9 °C a v jednom metru je stále teplo - 12 °C. Tyto podmínky jsou ideální pro zakořeňování nově vysazených stromků a keřů, neváhejte ani s teplomilnými meruňkami a broskvoněmi.

Dešťových srážek je také málo, od 47 mm v nižších polohách po 76 mm v nadmořské výšce 800 m. Slunce je stále skromnější, nad obzorem je jen 10 hodin a z toho svítí na zem 100 až 115 hodin což je pouhých 6 % celoročního úhrnu.

Říjen dává svojí proměnlivostí počasí každému najevo, že je již opravdový podzim. Pokračuje se ve sklizni jaderovin - zimní odrůdy jablek (TOPAZ, GOLDEN DELICIOUS ap.), hrušní (DICOLOR, LUCASOVA ap.). Pěstovaných odrůd jaderovin je velké množství a každá odrůda má svoji správnou sklizňovou zralost, ze které při sklizni vycházejte. Od poloviny října se mohou sklízet kdoule - správný termín sklízě je tehdy, když začnou opadávat.

Sklízejte nejlépe za sucha citlivým oddělením plodu od plodonoše. Od vyrosení plodů na hromadách venku se již upustilo, neboť takto ošetřené plody neměly i přes lepší vzhled (lepší vybarvení) tak dlouhou skladovatelnost a bylo u nich pozorováno větší napadení houbovými chorobami na skládce. Ovoce je doporučeno sklízet se stopkou a ve vydenzifikovaných obalech ukládat do chladných, větraných prostor, odkud je budete přenášet na zimní uskladnění. Pro uskladnění vyberte jen kvalitní plody, ostatní zpracujte podle potřeby.

Skladovací prostory zimního uskladnění ovoce by měly být vydesinfikovány (vysířeny), jak již bylo uvedeno v radách červencového kalendária, sklad by neměl promrznout (teplota při zimním skladování by měla být 2 - 4 °C, na jaře okolo 6 °C, maximálně 8 °C), vzdušná vlhkost by měla být dostatečně vysoká (80 - 90 %). Ovoce neskladujte společně s bramborami, ani se zeleninou.

Po sklizni přihnojte ovocné rostliny kompostem, nebo umělými jednosložkovými hnojivy (draselná a fosforečná), půdu okolo keřů a stromků bobulovin mělce zkyprěte a odplevelte. Odplozené výhony maliníku a ostružiníku odstraňte. Na kmenech slivoní obnovte lepové pásy, které zabraňují píďalce podzimní vylézt do koruny, stromy peckovin zbavte moniliozních plodů a kmeny jaderovin lepenkových pásů (likvidací zničíte zde ukrytá stadia škodlivého hmyzu).

V druhé polovině měsíce začínají ovocné školky s prodejem ovocných stromků a pěstitelé doplňují zahrádku výsadbou dalších ovocných dřevin. Nejšetnější způsob výsadby by byl tzv. "ze země do země", ale to nám nákup ve školce neumožňuje. Proto je doporučeno nakoupenou sadbu (stromky

a keře) před vlastní výsadbou ponořit na 1 den do vody. Na optimální délku upravte kořeny i nadzemní část, při výsadbě stromek fixujte k opěrnému kůlu, jehož část, která bude v zemi, jste předem impregnovali opálením. Při výsadbě dbejte na to, aby místo štěpování zůstalo volně nad zemí. Nemáte-li u zahrádky oplocení, obalte kmínek pleťtívem, nebo podobným chráničem proti ohryzu zvířít. Vysazené stromky a keře důkladně zalijte. Ovocnou sadbu můžete sázet až do konce listopadu. Výsadbu broskvoní na definitivní stanoviště odložte až na jaro, na podzim koupené stromky na zahrádce založte do země. Podobně postupujte u sadby vinné révy, ořešáků, kdouloní a ostružiníku - počkejte až na jaro.

Koncem měsíce se provádí postřik proti vlnatce krvavé (ZOLONE, SUMITHION SUPER, při větším výskytu MOSPILAN). V místech výskytu hřzců obalte kořenovou soustavu košem z pletiva, které po vysazení bude svojí manžetou vyčnívat nad zem.

Je hlavní období sklízě košťálové (zelí na skladování a zelí kruhárenské bílé i červené se sklízí již začátkem měsíce), ale i listové zeleniny. Vlhké počasí měsíce je příznivé pro dorůstání kořenů a proto se sklizni kořenové zeleniny počkejte do konce měsíce. Sklidte letní pórek a dokončete sklizeň plodové zeleniny. Rajčata, která by již nedozrála (nevybarvená) můžete použít na zpracování do čalamád. Kořenovou zeleninu sklízějte za sucha, aby kořeny byly suché. Nať odstraňujte, aby kořeny nevadly. Poškozené kořeny vyberte pro blízkou spotřebu, skladujte pouze zdravé, neporušené kořeny. Ty skladujte ve větraném chladném sklepě, nejlépe ve vlhkém písku. Mrkev na delší skladování je dobré umístit do krechtů, zakrytých zeminou, pouze kořeny k brzké potřebě dávejte do sklepa. Kořeny nedávejte do igelitových sáčků, kde by vám tato zelenina shnila.

Část potřeby zeleniny pro kuchyňskou přípravu naložte očištěné a upravené do mrazáku, nadbytek zelí nakrouhejte a naložte do nádob ke kysání.

V říjnu přicházejí již ranní mrazíky. Nespotřebovali-li jste řapakatý celer ze zahrádky do nástupu mrazu, založte jej ve sklepě. Čekanka salátová

snese mráz do -6 °C a proto se doporučuje při hrozcím poklesu na tuto kritickou hranici rostliny sklídit i s kořeny, odstranit vnější listy a založit do písku ve sklepech - při dobrých skladovacích podmínkách vám zde vydrží do ledna. Kadeřávek nechte několikrát přejít mrazem v noci (získá na chuti), naopak kedluben (pro zimní využití) musíte sklídit dříve, než jej noční mráz ohrozí. Bulvy se skladují nejlépe v krechtech z hlíny, při skladování ve sklepech ukládejte bulvy i s kořeny do vlhké země, či písku.

Salát na přezimování (např. HUMIL) ze zářijového výsevu vysazujte již v první polovině října - nejlépe do brázd 10 cm hlubokých, aby byly rostliny ochráněny před zimními větry. Koncem měsíce se vyrývá křen, protože ze zmrzlé půdy by nešel dobývat. Kořeny k uskladnění se zakládají do vlhkého písku ve sklepech. I když černý kořen a petržel snesou mráz, sklíďte tyto zeleniny již rovněž koncem října, neboť byste měli také problémy s dobýváním. Také celer sklíďte před příchodem mrazu a bulvy zakrečtujte, nebo uložte v chladném sklepech. Ozimé odrůdy póruku (ELEFANT, POLLUX) snesou pokles teplot i pod -15 °C.

Růžičková kapusta, o které se traduje názor na téměř největší mrazuvzdornost mezi zeleninami, má i odrůdy (např. KARPO), které je třeba sklídit již koncem října, zatímco např. známá ZÁVITKA zimu vydrží.

Před mrazem je potřebné také chránit zářijové výsevy mrkve nejlépe dvojitou vrstvou chvojí. Před mrazem je nutné rovněž sklídit papriky a rajčata z fóliáku a skleníku, zatímco se může zde pod sklem salát, cibule na zeleno, či ředkvička vysévat po celý říjen a ještě o vánocích si na čerstvé zelenině pochutnávat.

Říjen je rovněž měsícem výsadby okrasných dřevin, stálezelené a jehličnany je možné vysazovat do konce měsíce. Vysazují se též opadavé list-

náče na tvarované živé ploty, při požadavku na širší živý plot se vysazují 2 řady těchto dřevin. Na osázení pergol některými druhy popínavých rostlin a na vytvoření rostlinné stěny z těchto pnoucích rostlin je v tomto měsíci také vhodná doba - loubinec, loniceira.

V tomto období se řízkují fuchsie, řízkovance muškátů ze září přesazujte a příp. zaštipujte (při dosáhnutí výšky 10 cm), na rozřízkování můžete použít i balkonové květiny, které z jejich letního stanoviště uklízíte a odnášíte na přezimování. Řízky rododendronů, které jste nařízkovali začátkem léta a nyní mají kořeny, sázejte do pařeníště. Z popínavých rostlin, které setrvávají přes zimu na konstrukci a které nyní vyvazujete, můžete odebírat zimní řízky. Také mladé výhony pnoucích růží vyvazujte ke konstrukci, staré výhony, na nichž byly květy zakratte aspoň na 5 cm od hlavního stonku a rostliny prořežte, u keřových růží proveďte celkové zakrácení o cca 1/3 a nakopčení.

Můžete sázet keřové i stromkové růže - u keřových sázejte tak hluboko, aby místo očkování bylo dostatečně zakryté zeminou. Přichází také doba ošetření vodních ploch na zahrádce - jezírko vyčistěte a napněte přes něj síť, aby do něho nepadalo listí a jiné zbytky vegetace. U chryzantém vyštipujte přebytečná poupata, u košatých typů střední poupě pro dobré rozvětvení. Rostlinám, choulostivým na namrznutí připravte zakrytí u země (plamének), ale i nad zemí (např. vistárie). Cibule a hlízky cibulovin a hlíznatých květin vybírejte z půdy - mečíky, dosny, hlíznaté begonie - a nechte je doschnout na dobře větraném a bezmrazém místě, potom uložte na místa, vhodná k přezimování. Trvalky přihnojte kompostem a husté, nebo staré trsy rozdělte. Choulostivější druhy mobilní zeleně, které byly přes léto umístěné na zahrádce, také uklíďte.

Základní zásady pro pěstitele růží

Výběr stanoviště

Půda a klima mají velký vliv na růst, tvorbu květů a zdraví. Růže potřebují světlo, vzduch a slunce. Daří se jim v půdě provzdušněné a bohaté na živiny. Nejvhodnější je písčitolinitá, humózní půda.

Příprava stanoviště

Půdu připravíme alespoň 3 měsíce před výsadbou - odstraníme kořeny vytrvalých plevelů. Do půdy zapravujeme organickou hmotu, kompost, dmy, zelené hnojení (peluška, bob, hrách, řepka, hořčice aj.), abychom zeminu obohatili o živiny. Poté necháme půdu usadit a vyžrát.

Nákup růží a jeho zásady

Prodávají se jak sazenice prostokořenné, tak kontejnerované. Kvalita vždy musí odpovídat pří-

slušné normě. U první jakostní třídy musí mít sazenice nejméně 3 normálně vyvinuté jednoleté výhony alespoň 20 cm dlouhé, a nepoškozené kořeny. Druhé postačují 2 vyvinuté výhony. Keře růží sázíme co nejdříve po vydobytí ze školky. Pokud byly sazenice již delší dobu vyryté, musíme je nechat přes noc celé ponořené ve vodě. Kořeny je nutné chránit před vyschnutím, a to i v době, kdy se sazenicemi pracujeme.

Doba a způsob výsadby

Keřové růže vysazujeme v období od října do dubna, pokud půda není rozbahnělá nebo zamrzlá. Podzimní výsadba bývá nejlépeší. Nadzemní část i kořeny mímě zakrátíme, odstraníme poškozené části a sázíme do jamky tak, aby bylo štěpování na kořenovém krčku 5 cm pod úrovní záhonu. Volné kořeny prospeme zeminou promíchanou s kom-

postem. Půdu přihmeme, přišlápneme, zalijeme a po vsáknutí vody znovu doplníme zeminou. Stromkové růže raději sázíme až na jaře, nejprve před výsadbou zatlučeme dřevěný kolík. Opora musí sahát asi 5 cm do korunky. Růže vysazujeme šikmo od kolíku tak, aby zbytek starého výhonu užitečného ve školce směřoval vně kolíku. To je důležité pro ohýbání na zazimování.

Zazimování

Starší výsadby keřových velkokvětých a mnohokvětých růží na zimu zakrátíme asi o 1/3 a přihmeme 20 - 30 cm kompostu. Choulostivější růže kryjeme chvojím. U mladých stromkových růží ohýbáme kmíněk přes zbytek starého výhonu, každý rok stejným směrem, ohnutou korunku zasypeme, zajistíme proti nadzvednutí kolíky tak, aby místo očkování bylo 10 - 15 cm hluboko. Kmíněk obalíme jutovinou, papírem nebo chvojím. Přes starší stromkové růže po svázání větví natáhneme pytlovinu nebo papír, jímž otomáme i kmíněk, nepoužíváme však folii, která se na slunci přehřívá.

Jarní ošetření a řez

V březnu nebo začátkem dubna zeminu rozhrábneme a odstraníme namrzlé (zhnědlá dřeva), slabé, polámané a křížící se výhony. Řez provádíme asi 5 - 8 cm nad očkem. Homí očko má směřovat ven z keře. Pokud jsme růže neviděli v době vegetace, řídíme se zásadou, že velkokvětým růžím ponecháme 2 - 6 oček, přičemž slabé výhony zakrátíme více a silné méně. Mnohokvěté růže - polyantky - tvarujeme s cílem získat pěkný zapojený porost. Ponecháme jim 3 - 8 oček v závislosti na odrůdě a stavu rostliny. Pnoucí a sadové růže v podstatě jamí řez nevyžadují, na jaře pouze odstraníme suché a namrzlé výhony. Hlavní řez u pnoucích růží přichází v úvahu až po odkvětu, kdy jde vlastně o průklest u starších exemplářů. Totéž platí u sadových a botanických růží. Po 5 až 6 letech popínavé, sadové a botanické druhy prosvětlujeme a zmlazujeme. Při zmlazování vyřežeme nejstarší části až u země nebo v rozvětvení. Čerstvě vysazené růže řežeme až u země, tj. na 1 - 3 očka.

Hnojení

Růže hnojíme zjara po odhmutí zeminy a řezu. Nejvhodnější je plné hnojivo, např. Cererit v dávce 70 g/m². V červnu a červenci přihnojujeme na list formou kapalného hnojiva asi po 10 dnech (Vegaflor). Na podzim můžeme hnojit síranem draselným a superfosfátem - vždy 30 g/m². V prvním roce po výsadbě růže obvykle nehnojíme průmyslovými hnojivy.

Ošetření během vegetace

Udržujeme pozemek v bezplevelném stavu a nakypřený povrch půdy. Nutná je závlhka přibližně 30 l/m². U sadových, pokrývných a pnoucích růží, kde nepočítáme s přihmíváním, nastýláme hrubší, drenou borovou nebo smrkovou kůru či sekanou trávu ve vrstvě 10 cm. Během vegetace

odstraňujeme odkvetlé květy ještě před opadnutím korunních plátků seřiznutím nad nejbližším listem se zdravým očkem. Odstraňujeme případné výhonky podnože.

Choroby a škůdci

Dobře ošetřované růže jsou odolnější proti napadení škůdci a chorobami. Dbáme na vyrovnanou výživu, včasnou, dostatečnou závlhku, dobrý fyzikální stav půdy a udržujeme záhony bezplevelné. Odstraňujeme rostliny, které projevují příznaky viróz, neboť se mohou stát zdrojem nákazy zdravých rostlin.

Nejčastější choroby

Černá skvmitost se projevuje od července až do podzimu, kdy se objevuje stále více. Na listech se tvoří hnědé až fialové černé skvmy, často žluté orámované. U některých odrůd zůstávají na listech, u jiných napadené listy velmi rychle opadávají. Intenzita napadení závisí na průběhu počasí. Během vegetace odstraňujeme z rostlin i půdy nemocné listy. Pozor - nezaléváme na list pozdě večer. Doporučené přípravky: Baycor 25 WP - 0,15%, Dithane M45 - 0,3%, Syllit 65 - 0,1%, Kuprikol 50 - 0,5%, Novozir MN 80 - 0,3%.

Padlí růžové vytváří na listech zejména mladých výhonů bělavý až šedobílý moučnatý povlak. Šíří se od června. Výhony zakrňují, rostlina slábne. Houba přezimuje ve spadném listí i v pupenech na větvích. Likvidujeme napadené části rostliny a při větším výskytu použijeme postřík přípravky např.: Baycor 25 WP - 0,15%, Saprol - 0,125%, Rubigan 12 EC - 0,05%, Sulka - 1%. Výsledek se projeví po třech až čtyřech postřicích.

Nejčastější škůdci

Mšice v době množení pokrývají hlavně konce výhonů a poupata. Šíří se zejména v období sucha a teplého počasí. Vedle sání vylučují cukematu a lepkavou šťávu, která znesnadňuje asimilaci a láká mravence. Doporučené přípravky: Pirimor DP nebo DG - 0,075%.

Pilatky a pilatěnky jsou vosičky, které koncem května a června kladou vajíčka na okraj listu nebo řapíku. Vylíhlé larvy způsobují zavinování listů nebo do nich vykusují otvory. Některé druhy pronikají do dřevě větviček, vytváří v nich chodbičky a způsobují vadnutí. Přezimují jako kukly v půdě. Pokud škůdce objevíme, odstraňujeme poškozené listy a prodrávavé výhony až na zdravé dřevo.

Žlabatka růžová je vosička, která nabodává větvičky, kam klade vajíčka. Larvy vylučují dráždivé látky vyvolávající bujení okolních pletiv. Vznikají tzv. háčky, které z růží odstraňujeme.

Na růžích se mohou vyskytovat i jiné choroby a škůdci. Nažloutlé skvmy na listech způsobují svilušky (Omite 57 E - 0,1%), poupata ničí plíseň šedá (Euparen - 0,25%), původcem hnědých kopečků na větvích je pučlice (kopečky odstraňujeme řezem).

*Ing. Dagmar Maixnerová,
Rozarium Flora Olomouc*

Množení jiřinek

Jiřinky patří k hlíznatým květinám, které se snadno množí. Pokud máme tyto květiny v oblibě, můžeme si celkem jednoduše namnožit oblíbené odrůdy, které se nám líbí. K dispozici máme dvě hlavní metody vegetativního množení.

Chceme-li získat 3-5 nových jedinců ze shluku hlíz budeme provádět dělení shluku hlíz. Tato metoda předpokládá, že musíme hlízy včas přimět k rašení. V únoru nebo počátkem března hlízy položíme do vhodných přepravek. Ty jsme předtím vyložili nepropustnou fólií a vrstvou hrubého písku jako drenáže. Na vrstvu asi 3 cm kompostu pokládáme jednotlivé shluky hlíz. Po položení zasypeme kompostem tak, aby pouze část hlíz (koncová) byla zasypána a místo, kde hlíza přechází ve stonk - tzv. krček, bylo nad zemínou. Lehce zavlažíme a necháme na místě, kde je teplota vyšší než 13 až 15 °C. Místo může být i v tmavé místnosti.

Hlízy sledujeme a jakmile se objeví rašící očka, dáme přepravky do světlejší místnosti, kde sledujeme postup rašení. Důležité je zvolit správnou teplotu, aby výhonky příliš rychle nenarůstaly. Potom si můžeme vybrat dvě možné cesty. Buď budeme hlízy dělit ihned a předpěstujeme je ve vhodných nádobách (záleží na velikosti bulviček) nebo počkáme a budeme hlízy dělit až před výsadbou (v druhé polovině dubna).

Abý nám jiřinky dělaly radost a dobře kvetly, musíme vysazovat pouze jednotlivé bulvičky, kde jsou již výhonky nebo narašená očka. Dělení některých shluků hlíz je jednoduché - prostě se opatrně rozplétají, odstraňují se odumřelé kořeny a zbytek loňského stonku. Mnohdy však nezbyde nic jiného než brutálně obrovský shluk rozřezat na výsadby schopné části. Nebojte se toho, budete příjemně překvapeni, jak vám i malé hlízky s výhonky v průběhu vegetace pokvetou.

Množení řízkováním

Pokud potřebujeme více jedinců od odrůdy než bylo výše uvedeno, zvolíme postup množení bylinnými řízků. Postup začneme v okamžiku, kdy jsme v kapitole u dělení hlíz snižovali teplotu u narašených hlíz. Nejlépe se množí ve skleníku na množámě. Není to však podmínkou. Hlízy při vyšší teplotě rychle raší a během krátké doby vyrůstají na světle silné mladé výhonky. Musíme si připravit truhlík se substrátem, do kterého budeme řízky píchat. Nejvhodnější je sterilní sklářský písek nebo Perlit, každý však může zkusit i jiné substráty. Základním požadavkem je však, aby substrát neobsahoval plísně. Do truhlíku dáme slabou vrstvičku rašeliny (řízkovance lépe koření) a asi 3-5 cm vysokou vrstvu sterilního substrátu.

Výhonky by měly být 5-8 cm vysoké a odřezáváme je nejlépe ostrým nožem, který desinfikujeme před každým řezem v lihovém roztoku. Můžeme řezat buď s malým kouskem stonku (patka) nebo řežeme asi o 3-5 mm nad přechodem řízku a mateř-

ské rostliny (to tehdy, chceme-li získat více řízků). Spodní (řeznou) část řízku namočíme do vhodného stimulantu (osvědčil se pudr AS-1) a vsadíme do tužkou vyhloubeného lůžka v substrátu.

Vždy po vysazení řádku řízkovanců (asi 2-3 cm od sebe v řádku) jemně zalijeme, aby se substrát spojil na povrchu.

Po skončení denního řízkování umístíme truhlík do teplého a světlého místa. Pro první týden řízky stíníme např. hedvábným papírem. Důležitá je teplota a vlhkost. Teplotu substrátu se snažíme držet asi na 17-18 °C. Teplota v místnosti nebo na množámě stačí 15-18 °C. Jemně přestříkujeme vodou při zalívce. Osvědčilo se i použití Previcuru k první zalívce po sazení.

O tom, že řízky kořeny se přesvědčíme, když rostlinky dostávají sytě zelenou barvu (asi za 14 dní). U každé odrůdy však může postup zakořeňování být trochu jiný.

Jakmile se přesvědčíme, že jsou vytvořeny dobré kořeny u řízkovanců (asi po 2-3 týdnech), začínáme řízkovance hmkovat a převádět na nižší teplotu. Nejvhodnější jsou vakuové vyfukované krychlové kontejnerky asi 6-8 cm široké. Nejlépe se nahmkovaným řízkovancům daří ve studeném pařeništi, kde je otužujeme. V květnu před výsadbou na stanoviště je vhodné odstranit vegetační vrchol - získáme kompaktní a odolné rostliny, které brzy a hojně pokvetou.

Ing. Jan Dvořák, SZO ČZS Dagla

Exotické ovoce NASHI

Vedle mezidruhových hybridů bobulovin - malinostružiník a Josta se setkáme v prodejnách s ovocem asijského mezidruhového křížence hrušni s označením **NASHI**, někdy též jako **hrušeň jablková**.

Jak je patrné i z obrázku na obálce, blíží se tvarově plod při celkovém pohledu jablku, ale některými dalšími znaky v detailu (kališní jamka, drsnost slupky apod.) se blíží hrušce, konzistencí dužniny a šťávou opět částečně jablku.

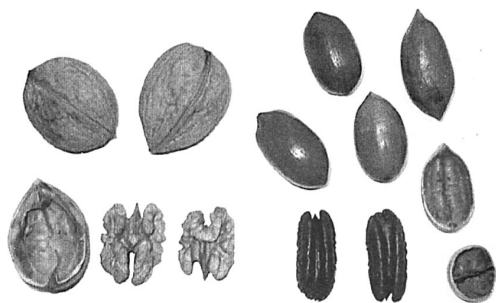
Jako výchozí druhy byly použity ke křížení hrušeň čínská, hrušeň ussurijská a hrušeň bílá čínská. Strom vyniká některými pěstitelsky výhodnými vlastnostmi, je nenáročný na stanoviště, není choulostivý na mraz a netrpí houbovými chorobami.

Proto je možné pěstovat tohoto hybrida i v našich podmínkách, čehož již někteří zahrádkáři využili. Podnož se doporučuje spíše silněji vzrůstná. Sklízí se v září, rané odrůdy lze trhat již v srpnu, skladovatelnost po sklizni je asi měsíc. Chuť je zajímavá, exotická, dužnina šťavnatá a sladká, během dozrávání se mění od svěží přes chuť kdoule až po téměř rumovou příchutí. Může si tedy pěstitel od jedné odrůdy ochutnat během léta několik exotických chutí. Mimo přímého konzumu je možné ovoce pro jeho vysoký obsah cukru použít i na výrobu pálenky, jejíž chuť ocení každý labužník.

Ing. Josef Nejedlo, odb. oddělení ČZS

Ořechovec pekanový

V Evropě se pěstuje ořešák královský - *Juglans regia*, který pěstují i ve Spojených státech amerických, kde však není původním druhem. Jeho původ vyjadřují Američané v jeho názvu - např. anglický ořech, nebo karpatský ořech. V USA je domácí druh ořechovec illinojský, *Carya illinoensis* (syn. *Carya olivaeformis*), označovaný jako PECAN (čti pekan), jehož strom je od stromu u nás pěstovaného ořešáku mnohými znaky odlišný. PECAN je rozšířen v Mexiku a v USA od 25. po 40. rovnoběžku, kde se nacházejí pecany jednak v původních porostech a také pecany prošlechtěné. Některé odolnější pecany rostou severněji, až po 50. rovnoběžku, ale pouze jako okrasné stromy bez plodnosti.

Plody ořešáku - vlevo a pecanu - vpravo.

Ořechovce (pecany) vyžadují teplé polohy, i když některé odrůdy s kratší vegetační dobou snášejí pokles teplot až na $-28\text{ }^{\circ}\text{C}$. Ve srovnání s ořešákem je ořechovec náročnější na vláhu a to především v prvním roce po výsadbě. Pokud není pekan po výsadbě často a pravidelně zaléván, bývá zakořenění nejisté. Ušlechtilé odrůdy se roubují na semenné pecanové podnože. Pecan dorůstá podobných rozměrů jako ořešák, ale jeho koruna je řídká. Ořešák má kůru na kmene dlouhou hladkou, zatímco u pecanu se již v mládí rozpraskává a zdršťuje. Dřevo jednoletých výhonů pecanů nemá dřeň přehrádkovanou, ale je vyplněno dřevní souvislou. Kůra jednoletých výhonů má světlé, výrazné lenticely. Vrcholové pupeny postrádají obalové šupiny a jsou zakončeny drobnými anomálními lístečky, tzv. nahými pupeny. Listy jsou dlouhé 45 - 55 cm lichospešené s počtem 13 - 15 lístků s pilovitým okrajem. Jednotlivé lístky jsou 10 - 17 cm dlouhé a 4 - 5 cm široké s výraznou špičkou. Největší rozdíl v porovnání s ořešákem je

patrný z obrázku plodů. Plody jsou kryty zelenou slupkou (rubinou), která při dozrávání puká na 4 chlopně. Z nich vypadáva ořech podobný žaludu. Skořápka prošlechtěných odrůd je tenká, má barvu světle hnědou až tmavěji hnědou, nebo červenohnědou v různých odstínech. Barva skořápky a tvar ořechu jsou typickými znaky jednotlivých odrůd ořechovců. Jádro ořechu pecanu má dvě dělohy, z nichž každá má dvě podélné rýhy. Slupka jádra je tenká v barvě světle žluté, nebo světle hnědé až po tmavší odstíny a nemá svíravou chuť, jako slupka ořechu královského. Jádro ořechovce pekanového je sladké, chutí připomíná jádro lískového oříšku a obsahuje hodně tuku - u některých odrůd (např. COLBY) až 72 %. Z toho důvodu nelze jádra ořechů pekanových dlouhodobě skladovat, neboť po vánocích může tuk v jádrech žluknout.

Jádra je možné konzervovat např. mražením. S plody ořechovce pekanového se můžeme setkat v období vánočních svátků, kdy jsou do Evropy dováženy. V roce 1989 byl do naší republiky dovezen ořechovec ve 4 odrůdách: STARKING HARDY GIANT, COLBY, STARK SURECROP, MAJOR. Tyto odrůdy mají kratší vegetační dobu a vyznačují se vyšší odolností proti zimním mrazům. Do roku 2002 v našich podmínkách zatím nekvetly a nezaplodily.

Jaroslav Matejsek

Nově povolené odrůdy

Ořešák vlašský

Bohumil - ČR. Plod velmi velký, vejčitý. Skořápka je tenká, středně silně zvrásněná, uzavřená. Jádro je velmi velké, hnědé barvy, vyplňuje celou skořápku, má sladkou, aromatickou chuť. Plodnost brzká, velká a téměř pravidelná. Zraje ve 4. týdnů září. Střední odolnost stromu i květu proti mrazu, k jamám mrazům nízká odolnost.

Vilém - ČR. Plod velký, široce lichoběžníkový, skořápka je středně tlustá, uzavřená. Jádro je velké, světle hnědé barvy a nasládlé aromatické chuti. Plodnost brzká, velká a téměř pravidelná. Zraje v 1. týdnů října. Odolnost proti napadení houbovými chorobami vysoká, proti mrazu ve dřevě i květu střední.

Sychrov - ČR. Plod střední, oválný. Skořápka polopapírová, téměř hladká. Luštitelnost jádra je dobrá. Jádro středně velké, dobře vyplňuje celou skořápku, osmení je kamínově červené, ve špičce zpravidla růžové. Chuť sladká, lahodná, velmi dobrá. Plodnost střední až velká, pravidelná. Dozrává ve 2.- 3. týdnů září. Vysoká odolnost proti nízkým teplotám ve dřevě, ve květu střední.

Ing. Miloslav Ríchtr, ÚKZÚZ HOZ Želešice

LISTOPAD

Listopadem končí podzim, bývá z toho dušičková a mlhová nálada. Také průměrné teploty poklesnou na 4,3 °C v nížinách a pod 2 °C ve vyšších polohách.

Také půdní teplota klesá v průměru o tři stupně, takže na konci listopadu je na povrchu jen 2,2 °C a v 60 cm 6,5 °C, ale v jednom metru ještě 8,2 °C, využijte toho k vysazování.

Vodních srážek, někdy již i sněhových není mnoho - od 36 do 68 mm vodního sloupce, ale bláta je z nich nadbytek, protože nic nechce vysychat.

Délka dne se ještě o něco zkrátila na 8,25 hodin a sluneční svit je doslova chudý, jen okolo 50 hodin, to je pouhé 3 % z celoročního úhmu.

Listopad svým chladnějším, vlhčím počasím umožňuje na zahrádce přesazovat ovocné stromky - např. jádroviny můžete vysazovat až do zámrazu. Vysazujete-li maliník, seřízněte výhony hned po výsadbě (na 30 cm). Tímto zásahem budete aktivovat pupeny u kořenů k tomu, aby rostliny na jaře vyrašily v nové pruty.

Z révových keřů se sklízají poslední hrozny pozdních odrůd. Půda se po sklizni u keřů kypří, keře můžete přikrýt zemí, nebo kompostem. Všechno spadané listí shrabte a uklíďte, neboť poskytuje zimní úkryt škůdcům a může být infikováno spórami houbových chorob. Chorobami napadené listí se likviduje ohněm, ostatní je možné zkompostovat s dalším materiálem, bohatším na dusík (spadané listí obsahuje dusíku velmi málo a proto se současně do kompostu přidává rohovina, nebo močovina).

Po opadu listů na zahrádce se používá také tzv. podzimní asanační postřik KUPRIKOLEM (0,6%). Při tomto zásahu se postříkují stromy, keře a opadané listí na zemi. Larvy vlnatky kvavě se na přezimování stěhují ke kořenům stromů - proto k patám stromů nasypete prachové vápno, které tyto larvy hubí. Kontrolujte lepové pásy proti píďalkám a v případě, že lep již přestává lepit, tak jej obnovte.

Ovocné stromy pohnojte kompostem mlčným zapraveným do půdy, u mělce kořenících (meruňky, broskvoně, či jádroviny na typových podnožích) však velmi opatrně, abyste nepoškodili kořeny. U nově vysazených stromků a mladých rostlin nahraňte půdu a kompost ke kmínkům a ponechte takto do jara. U bobulovin se osvědčilo mulčování půdy různou organickou hmotou (odřezky dřeva, hobliny, sláma, listí). Tato hmota se nastýlá buď přímo v surovém stavu, nebo po zkompostování, kdy se využije uvolnění živin současně k hnojení.

Dosud nesklizenou mrkev urychleně sklíďte, jakož i příp. celer a kořenovou petržel, které vám ze října zůstaly ještě v půdě. Po očištění kořenů a zbavení listů můžete tyto zeleniny ukládat do písku ve sklepech. Černý kořen nastelte ochrannou vrstvou (listí, nebo hnůj) do výše 20 cm. Pro zvýšení izolační schopnosti této vrstvy nastýlaný

materiál načechejte. Po tomto opatření můžete sklízet podle potřeby i v zimě. Před silnými mrazy založte ze zahrádky do sklepa čínské zelí. Uvolněné záhony po sklizni vyčistěte od rostlinných zbytků a plevelů a hluboko zryjte. Podle možností rozvezte na zryté záhony kompost.

Na zahrádce vám zůstávají v zemi zimní odrůdy růžičkové kapusty, hlávkové kapusty (ARKTA), kadeřávek, salát, česnek. Hrozí-li holomrazy, je dobré tyto rostliny chránit listím, chvojí, nebo slamatým hnojem. Ke konci měsíce založte v pařeňšti, nebo ve sklepech pór a na rychlení si připravte rebarboru. Rostlinu rebarbory po vytyčení z půdy i s balem (když již jí odumřou listy) uskladněte přechodně na chladném místě (stodola apod.). Kořeny chraňte proti vyschnutí, případný mráz pouze stimuluje rašení rostliny. Tu připravte do sklepa až tehdy, kdy jí budete chtít rychlit.

Listopadové počasí obvykle umožňuje dosázet keře růží, ale i některé cibuloviny, které nejsou příliš náročné na délku, potřebnou k zakořenění - cibulovité kosatce, snědek, či modřence.

Všechny keře růží nahraňte zeminou s kompostem (aspoň 20 cm nad místo očkování), bujně výhony seřízněte před nahmutím asi o 1/3. Stromkům růží se po opatrném ohnutí k zemi upevňují korunky, po svázání se zakrývají chvojí, listím či slámou a kopčí zeminou. Nelze-li kmínek ohnout, obalte pečlivě celou korunku i s místem očkování silným papírem a dobře zavažte. Chvojí, nebo podobným materiálem zakryjte na zimu rovněž choulostivější rostliny na skalce a dvouletky, které by měly příští rok kvést. Stonky tvalek ořežte a ořezané zbytky se semeny ze zahrádky odstraňte.

Jestliže nemrzne, tak stálezelené dřeviny a jehličnany na zimu důkladně zalijte. Živé ploty jehličnanů máte možnost ještě tento měsíc tvarovat, koncem měsíce se můžete pustit do prořezávání okrasných dřevin. K tomu, aby byla co nejlépe využita zimní vlaha okrasnými dřevinami, provedte obrytí. U listnatých keřů se toto kypření provádí po opadu listí, které kypřením mělce zapravíte do povrchové vrstvy půdy. Také k rododendronům a azalkám přihraňte listí, nebo listí s rašelinou.

Některé okrasné dřeviny jsou zvláště citlivé na holomrazy (tamaryšky, komule, ibišky) a proto doporučujeme tyto rostliny chránit nakrytím asi 20 cm vrstvy listů na zemi v místě, kde je možné předpokládat kořeny. Mimo namulčování slamou u plaménku můžete nadzemní část rostliny do výše 1,5 m obalit proti účinku východních větrů. Provádí se to zvláště u velkokvětých typů, aby rostliny nezmrzly až k zemi.

Mečikové hlízy před uskladněním očistíte v době, kdy lze starou hlízu snadno oddělit od lůžka nové hlízy (odstraňte zbytky stonku, usušte) a přeneste do místnosti, kde budou přezimovat. Vhodné je i před uskladněním hlízy suchou cestou (zaprášeni) namořit. Přezimujte je nejlépe na

plochých lískách (nejvíce 2 vrstvy na sobě pro snadnou kontrolu) v podmínkách sucha a dobrého větrání za teplot 5 - 10 °C.

Hlíznaté a cibulnaté květiny, které vám zůstávají v půdě přes zimu, nakryjte 6 cm vrstvou kompostu. Trávník, na kterém vám zvláště záleží, můžete na zimu pokrýt vrstvou kompostové zeminy (asi 2 cm) proti vymrzání. Vodní rostliny (lekniny apod.) přeneste na místo jejich přezimování (např. sklep s teplotou do + 5 °C). Všechny vodní nádrže vypusťte a naplňte listím, kádě po vylití vody naplňte rašelinou. Koncem měsíce ošetřete rovněž vodovod na zahrádce (vyprázdnění, obalení trubek vystupujících z půdy vrstvou slámy, obalení kohoutků).

Řešení strupovitosti jableň pěstováním odolných odrůd

Účinná chemická ochrana jableň proti strupovitosti je obtížná, zejména v zahrádkářské praxi. Alternativou k řešení problému strupovitosti pomocí fungicidů je pěstování odrůd rezistentních nebo tolerantních k tomuto onemocnění. V současnosti jsou již k dispozici odolné odrůdy s organoleptickou kvalitou srovnatelnou s konvenčními tržními odrůdami.

Úplná chemická ochrana proti strupovitosti jableň je velmi náročná. Vyžaduje až kolem dvaceti i více postřiků během vegetačního období a její úspěch závisí na vhodném načasování jednotlivých ošetření podle vývoje počasí, vegetace a infekčního tlaku houby a na správné volbě a způsobu aplikace fungicidních preparátů. Toho všeho je možno dosáhnout zpravidla jen ve specializované ovocnářské velkovýrobě, u drobných pěstitelů je to však z mnoha důvodů většinou nerealizovatelné. Přes velký výběr obchodních preparátů fungicidů tak strupovitost každoročně způsobuje značné škody, zejména v malovýrobě. Jde nejen o znehodnocování plodů, ale i o oslabování stromů a snižování jejich odolnosti k mrazu a plodnosti v následujících letech.

Negativními stránkami intenzivní aplikace fungicidů proti strupovitosti jsou vedle časové, technické, odborné a finanční náročnosti též zvyšování chemické zátěže agroecosystému a narůstání obav spotřebitelů o zdravotní nezávadnost jablek a jablečných produktů. Tato poslední dvě hlediska jsou stále více zdůrazňována v zemích západní Evropy. Jejich vlády tak usilují o snižování aplikace pesticidů v zemědělství a ve šlechtění je kladen důraz na posilování odolnosti nových odrůd k chorobám.

Genetickými zdroji odolnosti ke strupovitosti jableň jsou plané druhy s kvalitativní rezistencí podmiňovanou jedním hlavním genem a některé, větší staré kulturní odrůdy s kvantitativní rezistencí

založenou na mnoha minoritních genech. U většiny současně pěstovaných odolných odrůd spočívá rezistence na jednom hlavním genu *V₄* z planého druhu *Malus floribunda*. Na těchto odrůdách se v našich polních podmínkách strupovitost prakticky nevyskytuje. Odrůdy s polygenovým základem odolnosti jsou ke strupovitosti tolerantní, to je neúplně rezistentní a občas mají mírné příznaky onemocnění, zejména na listech. Zpravidla však rovněž nevyžadují chemickou ochranu proti strupovitosti.

Uplatnění rezistentních či tolerantních odrůd v minulosti často naráželo a stále ještě někdy naráží na poměrně nízkou organoleptickou kvalitu plodů. V současné době jsou však již k dispozici odrůdy, které se svojí kvalitou vyrovnají běžným tržním odrůdám, nebo je dokonce předčí (např. TOPAZ – obrázek na obálce, apod.). Některé se tak uplatňují nejen v přísně ekologickém ovocnářství, ale i v konvenčních sadech, kde umožňují podstatné snížení aplikace fungicidů.

Do budoucna je tak třeba se při zakládání nových výsadeb stále více orientovat na rezistentní odrůdy. Platí to především pro zahrádkáře a malopěstitele, kteří nemohou zajistit účinnou chemickou ochranu. Pro rychlou obměnu stávajících kultur je pak třeba za takových podmínek zvolit cestu přeroubování odrůd náchylných k onemocnění odrůdami rezistentními. Vedle kvality plodů je nutno při volbě rezistentní odrůdy brát v úvahu zejména půdní a klimatické podmínky stanoviště, typ podnože a zamýšlený způsob pěstování. Důležitá je také míra odolnosti k padlí jabloňovému zejména v teplejších oblastech příznivých pro výskyt tohoto onemocnění. Většina odrůd rezistentních ke strupovitosti je v našich podmínkách jen málo nebo velmi málo náchylná k padlí a tato choroba se u nich prakticky nevyskytuje nebo ji lze snadno kontrolovat občasným odstraňováním napadených letorostů. Informaci o vlastnostech a nárocích rezistentních odrůd lze získat např. v publikaci J. Sus a kolektiv: *Obravový atlas jaderovin, Květ – nakla-*

datelství ČZS, Praha 2000 nebo na videokazetě: Odrůdy jableň rezistentní ke strupovitosti, vydané Českým zahrádkářským svazem 2001.

Ing. Jaroslav Tupý, DrSc.,
Ústav exp. botaniky AV ČR

Nejsou kadeře jako kadeřavost

Zkadeřené listy broskvoní nemá rád žádný pěstitel těchto stromků a milovník přechutného ovoce. Ale mnozí zahrádkáři odmítají ochranu ovocných stromů a keřů s tím, že si příroda pomůže sama. A pak se diví, že jejich broskvoň rok od roku chřadne, má stále více klejotoku až uhyne celá.

Takže nezbyvá jiná možnost, než se pustit do soustavné ochrany broskvoní bez ohledu na to, jaký že rok se slibuje. Novější a kvalitnější odrůdy potřebují náročnější agrotechnickou péči včetně správného hnojení a chemické ochrany.

Kadeřavost listů způsobuje houba, která se jmenuje Puchýřnatka broskvoňová, což jsou výtrusy houby Taphrina deformans. Ty přezimují na loňských letorostech a pupenech a časně zjara za vlhkého a teplého počasí (od 6 do 26 °C) vzlíčí, vrostou do rašících pupenů. Tam se rozmnoží v mladoučkých listech, na nichž se pak vytvářejí puchýře, mění se chlorofyl a listy se zbarvují do červena a postupně zhnědnou a opadávají. Přesto, že stromu narostou další listy již bez napadení, je značně oslaben. Kadeřavost má jen jednu generaci do roka, jejíž infekční období bývá dva týdny, ale ve vlhkém počasí se může protáhnout až na 7 týdnů. Proto musíme ošetření rozložit do delšího období.

První ošetření se nyní doporučuje udělat již v listopadu, tak okolo 15. až 20. K postřiku je vhodný měďnatý nebo simý přípravek: buď Kuprikol 50 nebo Champion 50 WP oba 0,6 %, nebo Sulka 5 %. Opláchnout musíme celou rostlinu od kmene po letorosty.

Druhý postřik je nutno udělat nejpozději před koncem února na samém začátku rašení pupenů, postřik stejnými přípravky, případně přípravkem Delan SC 750 nebo 700 WDG oba 0,1 %.

Při chladnějším a vlhkém počasí se může infekční období prodloužit, proto se doporučuje ještě další ošetření přípravkem Syllit 65 - 0,2 % nebo znovu přípravky Delan, účinné jsou i Novozir MN 80 - 0,3 % nebo Dithane M 45 - 0,3 %.

K úspěšnému pěstování broskvoní patří také správné hnojení a ošetření průklestem a řezem.

RNDr. Stanislav Peleška

Asijské zeleniny do zahrádek i za okno

Nabídku salátové zeleniny v Evropě obohatily v poslední době orientální "asijské saláty". Jde převážně o různé druhy košťáloviny, které se využívají jako listová zelenina. Dají se pěstovat tradičně na

záhoně, ale významné je i jejich pěstování přes zimu v nádobách u okna jako listová zelenina k řezu. Osivo je spíše předmětem dovozu ze zájezdů po Evropě, ale v poslední době se objevuje i u nás, např. u firmy AEV-VS.

Mitsuna (*Brassica rapa* var. *nipposinica*)

Rostlina vytváří ve vzrostlém stavu velké hlávky až 20 cm vysoké a 40 cm široké podobné endívii, které nezřídka dosahují váhy 2 někdy i 3 kg. Ke zvláštností "mitsuny" patří, že v kuchyni ji lze využívat prakticky od mladých rostlinek až po plně vzrostlé rostliny. Velmi jemné jsou mladé listy, vzrostlé rostliny se však nesmějí sklízet přezralé, protože listy pak získávají nepřiznivou, vláknitou strukturu.

Mitsunu lze pěstovat v průběhu celého roku. Semena se vysévají naširoko, nebo do řádků vzdálených 5 - 10 cm, v řádcích pak 8 - 10 cm. Pro sklizeň vzrostlých, plně vyvinutých rostlin by se měl volit spon až 30 x 30 cm. Mimo pístitelskou sezónu lze pěstovat mitsunu v miskách a sklízet mladé listy průběžně seřezáváním. V kuchyni se mohou listy mitsuny buď využít jako jiné salátové zeleniny nebo nakládat.

Komatsuna (*Brassica rapa* var. *komatsuna*)

Tato rostlina vytváří masité listy, klínovitého tvaru, které se jako mladé využívají jako salát. Vzrostlé rostliny se v kuchyni tepelně zpracovávají. Komatsuna je velmi bohatá na živiny a obsahuje velmi mnoho vápníku. Chuťově je tento druh mezi košťálovinou a hořčicí s nádechem špenátu; proto se někdy označuje též jako "špenátová hořčice".

Pěstuje se podobně jako mitsuna, má vegetační dobu 55 až 80 dnů do plné zralosti. Mladé, malé rostliny, se sází na vzdálenost řádků 5 - 10 cm, v řádku 2 - 3 cm. Větší vzdálenost se volí podle toho, v jakém stavu se má sklízet, mezi 30 a 40 cm. Mladé rostliny lze získat opět i v zimním období. Pokud se listy řežou měly by se odřezávat ve výšce 2 cm nad zemí; rostliny pak znovu obrůstají, což umožňuje druhý řez.

Listová hořčice (*Brassica juncea*).

Zelenina ceněná pro svou příjemnou chuť. Vytváří velké, masité listy velmi podobné mangoldu. Z mnoha různých odrůd působí zvláště atraktivně např. "Red Giant". Zelené listy mají někdy červenou nervaturu, jindy mají celé listy červenavý nádech.

U této zeleniny se sklízí jen malé listy, a výsev je možný téměř v každé roční době, ale pro vzrostlé rostliny je nevhodnější letní výsev, dřívější termíny zvyšují nebezpečí vybíhání do květu. Vyséváme buď naširoko nebo do řádek do sponu 10 x 10 cm, pro velké rostliny až 30 x 30 cm. Listy lze sklízet již při výšce rostlin 15 cm, ale vzrostlých rostlin se dočkáme v průběhu 2 až 5 měsíců, podle ročního období.

Zlatá květina (*Chrysanthemum coronarium*)

Tuto rostlinu znáte spíše jako okrasnou v Japonsku a Číně se však pěstují určité odrůdy, jejichž listy a výhonky jsou v mladém stavu jedlé. Nyní se dostávají do Evropy.

Vyséváme od jara do pozdního léta, a to jak na široko, tak do řádků do sponu 5 až 10 cm. Pro získání velkých, vzrostlých rostlin se volí vzdálenost řádků 30 cm a v řádcích 7 - 15 cm. V zimě se mohou tyto chryzantémy s jedlými listy pěstovat v nádobách umístěných v malých sklenicích nebo na parapetech kuchyňských oken. Výšky 20 cm dosáhnou asi za 6 - 8 týdnů, ale sklízet ořezáváním se mohou od výšky 5 - 10 cm. Rostliny rychle regenerují a je možné řez vícekrát opakovat. Listy chryzantém jsou bohaté na obsah vitamínů a minerálních látek. Větší rostliny vytvářejí často boční výhonky, které lze rovněž sklízet a využívat v kuchyni.

Mladé chryzantémy mají jemnou "chryzantémovou" příchut', která zesiluje se stářím listů, proto jsou mladší listy více oblíbeny. *Jaromír Látník*

Nové odrůdy hrušní na vánoční stůl

Zimní období je chudší na výběr na rozdíl od letního nadbytku pestré škály ovoce. V nabídce proto jsou vzácnější druhy jako např. zimní hrušky. Na ŠS Těchobuzice jsme se na úseku novošlechtění snažili vybírat odrůdy vhodné především pro toto zimní období. Přirozená uchovatelnost odrůd raně zimních, vánočních a zimních až pozdně zimních odrůd, bylo jedno z kritérií našich výběrů. Pro zpestření vánočního stolu bychom si mohli vybrat z několika odrůd:

AMFORA - je raně zimní odrůdou předvánočního období až vánoc. Dobře se skládaje a při uložení v chladném sklepě vydrží do ledna i déle. Má podlouhlý lahvicovitý tvar typu Konference. Slupka má však hladkou, nerzivou, světle žluté barvy. Dužnina je sladká, má pevnější konzistenci chruplavého charakteru a dobře se přepravuje. Růst stromů je slabší, plodnost brzká, vysoká a pravidelná.

DICOLOR - je typicky vánoční odrůdou, která má v této době optimální konzumní zralost. Tato odrůda má středně velké plody, krátce kuželovitěho tvaru, s hladkým lesklým povrchem a červeným rozmytým líčkem. V konzumní zralosti přitahuje svou zářivou jasnou červení. Dužnina je máslovitá, rozplývavá a chuť je sladká, výrazně aromatická, výborná. V chladném sklepě se dobře skládaje další měsíc. Růst stromů je střední, plodnost včasná, bohatá, pravidelná.

DECORA - tato odrůda začíná dozrávat koncem vánoc, vydrží přes leden i déle. Plody jsou středně velké až větší, mají mírně variabilní tvar od dlouze ke krátce kuželovitým plodům. Slupka je nažloutlá, slabě rzivá, při dozrávání vystoupí načervenalé žemličkové líčko. Dužnina je značně šťavnatá, máslovitá, má mírně navinulou chuť. Růst stromů

je středně silný, šlahounovitý, plodnost je brzká, velmi bohatá, pravidelná.

ERIKA - konzumní dozrávání této odrůdy probíhá v období prosince až ledna. Jedná se o velkoplodou odrůdu, která má protáhle kuželovitý tvar. Slupka je hladká, žlutozelená, někdy s mírným rzivým mramorováním. Dužnina je nažloutlá, při dozrávání má křehkou, silně šťavnatou konzistenci. Chuť je příjemně navinule sladká, středně aromatická, velmi dobrá. Růst je střední až silnější rozložitý, plodnost je raná, vysoká, pravidelná.

ASTRA - období zrání této odrůdy začíná od vánoc přes leden, v chladném sklepě vydrží do dalších zimních měsíců. Plody jsou středně velké až větší, mají užší kuželovitý tvar. Slupka je zelenožlutá, povrch je mírně zdrsňelý rzivými lenticelami. Dužnina je nažloutlá, v konzumní zralosti má jemnou máslovitou, šťavnatou konzistenci. Chuť je výborná, navinule sladká, aromatická. Roste středně silně, plodnost středně raná, velmi dobrá pravidelná. *Ing. Jiří Bouma*

Sempre Litoměřice, s.r.o.

Vyšší užitkovost hrušní a třešní

Většina pěstitelů hrušní, třešní a snad i jiného ovoce stále pěstuje vysokokmeny s velkými korunami a s jednou odrůdou. Při dozrání je 1 q třešní na knedlíky, koláče a kompot až dost, sousedi odeberou pouze část, a tak jsou problémy s odbytem a část ovoce se znehodnotí. U letních hrušek s krátkou trvanlivostí je situace obdobná.

Chtěl bych připomenout nejednou uváděnou radu: naroubujte do jedné koruny více odrůd tohoto ovoce - prodloužíte tak období zrání a sklizně. Nakonec třešeň je vhodná podnoží i pro višně, které mají ještě širší využití. U letních hrušní je navíc možnost výběru lákavých barev. Nelze popřít deformaci koruny, ke které dojde při různé vzrůstnosti různých odrůd, ale i to má řešení. Vhodnější je, zvláště s ohledem na sklizeň, na ranější odrůdu naroubovat do horní části odrůdu pozdější.

Libor Štěcha

Citlivost stromů na mraz.

Po zimě 2001 - 2002, přesto, že se nevyznačovala mimořádnými mrazy, ovocné stromové ve vyšších polohách utrpělo. Nejen teplomilné druhy - meruňky (i asijské), broskve a réva, ale namrzly i hrušně (hnědé lýko), a silně byly zničeny i květní pupeny peckovin. U třešní byly nejvíce citlivé odrůdy VAN, také KORDIA a co nepamätujeme i otužilá NAPOLEONOVA. Podobně renklody a rané višně. Příčinou byl zejména vlhký podzim. Stromy dlouho vegetovaly, velmi pozdě ukončovaly růst. Dřevo bylo špatně vyztáhlé, plativá řídká. K tomu vykyvy teplot koncem zimy a v předjaří. Probuzené stromy čekal mrazový šok. I když se předpokládá, že kulturní část stromu (naštěpovaná sorta) je na zmraznutí vždy citlivější než podnož, může tomu být i naopak.

Ing. Ladislav Zahradník

PROSINEC

Poslední letošní a první zimní měsíc je tady a průměrné teploty se pohybují těsně nad nulou a budou se dále snižovat. Jako obvykle je na každých 100 m nadmořské výšky chladněji asi o 1/2 °C.

Začátkem prosince je na povrchu půdy tak asi 0,7 °C, ale o Vánocích jen -1,5 °C, zato v metrové hloubce je teplota ještě nad 4 °C.

Atmosférické srážky, poněkud sněhové, jsou v nížinách od 36 mm po 78 mm ve výšce 800 m n. m.

Se slunečním svitem obloha nezhazuje a ony 2 % z celoročního úhrnu nás potěší jen necelých 50 hodin, to je nejméně v celém roce.

Prosinec i tehdy, když na zahrádce neleží sníh, není ani zamrzlá půda a svítí slunce, přináší majiteli zahrádky více času, než kdykoli jindy během roku již proto, že se začíná již po 16. hodině šerit a ráno se rozednívá relativně později. Většina prací na zahrádce je již hotová a blížíci se zimu prozrazuje i některé ptactvo (sýkorky), které stále častěji nalétá k lidským obydlím. Nezapomeňte jim vyvěsit krmítko - připevňujete-li ho na kůl, který ze zahrádky na jaře odstraňujete, zatlučte jej včas, dokud půda není ještě zamrzlá. Při přikrmování pěvců dbejte na to, aby krmivo nezvlhlo.

Z ovocných stromů můžete odstraňovat mumifikované (ty jsou na bezlistých stromech snadno viditelné) a jinak poškozené zapomenuté plody, odstraňte všechny opadané plody pod stromy a můžete podle přízně počasí začít oškrabávat starou borku z kmenů rovnou na plachtu, u stromu podloženou. Všechny oškrábané části palte.

Od poloviny měsíce se již mohou řezat rouby pro jamy přeroubování ovocných stromů. Již začátkem měsíce (na sv.Barboru) je dobré pro ozdobu bytu nařezat několik výhonů planých třešní se zjevnou násadou květních pupenů, nebo tmek pro domácí rychlení ve váze. Ty vám do vánoc v teple vykvetou. Chcete-li spíše květ žluté barvy, ostříhejte na zahrádce z keře několik proutků forzytie (stačí 10. prosince) a namočte je celé na půl dne v teplé (35 °C) vodě. Po ošetření dejte proutky do vázy s vodou, kterou umístíte v teple. Teplá vodní lázeň pomůže i barborkám z třešní, či tmek.

Bylinky a koření

Hlavně v období jamí únavy a nedostatku vitamínů potěší, když si člověk může posypat jídlo něčím zeleným. Občas se bylinky prodávají. Daly by se však mnohé pěstovat doma, aby byly kdykoliv při ruce.

Takových rostlin je celá řada. Z listové zeleniny například kozlíček polníček a řeřicha zahradní, z cibulovin pažitka a cibule zimní neboli sečka, ze známých koření majoránka i dobromysl - v kuchy-

Před příchodem mrazů si zkontrolujte uskladněné přípravků na ochranu rostlin - tekuté vám nesmí zmrznout, sypké nesmí zvlhnout.

Prostory s uskladněným ovocem často větrejte, skladované ovoce kontrolujte, plody se znaky napadení hnilobou vybírejte a poškozené likvidujte. Pro vypěstování nových sazenic révy a pro potřebu roubování odeberte ještě před příchodem mrazů réví. Je období rychlení některé zeleniny - ve tmě puky čekanky salátové a na světle pažitku, kadeřavou petržel, mangold. Bezmrazých dnů využijte ke sklizni kadeřávku, růžičkové kapusty, či zimního pórku ze záhonů, které jste minulý měsíc zakryli (slámou, chvojem apod.). Nezapomeňte pravidelně kontrolovat uskladněnou zeleninu. Na ochranu proti myším rozmístěte na vhodná místa pastičky s atraktivními (ne však jedovatými) návnadami. Při teplotách nad nulou větrejte hodně pařeniště se zeleninou (zimní endivie apod.).

Ve dnech, kdy nemrzne, zalijte ještě stále zelené rostliny zvláště tehdy, byl-li podzim sušší. Dřeviny, choulostivější na rozlámání váhou sněhu (jehličnany) svažte. Zasněžená zahrada ulevuje zahrádkáři od té pravé fyzické práce a umožňuje mu v klidu se zamyslet nad svými pěstitelskými úspěchy, nad pěstováním v příštím roce, nad potřebou zakoupení potřebných hnojiv, semen a sadbového materiálu. Tuto klidnější dobu může pěstitel využít ke studiu literatury (**zahrádkářské nakladatelství Květ v časopise Zahradkář uvádí širokou nabídku knih, videokazet a PC-nosičů**) a k návštěvám zahrádkářských školení, kde načerpá nové teoretické poznatky a připraví se na novou vegetační sezónu.

ni jí říkáme oregano. Mnohé tyto rostliny jsou nejen aromatické, ale mají význam i v lékařství a kosmetice. Tak třeba z meduňky lékařské je dobrý čaj, ale také se hodí do tvarohu. Konečně některé rostliny pěkně kvetou a můžeme vysazovat na trvalkový záhon nebo skalku. Jmenoval bych yzop lékařský, různé kultivary mateřídoušek, tymiánů a šalvějí, saturejku horskou.

Na nákupy semen je potřeba se vypravit co nejdříve, protože o zelené koření bývá velký zájem. Nezapomeňte se již koncem zimy hlavně zásobit

sáčky s koprem, fenyklem, pažitkou, majoránkou, bazalkou, kadeřavou petrželí, naťovým celerem, řeřichou zahradní.

V březnu co nejdříve sejeme ven petržel, kerblík, pažitku. V dubnu třeba šruchu zelnou, brutnák lékařský a saturejku zahradní. Předpěstováváme a před mrazy chráníme majoránku a bazalku. Ještě v srpnu je vhodný termín pro kopr, který pak není napadán mšicemi. V říjnu si můžeme do uprázdněného skleníku vyset řádek polníčku pro zimní sklizeň.

Které bylinky je lépe koupit jako sazeničky? Jsou to ty, u nichž je pěstování ze semen náročné, zdoluhavé nebo dokonce nemožné. Například máta pepmá, různé druhy pelyňků včetně estragonu, libeček, levanduli. Tyto se množí dělením nebo řízkováním. Jako zelené koření dostaneme i rozmarýn, který ovšem naše zimy nevydrží a musíme ho schovat.

Převážná většina těchto rostlin se spokojí s normální zahradní půdou. Pro zlepšení použijeme kompost. Není vhodné dávat hnůj ani ve větší míře umělá hnojiva s vyšším obsahem dusíku jako třeba močovinu, ledek amonný a vápenatý, síran amonný. Rostlin nesázejte mnoho, pro běžnou potřebu stačí dva či tři kusy. Vybírejte záhon osluněný a nezapomínejte, že některé druhy se rychle rozrůstají - třeba různé máty, dobromysl, estragon. Je dobré mít zvlášť jednoleté rostliny (kopr, bazalku, majoránku apod.).

Jsou ovšem i druhy, které většinou nesázíme, ale chodíme je sbírat na čistá místa v přírodě. Třeba kopřiva dvoudomá, popenec břechtanolistý, česnek medvědí, šťovík kyselý, bedmík větší, mařinka vonná.

Při sklizni většinou řezeme lodyhy než vykvětou nebo zdřevnatějí. Pokud máme nadúrodu, můžeme mrazit nebo zvolna sušit. Doma sklizená saturejka nebo bazalka jsou daleko voňavější než z obchodu.

Co by se dalo v domácích podmínkách snadno urychlit? V první řadě stále nedocenená pažitka, dále cibule sečka, kadeřavá i obyčejná petržel, naťový celer. Tyto rostliny přesazujeme v listopadu do hmků a necháváme venku na dobře přístupném místě. Po částech je pak přenášíme do bytu a opakovaně řezeme. Pažitku nakonec nevyhazujeme, ale necháme ji volně vysazenou na zahradě zotavit. Celkem kdykoliv na zelené natě můžeme si nahusto vysadit drobné cibulky, šalotku (které se také říká množilka) i česnek nebo na obyčejný savý papír vyset řeřichu zahradní.

RNDr. Jiří Žlebčik VÚOZ Průhonice

Rychlení větví dřevin

V zimě jsou květy vždy vzácné. Začátkem prosince se řezou podle tradice větvíčky. Někdy ovšem vykvětou, jindy nikoliv. Úspěch závisí na více okolnostech. Nejprve musíme mít pro rychlení

vhodný druh dřeviny, pak musí být na větvičce květuschopné pupeny. Je důležité, aby v přírodě předtím proběhlo dostatečně dlouhé období nízkých teplot. Mrazy ovšem nesmí budoucí květy zničit. No a pak je tu teprve samotný postup rychlení.

Pro domácí přirychlování větví jsou zjednodušeně řečeno vhodné ty dřeviny, které samy venku vykvétají asi do počátku měsíce května. Čím je příroda blíže k jaru, tím proběhne přirychlení rovnoměrněji a otevře se více pupat najednou.

Bezpochyby nejjednodušší a nejspolehlivější je si na Vánoce přirychlit zlatiči, které se nesprávně říká také "zlatý dešť" (*Forsythia*). Právě "barborky" jsou ovšem větve třešní a višní, z příbuzných okrasných druhů různé slivoně, sakury, mandloně (*Prunus triloba*, *P. kurilensis*, *P. serrulata*, *P. avium*, *P. tenella*). Velmi dobře a rychle nakvete dřín (*Cornus mas*), pravý žlutě kvetoucí jasmín (*Jasminum nudiflorum*), kalina vonná (*Viburnum fragrans*), všechny viliny (*Hamamelis*) nebo jen 20 cm vysoký keřík vřesovec pleťový (*Erica carnea*). Pro pozdější rychlení od února se hodí třeba čilimník (*Cytisus x praecox*), kdoulovce (*Chaenomeles*), okrasné jabloně (*Malus*). Je pochopitelné, že málokdo ořeže botanický rododendron, magnólii nebo lýkovec, ale když tyto vzácnosti poláme sniž, je to jediná možnost jejich posledního využití.

Květní pupeny poznáme podle toho, že jsou větší, kulatější a často více nahlučeny (třeba u třešní). U zlatice kvetou až dvouleté větve.

Zasychání větvíček ve vázách způsobuje moc suchý vzduch v našich bytech hlavně na počátku rychlení. Nejlépe bude dodržet následující postup. Větve dlouhé alespoň 50 až 80 cm svážeme do svazečků a necháme několik hodin zvolna rozmraznout. Pak je dáme přibližně na 12 hodin celé do vody teplé 30 °C. Uložíme je na noc třeba do vany. Teplota bude pomalu klesat.

Druhý den větve zabalíme do mikroténového sáčku a kolmo postavíme do okurkové sklenice v místnosti teplé alespoň 20 °C. Necháme je tak týden či dva než začnou výrazně rašit. Pak větve aranžujeme do váz a občas mlžíme.

Pokud se připravují velká množství větví přidávají se do vody v přesných množstvích cukry, sole a desinfekční látky. Doma bych doporučoval si situaci nekomplikovat. Vystačíme s čistou vodou, kterou nejméně týdně vyměníme a přitom větvíčky zkrátíme asi o 5 cm.

Občas jsou k vidění kvetoucí větve bílých šeříků. Jejich rané rychlení je podstatně náročnější než třeba u zlatič. Mimo speciálního složení roztoků vyžaduje např. počáteční teplotu vzduchu 25 až 28 °C, ovšem při současně teplotě roztoku jen 12 °C. Doma se do toho nelze pouštět.

Někdy nemusí větvíčka ani kvést a je pěkná již zelení nových listů. Vzpomeňme si na právě rašící břízy nebo modřiny.

RNDr. Jiří Žlebčik
VÚOZ Průhonice

Odběr a uchování roubů

Jednoleté výhony na rouby řezeme v zimním období za bezmrazého počasí, vyjimečně za slabého mrazu. Názory na termín odběru se různí. Rozhodující jsou podmínky k uchování roubů a zkušenosti jednotlivých ovocnářů a zahrádkářů. Někteří doporučují odběr roubů již v listopadu, a to především u peckovin (třešně, višně). Pokud je zima mírná, kdy v prosinci jsou časté oblevy, je vhodné řezat rouby v prosinci. To především u peckovin, kdy po 10. prosinci končí dormance (období hlubokého klidu) a stromy jsou připraveny na postupné rašení. V případě, že v prosinci a lednu jsou dny i noci mrazivé, je lepší řezat rouby až při první oblevě v lednu, nebo únoru. Pokud musíme rouby odebrat za mírného mrazu do -3 °C, navlékneme si na ruce silnější rukavice, které dobře izolují teplo. Na výhony nesmíme sahat holou rukou, aby nedošlo k náhlému oteplení a tím k poškození roubů.

Rouby řezeme z plodných zdravých stromů z osluštěné části koruny. Nepoužíváme tzv. vlky, ale koncové výhony po obvodu koruny. Zimní rouby slivovní, meruněk a broskvoní si raději objednejte u organizací, pověřených množením a distribucí roubů (např. VŠÚO Holovousy, SEMPRA Litoměřice, SEVA Valtice apod.). Předědíte tím zavlečení virových chorob na zahrádku (především virové šarky peckovin). Po vlastním odběru roubu svažte do svazku a označte jmenovkou s uvedením názvu odrůdy a data odběru.

Rouby ukládejte do vlhkého písku, nebo vlhkého perlitu v chladném sklepě, kde teplota není vyšší než 5 - 6 °C. Spolu s rouby by ve sklepě nemělo být uskladněno ovoce, nebo zelenina.

Nejllepší způsob uchování roubů je v chlazeném prostředí při teplotách 0 - 2 °C. Takové podmínky lze vytvořit využitím starší, vyřazené, ale funkční chladničky, kam rouby ukládáme v mikrotenových rukavicích. Rouby pro dlouhodobější skladování můžete nejdříve namořit, aby se na nich při uskladnění nerozmožovaly plísňe. Moříme po dobu 12 hod některým z přípravků proti plísním - např. ROVRAL, EUPAREN, RONILAN v koncentraci 0,2 % (20 ml nebo 20 g na 10 l vody). Před mořením rouby v nádobě zatříme, aby byly po nalití roztoku zcela ponořeny v přípravku. Po namoření nechte rouby okapat (krátce oschnout) a umístěte do mikrotenového rukávce. Proti vysychání můžete použít rukávce dvojité. Potom rouby uskladněte do chladničky, kde budou bez přítomnosti potravin. Teplotu kontrolujte teploměrem uvnitř chladničky. Jednou za dva měsíce rouby zkontrolujte a pokud se objeví na roubech plísňe, vyřadte rouby napadené a ostatní znovu přemořte. Obvykle stačí první namoření. Pokud klesne teplota v chladničce až na -1 °C, tak nedochází k žádnému poškození roubů. Tato teplota není trvalá, protože chlazení pracuje v chladničce cyklicky s rozdílem 2 - 3 °C. Pouze modernější chladírný lze nařídit s rozdílem teplot pouhého 1 °C. Chlazené rouby lze uchovat v chladničce až do června, kdy je můžeme úspěšně použít k opravě neúspěšného jarního roubování. Touto možností neztrácíte zbytečně další rok na obnovu koruny stromu.

Rouby před roubováním vyndejte z chladničky a asi po půl hodině je vyjměte z rukávce. Potom je zcela ponořte asi na 12 hodin do pitné studené vody. Roubojete-li začátkem června, mohou z roubů narůst nové přírůstky 30 - 40 cm dlouhé a do podzimu ještě dostatečně vyzrát ve dřevě.

Rouby skladované ve vlhkém písku ve sklepě, nebo perlitu musíte kontrolovat častěji. Když je písek příliš mokry a navíc stoupne ve sklepě teplota na 7 - 8 °C, začnou rouby rašit a potom je nutné rouby včas z písku vyjmout a určitý čas nechat na sucho. Naopak, pokud písek či perlit vyschne, rouby zasychají a mohou i uschnout.

I hodně zaschlé rouby je možné oživit, pokud nejsou napadené plísněmi a když se jedná o odrůdu na které nám záleží. Nejdříve si udělejte zkoušku, zda jsou rouby zdravé, i když viditelně zaschlé. Čerstvý roub má kambium pod kůrou zelené a kůru napnutou. Kambium je souvislý pás dělivého pletiva mezi dřevním válcem a lýkem. Zaschlý, ale zdravý roub má kambium pod kůrou bělavé a cévní svazky pod očkem vystouplé. Špatný, odumírající roub má na řezu pod kůrou hnědavé skvmy. Pokud je roub na řezu světle zelený až bělavý, je možné ho ještě zachránit. Takové rouby zcela ponořte do pitné, studené vody na dobu 48 - 72 hod. Vodu můžete každý den měnit. Když se kůra roubu namáčením napne a na řezu je kambium nazelenalé, je předpoklad, že takový oživený roub poroste. Rovněž i pupeny musí být zdravé, zelené a po odrůznutí nesmí mít zahnělý základ.

Jaroslav Matejsek

Nově povolené odrůdy

Meruňky

Bergerac - Francie. Plod střední až větší, kulovitě oválný. Slupka je oranžově žlutá se světle červeným tečkovaným líčkem, povrch plodu matný, není úplně hladký. Dužnina pevná, rozplývavá, sytě oranžová, dobře oddělitelná od pecky. Plodnost brzká, velká a pravidelná, při přeplození nutná probírka. Dozrává 5 - 8 dnů po odrůdě 'Velkopavlovická'. Odolnost proti napadení moniliózou nízká až střední, proti mrazům ve dřevě i v pupenech v době květu vysoká. Výbomá pro konzervárství. Plody neprezrávají a dobře se přepravují.

Velita - Slovensko. Plod středně velký, válcovitý, povrch slabě hrbolovitý. Slupka je nakyslá, slabě plstnatá, světle oranžová, z malé části překrytá světle červeným líčkem. Dužnina je měkká, oranžová, silně šťavnatá, sladká, dobře odlučitelná od pecky. Plodnost brzká, velká a pravidelná. Zraje 9 dnů před odrůdou 'Velkopavlovická'. Vysoká odolnost proti mrazu v květu.

Vemina - Slovensko. Plod středně velký, kulatý, povrch slabě hrbolovitý. Slupka je slabě plstnatá, tmavě oranžová, překrytá z části červeným líčkem. Dužnina je tuhá, tmavě oranžová, málo šťavnatá, navinule sladká, dobře odlučitelná od pecky. Plodnost brzká, velká a pravidelná. Zraje shodně s odrůdou 'Velkopavlovická'. Střední odolnost proti napadení houbovými chorobami a mrazu v květu.

Třešně

Halka - ČR, pozdní samosprašná chrupka. Plod velký, slupka hnědočervená. Dužnina červená, středně tuhá, sladká až velmi sladká, aromatická, šťáva barví středně. Pecka velká. Plodnost velmi brzká, střední, pravidelná. Zraje v 6. - 7. třešňovém týdnu. Odolnost květů proti mrazu a proti pukání plodů nízká. Pro přímý konzum i zpracování. Vhodná do všech oblastí pěstování třešní, včetně vyšších chráněných stanovišť. Nesnáší zamokřené polohy.

Horka - ČR, středně raná cizosprašná chrupka. Plod velmi velký, slupka jemná až středně tlustá, hnědočervená. Dužnina růžová, tuhá, navinule sladká, aromatická. Šťáva barví málo. Pecka je malá. Plodnost brzká, střední, pravidelná. Zraje ve 4. třešňovém týdnu. Odolnost květů proti mrazu a proti pukání plodů nízká. Opylovač 'Burlat'. Pro přímý konzum i zpracování. Lze pěstovat i na suchších stanovištích.

Marta - ČR, raná cizosprašná chrupka. Plod velký, slupka jemná, hnědočervená. Dužnina červená, středně tuhá, navinule sladká až sladká. Šťáva barví středně silně. Pecka je středně velká. Plodnost brzká, střední, pravidelná. Zraje ve 3. třešňovém týdnu. Odolnost květů proti mrazu i proti pukání plodů nízká. Pro přímý konzum. Lze pěstovat i ve vyšších polohách na chráněných stanovištích.

Sylvana - ČR, pozdní cizosprašná chrupka. Plod středně velký, slupka středně tlustá, hnědočervená. Dužnina růžová, tuhá, navinule sladká až sladká, mírně aromatická. Šťáva barví slabě. Pecka je malá. Plodnost velmi brzká, velká, pravidelná. Zraje ve 4. - 5. třešňovém týdnu. Odolnost květů proti mrazu je vysoká, proti pukání plodů střední. Pro přímý konzum i zpracování. Lze pěstovat i ve vyšších polohách na chráněných stanovištích. Nesnáší zamokřené polohy.

Vilma - ČR, pozdní cizosprašná chrupka. Plod středně velký, kulatý, slupka středně tlustá, hnědočervená. Dužnina tmavě červená, tuhá, navinule sladká, aromatická. Šťáva barví velmi dobře. Pecka středně velká. Plodnost brzká, střední, pravidelná. Zraje v 6. - 7. třešňovém týdnu. Odolnost květů proti mrazům nízká až střední, proti pukání plodů vysoká. Opylovač 'Halka'. Pro přímý konzum i zpracování. Lze pěstovat i ve vyšších polohách na chráněných stanovištích.

Aranka - ČR, raná cizosprašná srdcovka. Plod středně velký, slupka jemná, hnědočervená. Dužnina červená, středně tuhá, navinule sladká, aromatická. Šťáva barví dobře. Pecka je malá. Plodnost brzká, střední, pravidelná. Zraje ve 2. třešňovém týdnu. Plodnost květů proti mrazu nízká až střední, proti pukání plodů střední až vysoká. Opylovači 'Burlat', 'Granát'. Pro přímý konzum. Lze pěstovat i ve vyšších polohách na chráněných stanovištích.

Višně

Bare - ČR, kyselka. Plod středně velký, ploše kulovitý, slupka jemná, tmavě červená. Dužnina tmavě červená, středně tuhá, velmi šťavnatá, aromatická, navinulá až kyselá. Šťáva barví silně, při oddělení stopky nevytéká. Pecka je středně velká. Plodnost středně brzká, velká, pravidelná. Zraje ve 4. třešňovém týdnu. Vysoká odolnost květů i stromů proti mrazu a plodů proti pukání. Především pro zpracování.

Hana - ČR, kyselka. Plod středně velký, kulovitý, slupka jemná, hnědě červená. Dužnina červená, středně tuhá, velmi šťavnatá, aromatická, sladce navinulá. Šťáva červená, středně barvivá, při oddělení stopky nevytéká. Pecka je velká, plodnost pozdější, středně velká, téměř pravidelná. Zraje ve 4. třešňovém týdnu. Vysoká odolnost květů, dřeva proti mrazu i proti pukání plodů a napadení houbovými chorobami. Vhodná především do okrajových oblastí pěstování višní.

Morava - ČR, kyselka. Plod středně velký, ploše kulovitý až kulovitý, slupka jemná, tmavě červená. Dužnina tmavě červená, středně tuhá, navinulá až kyselá, aromatická. Šťáva barví silně, při oddělení stopky od plodu nevytéká. Pecka je středně velká. Plodnost středně brzká, velká, pravidelná. Zraje ve 4. třešňovém týdnu. Vysoká odolnost květů proti mrazu i proti pukání plodů. Především pro zpracování.

Morsam - ČR, kyselka. Plod středně velký, srdčitý až oválný, slupka středně tlustá, načemalá, lesklá. Dužnina tmavě červená se světlejšími žilkami, středně tuhá až měkká, kyselá až velmi kyselá, aromatická. Šťáva velmi silně barvivá, při oddělení stopky od plodu nevytéká. Pecka je středně velká až malá. Plodnost brzká, velká, pravidelná. Zraje v 5. - 6. třešňovém týdnu. Odolnost květů proti mrazu střední, proti pukání plodů vysoká. Především pro zpracování. Lze i do vyšších poloh na chráněná stanoviště.

Samor - ČR, kyselka. Plod středně velký, srdčitý slupka středně tlustá, načemalá, lesklá. Dužnina tmavě červená se světlejšími žilkami, středně tuhá až měkká, kyselá až velmi kyselá, aromatická. Šťáva velmi silně barvivá, při oddělení stopky od plodu nevytéká. Pecka je středně velká až malá. Plodnost brzká, velká, pravidelná. Zraje v 5. - 6. třešňovém týdnu. Odolnost květů proti mrazu střední až vysoká, proti pukání plodů vysoká. Především pro zpracování. Lze i ve vyšších polohách na chráněná stanoviště.

Všechny odrůdy višní zapsané ve Státní odrůdové knize jsou samosprašné.

Ing. Miloslav Richtr, ÚKZÚZ HOZ Železelec

Tak, jako v minulých letech i letos pro Vás pokračuje firma SEMO s.r.o. Smržice v akci – SEMO u Vás doma levněji.

Firma SEMO s.r.o. nabízí především kvalitní osivo všech druhů zelenin. V nabídce však najdete i širokou paletu květin, léčivek a aromatických rostlin.

Z její šlechtitelské kuchyně pocházejí známá rajčata **TORNÁDO F1**, **DOMINO F1**, okurky nakládačky **REGINA F1**, **BLANKA F1**, **CHARLOTTE F1**, okurky hadovky **VISTA F1**, **MINISPRINT F1**, **SUPERSTAR F1**, hrachy **OSKAR** a **JUNOS**, paprika **AMY** a nové hybridy **RUBIKA F1**, **GOLDY F1**, **ORENY F1**, petržele **ORBIS**, **ATIKA** a **JADRAN**, celá kolekce salátů a desítky dalších odrůd jsou pro Vás připraveny v kompletní nabídce.

SEMO nabízí výhradně pro členy Českého zahrádkářského svazu v rámci ZO a ÚR následující slevy. Při hromadných objednávkách jejichž cena přesáhne 500,- Kč obdržíte zásku se slevou 15 %, ale k ceně bude připočteno běžné poštovné

a balné. Při objednávce nad 2000,- Kč bude od ceny odečteno 15 % a navíc nebude účtováno poštovné, ani balné. Objednávka musí být opatřena razítkem organizace ZO/ÚR ČZS.

V této publikaci najdete zajímavé články o pěstování hadovek ve sklenicích, o ochraně před plísní a škůdci na okurkách, o bazalkách pro zahrádku od pracovníků SEMO, kteří se tak s Vámi podělili o své bohaté zkušenosti.

Pokud máte zájem získat výhodněji osivo firmy SEMO, můžete si vybrat z ucelené nabídky v oficiálním ceníku, který najdete i na naší internetové stránce www.zahradkari.cz, na internetové stránce firmy SEMO www.semo.cz nebo si můžete u firmy vyžádat nabídkový seznam v tištěné podobě. (ceník byl zaslán i na vaši ÚR)

Po dohodě s ČZS zašle firma SEMO seznam zdarma, ale poštovné hradí příjemce, proto zašlete na adresu SEMO i obálku formátu A5 s vlastní adresou ořankovanou 12,- Kč známku.

SEMO s.r.o. 798 17 Smržice, tel.: 582 301 911, 582 301 900, fax: 582 381 189, e-mail: semo@semo.cz, web: www.semo.cz

Agro Bio[®] Opava, s.r.o. Opava, s.r.o. nabízí Českému zahrádkářskému svazu, výhradně pro jeho členy v rámci ZO či ÚR, zvýhodněný nákup prostředků na ochranu rostlin.

Firma AgroBio Opava, s.r.o. byla založena v roce 1991 se zaměřením na výrobu a distribuci malospořebitelského balení přípravků na ochranu a výživu rostlin, určeného pro širokou skupinu zahrádkářů a drobných zemědělců. Od začátku činnosti nabízí přípravky systematicky rozšiřuje a doplňuje především o přípravky s maximální šetností k životnímu prostředí.

AgroBio Opava získala v roce 2001 certifikát udělený dle normy ISO 14001:1996 v rozsahu činnosti spojené s nákupem, adjustací, balením, prodejem a distribucí pesticidů a hnojiv.

Firma se účastní odborných přednášek na téma Ochrana a výživa rostlin. Rovněž úzce spolupracuje na vydávání odborných publikací (Pěstujeme révu vinnou, broskvoně a meruňky; Trávníky; Kalendář šetné ochrany zahradních rostlin). Z vlastních výrobků je to pak publikace Choroby a škůdci zahradních rostlin nebo CD-ROM Poradenství v ochraně a výživě rostlin. Pro zlepšení informovanosti zahrádkářů distribuje firma každoročně celou řadu létáků o nových postupech v ochraně a výživě rostlin (Rajčata - plíseň bramborová, Trávníky - ochrana a výživa, Ovocné stromy - ochrana a výživa, Hnojiva, apod.).

Proti obávané plísní bramborové na rajčatech doporučuje aplikovat od začátku června 3x Ridomil GOLD MZ 68 WP po 10-14 dnech a následně do konce sezóny dle průběhu počasí Bravo 500 nebo Champion 50 WP. Proti mšicím a molicím připravte Mospilan 20 SP. Proti plevelným dřevinám, pařezové výmladnosti, přesličky, kopřivám a jiným úporným plevelům doporučuje použít Garlon 4 EC. Pro kvetoucí okrasné rostliny je výhodné použít hnojivo KVĚT plus, které kromě NPK a hořčiku obsahuje rovněž chelátové železo.

V této publikaci často autoři doporučují použití různých přípravků k ochraně rostlin, většinu z nich najdete i v nabídce firmy AgroBio Opava, s.r.o.

Firma AgroBio Opava poskytne členům ČZS při hromadných objednávkách v celkové ceně nad 3000,- Kč slevu v podobě bezplatného balného a poštovného a při objednávce nad 5000,- Kč navíc slevu ve výši 5 % z ceny. Objednávka musí být opatřena razítkem organizace (ZO/ÚR).

Kompletní seznam a ceník nabízených výrobků najdete na naší internetové stránce www.zahradkari.cz, nebo si můžete u firmy vyžádat nabídkový seznam v tištěné podobě (ceník byl zaslán i na vaši ÚR).

Po dohodě s ČZS zašle AgroBio Opava seznam zdarma, ale poštovné hradí příjemce, proto zašlete na adresu firmy i obálku formátu A5 s vlastní adresou ořankovanou 12,- Kč známku.

AgroBio Opava, s.r.o., Amoštov 192, 747 33 Oldřív, tel., fax: 553 62 66 60, e-mail: agrobio@agrobio.cz, web: www.agrobio.cz

SEVA - SEED s.r.o.

Valtice nabídla Českému zahrádkářskému svazu, výhradně pro jeho členy v rámci ZO či ÚR, zvýhodněný nákup osiv zeleniny, květin, léčivých a aromatických rostlin.

Společnost SEVA - SEED Valtice zajišťuje finalizaci a prodej osiv šlechtitelské firmy SEVA - FLORA s.r.o. S osivem pod touto značkou se na trhu setkáváte téměř 10 let. SEVA - FLORA vznikla v roce 1992 na základech šlechtitelské stanice ve Valticích, kde tradice šlechtění začala již v roce 1921, kdy na panství knížete Lichtenšteina byla založena stanice na zušlechťování zemědělských plodin. Postupně se utvářel široký šlechtitelský program a tím došlo v průběhu let k vytvoření komplexní šlechtitelské stanice zaměřené na šlechtění zeleniny, květin, léčivých a aromatických rostlin a teplomilných ovocných druhů (merunek, broskvoni, ořešáků a mandloní). V současné době firma dodává osiva uvedených zahrádkářských kultur pro zahrádkáře a zelináře, v drobném balení tzv. barevných sáčcích pro zahrádkáře, osivo podnoží, pod-

nože, rouby a očka teplomilných ovocných dřevin pro ovocné školky a výpěstky merunek a broskvoni.

Firma SEVA - SEED poskytne členům ČZS při hromadných objednávkách v celkové ceně nad 500,- Kč slevu ve výši 17 % z ceny, při celkové ceně objednávky nad 1000,- Kč slevu 17 % a bezplatné poštovné a balné, při celkové ceně nad 2000,- Kč kromě bezplatného poštovného a balného slevu 20 % z ceny. Objedávka musí být opatřena razítkem organizace (ZO/ÚR).

Kompletní seznam a ceník nabízených osiv najdete na naší internetové stránce www.zahradkari.cz, nebo si můžete u firmy vyžádat nabídkový seznam v tištěné podobě.

Po dohodě s ČZS zašle firma SEVA - SEED s.r.o. Valtice seznam zdarma, ale poštovné hradí příjemce, proto zašlete na adresu firmy i obálku formátu A5 s vlastní adresou ofrankovanou 12,- Kč známku.

SEVA - SEED s.r.o. Valtice

Mikulovská 366, 691 42 Valtice, tel.: 519 352 407, fax: 519 352 628, e-mail: sevaflora@iol.cz
U ledárny 55, 147 00 Praha 4 - Braník, tel/fax: 244 462 037, e-mail: seva.seed@iol.cz
Bedihoštská 114, 798 12 Kralice na Hané, tel/fax: 582 369 510

Biocont Laboratory

nabídla Českému zahrádkářskému svazu, výhradně pro jeho členy v rámci ZO či ÚR, zvýhodněný nákup bioagens a prostředků biologické ochrany rostlin.

Společnost Biocont Laboratory se zabývá biologickou ochranou rostlin jak pro zemědělský, tak pro zahrádkářský sektor. Díky svému jedenáctiletému působení a pořádání četných přednášek a školení na téma biologické ochrany je mezi zahrádkáři dobře známa.

Firma dodává: **Bioagens do skleniců: Aphidius colemani** proti mšicím, **Encarsia formosa** proti molicím, **Phytoseiulus persimilis** proti svluškám, **Amblyseius cucumeris** proti třásněnkám. **Na zahradu:** Dravý roztok **Typhlodromus pyri** proti svluškám ve vinicích a ovocných sadech. Parazitické hlístice **Steinernema** proti larvám smutnic, **Heterohabditis** proti larvám lalokonosců a **Nemaslug** proti slimákům. Přípravky **Biobit** proti škodlivým housenkám (obaleči, bělásci, píďalky atd.), **Novodor** proti larvám mandelínek, **Vectobac** proti larvám komárů

Dále nabízí: **Žluté lepové desky** do skleníku, **lapače škůdců pokojových rostlin**, **Modré lepové desky** proti třásněnkám, **Bílé lepové desky** proti pilatkám, **Lapače vrtnule třešňové**, **Lepové pásy**

na stromy proti mravencům, píďalkám. **Feromonové lapáky** obaleče jablečného, jabloňového, švestkového, jednopásého, mramorovaného

V této publikaci najdete od Biocont Laboratory články o biologické ochraně ve sklenicích, o biologické ochraně proti obaleči jablečnému i proti velkému problému posledních let - plžům.

Firma Biocont poskytne členům ČZS při hromadných objednávkách v celkové ceně nad 1000,- Kč slevu v podobě bezplatného balného a poštovného a při objednávce nad 2500,- Kč navíc slevu ve výši 5 %. Objedávka musí být opatřena razítkem organizace (ZO/ÚR).

Pro vaši orientaci firma Biocont poskytla pro ČZS informační leták s cenami výrobků a cennými informacemi pro každou ZO v podobě skládačky, která byla zaslána na ÚR společně s touto publikací. **Kompletní seznam a ceník** nabízených výrobků najdete na naší internetové stránce www.zahradkari.cz, na stránce firmy www.biocont.cz nebo si můžete u firmy vyžádat nabídkový seznam v tištěné podobě.

Po dohodě s ČZS zašle firma Biocont seznam zdarma, ale poštovné hradí příjemce, proto zašlete na adresu firmy i obálku formátu A5 s vlastní adresou ofrankovanou 12,- Kč známku.

Biocont Laboratory, Šmahova 66, 627 00 Bmo, tel.: 545 218 156, e-mail: biocont@biocont.cz, web: www.biocont.cz

**Společnost
Semena Veleliby
nabídlá Českému
zahradkářskému svazu,
výhradně pro**

**jeho členy v rámci ZO či ÚR, zvýhodněný nákup
osiv zeleniny, květin, léčivých a aromatických
rostlin.**

Semena Veleliby je tradičním výrobcem zeleninových a květinových osiv a již 50 let dodává svá osiva na český trh. Jedná se především o osiva zelenin, květin, léčivých a aromatických rostlin v několika typech balení. Pro zahradkáře distribuje osiva v malospotřebitelném balení (tzv. barevné sáčky) v několika zajímavých řadách Standard, Hobby kolekce, Výsevne pásky, Gloden Line (zde lze např. zakoupit osivo nejkalitnějších profi-odrodnů a hybridů v gramáži vhodné pro zahrádkáře. Dalším důležitým produktem je Zahradnické balení osiv, které je zajímavé svou šíří sortimentu odrůd a výběrem ze 2 gramů. V nabídce je též osivo polních plodin, zelené hnojení, krmné směsi a travní směsi.

**SEMENA VELELIBY a.s. nabízí výhradně pro
členy Českého zahradkářského svazu v rámci
ZO a ÚR následující slevy. Při hromadných objed-**

návkách jejichž cena přesáhne 500,- Kč obdržíte zásilku v běžné ceně, ale poštovné a balné bude zdarma. Při objednávce nad 1500,- Kč bude od ceny odečteno 15 % a rovněž nebude účtováno poštovné, ani balné. Objednávka musí být opatřena razítkem organizace ZO/ÚR ČZS. Jako základní ceník bude sloužit **Nabídkový katalog zásilkové služby**, kde jsou již výchozí ceny také zvýhodněny. Výše uvedené výhody a slevy se týkají osiv v barevných sáčcích. *(V případě zájmu o větší množství osiva doporučujeme nákup zahradnického balení, na které se nabízená sleva nevztahuje, ale při přepočtu na množství osiva je cena výhodnější.)*

V této publikaci najdete drobné články o petuniích, salátech, kosmidii a dalších novinkách, které můžete u firmy Semena Veleliby objednat.

Vybrat si můžete z nabídky, kterou najdete na naší webstránce www.zahradkari.cz, nebo si můžete u firmy vyžádat nabídkový seznam v tištěné podobě. *(Po dohodě s ČZS vám firma Semena Veleliby zašle pro organizaci seznam zdarma.)*

Semena Veleliby a.s., Dvory-Veleliby čp. 41, tel.: 325 531 013-15, fax: 325 531 021,
e-mail: semena@semena-veleliby.cz,
web: www.semena-veleliby.cz

**Akciová společnost
AGRA
GROUP Střelské
Hoštice tak, jako
v minulém roce**

**nabídlá Českému zahradkářskému svazu,
výhradně pro jeho členy v rámci ZO či ÚR, zvý-
hodněný nákup hnojiv.**

Akciová společnost AGRA GROUP dodává českým zahradkářům již 9 let kvalitní hnojiva z rohoviny. Jedná se o ekologicky velmi příznivá hnojiva s účinkem rozloženým po celou dobu vegetace. Mimo tato hnojiva se dále v sortimentu nachází i kapalná hnojiva pro okrasné rostliny a to jak pokojové, tak balkonové. O atraktivnosti těchto produktů svědčí i významné exportní úspěchy, které AGRA GROUP a.s. v posledních letech získala. Společnost se dále zabývá výrobou listových hnojiv řady CAMPOFORT®. Největší efektivity při používání listových hnojiv CAMPOFORT® je přitom v praxi dosahováno v případě vícenásobných, cíleně zaměřených aplikací (zpravidla třech) uskutečněných v průběhu jednoho vegetačního cyklu a to jako ozimů, tak i u jamích odrůd. Na principu systematicky opakovaných aplikací je proto založen vlastní "**Systém cílené optimalizace rost-**

linné produkce", který společnost AGRA GROUP pro jednotlivé zemědělské plodiny v praxi nabízí. Ukázalo se totiž, že právě prostřednictvím vícenásobných, cíleně zaměřených aplikací lze nejlépe působit ve prospěch vyváženosti vnitřního prostředí v rostlině jako nezbytného předpokladu pro dosažení dobrého výnosu a odpovídající kvality.

Společnost **AGRA GROUP a.s. poskytne členům ČZS** při hromadných objednávkách v celkové ceně nad 6000,- Kč slevu ve výši 20 % z ceny a zboží dodá až na místo (vaší ZO), k ceně nebude účtováno balné ani dopravné. Objednávka musí být opatřena razítkem organizace (ZO/ÚR).

Kompletní seznam a ceník nabízených výrobků najdete na naší internetové stránce www.zahradkari.cz, můžete si u firmy vyžádat nabídkový seznam v tištěné podobě. (ceník byl zaslán i na vaší ÚR)

Po dohodě s ČZS zašle společnost AGRA GROUP seznam zdarma, ale poštovné hradí příjemce, proto zašlete na adresu firmy i obálku formátu A5 s vlastní adresou o frankovanou 12,- Kč známkou.

AGRA GROUP a.s., Tovární 9, 387 15 Střelské Hoštice, tel.: 383 399 737, e-mail: info@agra.cz

Zahrádkář

ČASOPIS

Vážení přátelé zahrádkáři!

Váš časopis ZAHŘÁDKÁŘ, jehož vydavatelem je Český zahrádkářský svaz, oslaví v příštím roce 35 let svého trvání. Většina z vás ho jistě dobře zná, či jej dokonce pravidelně odbírá. Patří stále k nejčtenějším a nejoblíbenějším hobby magazinům na našem trhu a je jedním z mála časopisů, který doposud zůstal v českých rukou.

Zahrádkář vám každý měsíc přináší nové zahrádkářské informace, rady a náměty nejen od našich předních odborníků, ale často i od členů ČZS. Nezapomíná ani na doplňková, avšak stále žádaná temata, jako aranžování, recepty, kvízy pro děti a povídky pro volný čas.

Zahrádkář každý měsíc přináší také přehled výstav, přednášek a dalších akcí pořádaných ZO, SZO či ÚR ČZS. **Využijte i vy bezplatnou službu svého časopisu k jejich oznámení.** Navíc k rozdávání na vaši akci můžete od redakce získat starší výtisky Zahrádkáře.

Dovolte nám však upozornit na možnost, jak časopis získávat pravidelně a levněji - formou přímého předplatného a ještě s řadou zajímavých dáreků: především v podobě nových odrůd zelenin, květin, či léčivěk, abyste si je sami mohli odzkoušet než zavítáte do obchodu.

Přímé předplatné pro rok 2003 činí jen 20,- Kč za jedno dodané číslo, a tak vás celoroční předplatné vyjde na pouhých 240,- Kč.

Další výhodou přímého předplatného je 25% sleva na knihy vydané v edici "Knihovnička Zahrádkáře" (Řez ovocných dřevin, Meruňky a broskvone na zahrádce, Pomologický atlas jádřovin, Pomologický atlas peckovin 1., Pomologický atlas peckovin 2. - vyjde na jaře 2003).

Pro získání přímého předplatného stačí přitom jen zavolat na naší bezplatnou Zelenou linku 800 100 134 a domů pak obdržíte kompletně vyplněnou složenkou k platbě. Po uhrazení vám již bude pravidelně do schránky doručován ve fólii zabaleny časopis.

Časopis Zahrádkář je skutečně vašim časopisem, neboť zisk z prodeje a inzerce v něm pomáhá financovat mnohé akce ČZS. Pomozte proto na svých akcích propagovat časopis, který je tu pro Vás.

Na Vaše názory, doporučení, inspirace, pozvání na zajímavé akce či na Vaše příspěvky se těší

redakce časopisu Zahrádkář

Adresa redakce

Zahrádkář, Rokycanova 15, 130 00 Praha 3, tel.: 222 781 773, e-mail: zahradkari@vol.cz, web: www.zahradkari.cz

KVĚT

nakladatelství ČZS

nabízí již od svého vzniku členům ČZS 25% slevu z ceny publikací při objednávce za ZO ČZS a 30% slevu při objednávce za ÚR ČZS.

Sleva se vztahuje jen na publikace vydané nakladatelstvím KVĚT.

Celkovou nabídku publikací najdete na našich internetových stránkách www.zahradkari.cz. Kompletní seznam bývá zveřejňován i ve Věstníku ČZS (naposledy 2/2001), který dostává 2 x ročně každá ZO ČZS. O nově vydaných publikacích informujeme průběžně také v časopisu Zahrádkář.

AEV-VS

Firma AEV-VS působí na našem trhu více než 10 let a kromě přímého prodeje, zasílá osivou dobírkou. V této publikaci najdete články o červené pórkové cibulce, o modré kvěťákové brokolici i o správném pěstování

macešek. Pokud máte o tyto novinky zájem, můžete si vybrat z celé nabídky, kterou najdete na naší webstránce www.zahradkari.cz, nebo si můžete u firmy vyžádat nabídkový seznam v tištěné podobě.

AEV-VS, Jana Masaryka 58, 120 00 Praha 2, tel./fax.: 224 256 816, tel.: 728 385 042, E-mail: aev.vs@post.cz.

*Vedení Českého zahrádkářského svazu upřímně děkuje všem autorům
za spolupráci na této publikaci. Věříme, že poskytnuté cenné rady přispějí
ke zvýšení odborných dovedností členů našeho Svazu.*

OBSAH

ÚVOD	1	Jiřinky z vlastního šlechtění	34
www.zahradkari.cz, internetové stránky ČZS	1	Vodní a bahenní rostliny	34
Komise SZO	2	Nově povolené odrůdy - hrušně, broskvoně	35
Specializované organizace ČZS	2	SRPEN - kalendárium	36
LEDEN - kalendárium	4	Mečiky na zahrádce	37
Brambory na zahrádce	5	Ředkvička Masterred F1 - novinka sezóny	38
Bazalky na zahrádce	6	Základní potřeby kosatců v zahradách	38
Množení dřevin dřevitými řízký	6	Nejčastější nemoci a škůdci kosatců	39
Saláty k jídlu i okrase	7	Nově povolené odrůdy - jabloně	40
Příprava méně vzrůstných jabloní svépomocí	7	ZÁŘÍ - kalendárium	41
ÚNOR - kalendárium	8	Pěstování révy vinné v zahrádkách	42
Výběr odrůd brambor podle vašich typů	9	Bylinné pivoňky na zahradě	43
Petúnie pro vaše okna	10	Rychlení cibulovin	45
Mimokořenová výživa zahradních plodin	10	Červená pórková cibulka	45
Kompostujeme s pomocí žížal	11	Nově povolené odrůdy - angrešt, maliník, rybíz	46
BŘEZEN - kalendárium	12	ŘÍJEN - kalendárium	47
Kosmídie - novinka sezóny 2002	13	Základní zásady pro pěstitele růží	48
Pěstujte natový a řapíkatý celer	13	Množení jiřinek	50
Dosny jsou také krásné	14	Exotické ovoce Nashi	50
Zelenina pod netkanou textilií	14	Ořechovec pekanový	51
Modrý květák není květák	15	Nově povolené odrůdy - ořešák vlašský	51
DUBEN - kalendárium	16	LISTOPAD - kalendárium	52
Znáte SZO ČZS Narcis Kladno?	17	Řešení strupovitosti jabloní pěstováním odolných odrůd	53
Řez růží	17	Nejsou kadeře jako kadeřavost (<i>broskvoni</i>)	54
Intenzivní pěstování okurek salátovek	18	Asijské zeleniny do zahrádek i za okno	54
Biologická ochrana rostlin ve sklenících	19	Nové odrůdy hrušní na vánoční stůl	55
Americké padlí angreštové	20	Vyšší užítkovost hrušní a třešní	55
Rez hrušňová	20	Citlivost stromů na mráz	55
KVĚTEN - kalendárium	21	PROSINEC - kalendárium	56
Efektivně proti obaleči jablečnému	22	Bylinky a kořen	56
Pěstujte pár bez vrtalky	23	Rychlení větví dřevin	57
Příčiny neplodnosti kiwi	23	Odběr a uchování roubů	58
Biologická ochrana proti plžům	24	Nově povolené odrůdy	59
Pěstujete správně macešky?	25	- meruňky, třešně, višně	
ČERVEN - kalendárium	26	Zvýhodněné nabídky firem	
Probírka plodů jádrovin	27	SEMO s.r.o. Smržice	60
Hlídáme plíseň okurkovou, ale podceňujeme škůdce	28	AGRO BIO s.r.o. Opava	60
Co je vlastně Čínské zelí	29	SEVA - SEED s.r.o. Valtice	61
Nově povolené odrůdy - jahodník	30	BIOCONT LABORATORY s.r.o.	61
ČERVENEC - kalendárium	31	SEMENA VELELIBY a.s.	62
Lilie vhodné na zahrádce	32	AGRA GROUP, a.s. Střelské Hoštice	62
Letní řez a průklest	33	Časopis Zahrádkář - pro vás levněji	63

Rukověť zahrádkáře 2003

Z příspěvků autorů sestavil ing. Josef Nejedlo a ing. Miloš Kožešník.
Vydal Český zahrádkářský svaz v roce 2002 v nakladatelství Květ, Rokycanova 15, 130 00 Praha 3,
jako účelovou publikaci pro své členy v rámci členského příspěvku.
Pěstitelská kalendária - ing. Josef Nejedlo, klimatické úvody - RNDr. Stanislav Peleška.
Odpovědný a technický redaktor - ing. Miloš Kožešník, obálka - Lukáš Kožešník.
Sazba a tisk - tiskárna Vltava-Labe-Press, a. s., Praha Uhřetěves.

ISBN 80-85362-45-7.

KOSMÍDIE
novinka sezóny 2002

Kiwi
samičí květ

Kiwi
samčí květ

LILI - okurka salátová
SEMO Smržice

MILKA
nově povolená odrůda

TOPAZ - perspektivní
rezistentní odrůda

Bazalky od
SEMO Smržice

Červená pórková cibule
AEV-VS

NASHI - mezdruhový
kříženec hrušní

PINK HOLLY
Narcis 2002 - výstava ČZS

LESSLIE WOODRIFF
Květy 2000 - výstava ČZS

Nejlepší přítel vaší zahrady

ISBN 80-85362-45-7